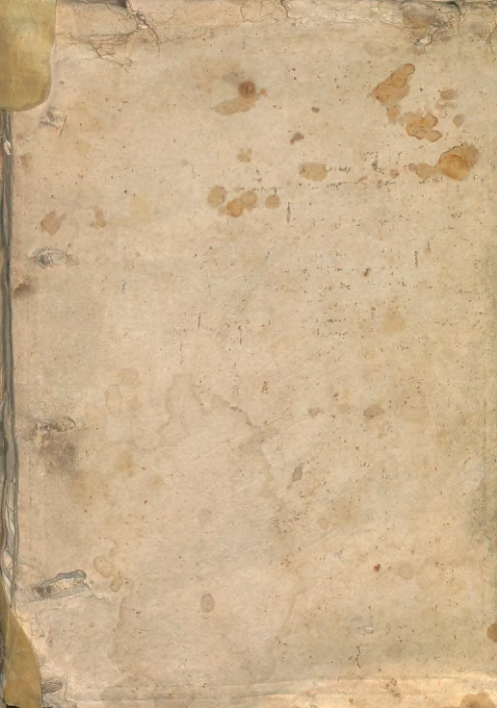
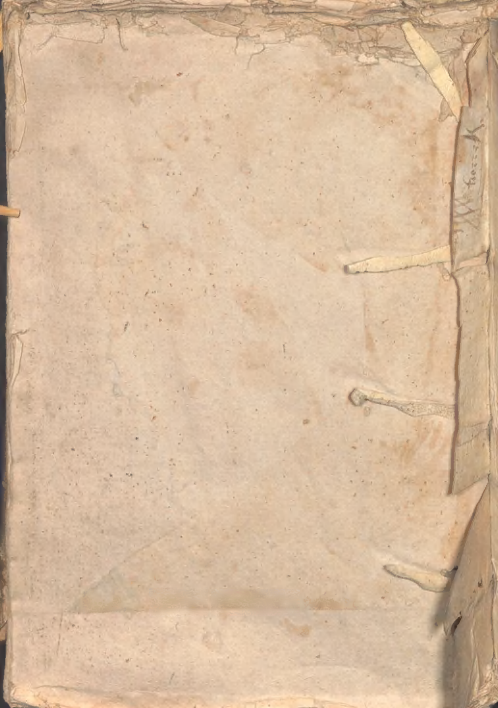

Handwritten text in a cursive script, likely from a 17th-century manuscript. The text is written on aged, stained paper with a large diagonal tear. The script is dense and difficult to decipher, but appears to be a formal or legal document. The text is written in a cursive script, likely from a 17th-century manuscript. The text is dense and difficult to decipher, but appears to be a formal or legal document. The text is written in a cursive script, likely from a 17th-century manuscript. The text is dense and difficult to decipher, but appears to be a formal or legal document.

D3715

41

f18

[1690]

med. ca.

James Colhoun.
propria Exaravit
Dextra.

In Insula Rhœna Anno Domini
millefimo sexcentesimo quinquagesimo primo.

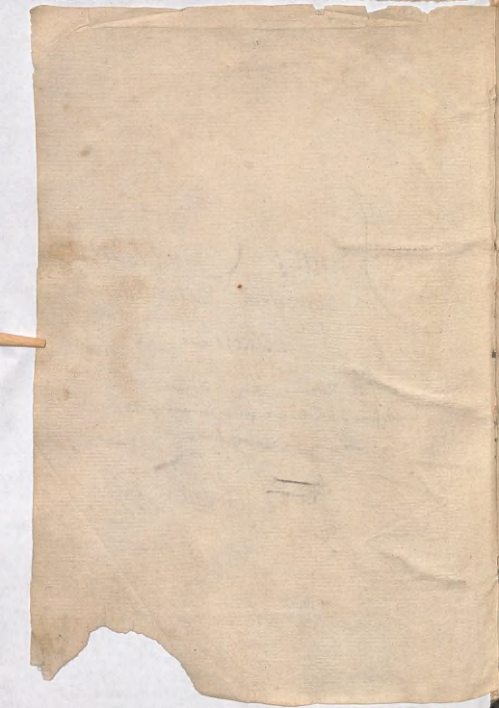
~~James~~
Eun⁶

James Colhoun

Jo

John Colhoun.

1690
1691

Vnicuique difficilis hic morbus natura, causa et curatione, quibus
 supra alios omnes maxime exercet medicus Ingenium et
 manus. Vulgo solet defini, Delirium sine febre cum metu
 et maestitia (quibusdam) circa unam rem obhaerens.
 quae omnia an vera sint nec ne, particulatim expendamus.
 Delirium certe videtur esse; quo tales inepta cogitant, et
 magis in cogitationibus versantur, quam in verbis aut acti-
 onibus, quanguam et circa hoc versari quandoque contingat.
 Sine febre] hoc pars non usquequaque vera est, nam et melan-
 cholia febricitare aliquando deprehendi sunt, quod affectus ad ma-
 gnum gradum pervenit, eaque febris instar hactenus est, sine ulla
 ardore aut rythmo intermissione sua: aliquando febris etiam est
 continua, et de viis melius definendo, et sic mentione febris
 cum metu et maestitia] affectiones haec sunt perpetuae, neque
 enim cum incipit, primo, neque cum ad maximum attingit melan-
 cholia] adest metus et maestitia; nam in posteriori ca-
 su cuius est manifestum maniacum, aut qui statim talis
 futurus est, non esse huiusmodi maestitum. Circa unam rem
 obhaerens] neque hoc est perpetuum. Exemplo patet ex muliere
 quidam Lixiae quae semper dicebat se in opem laudabilem ma-
 rituram (erat a Melancholica) cum ex acuta morte conval-
 re. 24000 Florentinum, quae relicta puero querela, ut
 patet cum satis fuit factum, incidit protinus in aliam,
 dicebatque se de honestamento fore toti famulae. Delirium
 hoc unum non est hoc epus hic labor. tunc quae sit
 natura

multis saltem potest, si quis natura et mos teneatur. Congruunt
melancholici magnopere de memoria infirmitate, quæ talis tamē
est, nisi infirmam deas, illam quæ nequeat milles milia spes
quæ fore esset obfuscatæ debile retinere. prout etiam plerumque
imagines et cogitant et Deum et Tyrannum et ipsum di, et quæ
dicunt qui ita loquuntur: Desperant de salute eterna: oia parua
magis æstimant, nam si quid ingratum est, protinus diabolum se ridet
patant sibi aliquid monstri inesse, vel uana et aëstata imaginantur
ut is qui gramum hordei se se putat uolutum in conspectum gallinarum
uenire ut ab ipse deuoraretur. In hisce fit solum se uideant et con-
parantur. 1. ut fortunas perdant. 2. ut de honore erideant. 3. ut uictum
amittant. 4. ut in eternum damnentur. Causa huius affectus in 2. et 3.
fit potestimum: in parte n. recipiente uel in spū recepta. Vtium in
parte recipiente est intemperies non frigida, quia frigida non adeo uolens
tor uenit ut accedit in manibus quia impetuosus et magna in mouet.
non humida, quia si adeo torpor et somnolentia, corpus contrarium est
in hisce qui per dant eos uolunt. Intemperies a ista fita est, cui
plerumque comes est calor. Quod fieri ista modo fit uel inde uidetur
quia uolenti tor et tustis apparuit, et etiam in quod huius maxime
humide quentur ut Calia. Vtium in spū recepta est duplex: uel e. et
affus spiritus uolens uel uidi per quod uolens spiritus. Duo spiritus uolens
quando spiritus uolens est illatus: hoc a. acc. et uel quia apprehendit
spiritus cum animi affectu, qui affectus fieri ut spiritus spiritum apud nos recipimus,
uel quia spiritus est uolens: hinc est quod monstrorum non facile obliuiscimur, uel
quando spiritus est frequenter cogitata ut Mercurio de mercurio. Et hanc
uolens est uolens in ipse spiritibus mobilibus se et densitas quæ addit ad eos
bus motus, quod uidetur est in melancholicis s. manibus. Et densitas etiam
consistit ad duritatem cogitatum quæ ita facile dissipantur ut in phre-
niticis, qui a in hisce est spirituum tenuitas et prout ex ipso diffu-
sio. Ex motu a spirituum uolens fit spiritus excreto ut patet in ista se qui
nimium stident. Vnde a. motus et materia per se indignant. Hoc motus
est diffinitum dictu. Contingit a. hoc spiritum uel ex obiecto uenit tusti
quod est phthisis, quod sibi magis æstimant uel tusti se putant quoniam ex
se tale nihil fit, et hoc ex Galeni sententia fit, quia ipse spiritus sunt li-

3
fuerunt, et horum, idcirco species tenebrosae fuerunt quae per ipsos intrant, et
non modo non abominabile, nam post alium fabarum tritico fore summum quā
vis cerebri non sit apotheca malis etiam contingat ex constitutione cordis et hoc
est causa potissima, quia nullus confirmari melancholicus est qui nec cor aut su-
perius cerebrum ventriculi non sentiant aliquam constitutionem aut angustiam;
et hoc verba quicunque taliter constitutus et una maestus est, et uis est
melancholicus est, et qui non habet, non est. Et emplastrum quod etiam di-
talem soluit, a tempore affertur, si autem si exhibentis nimium melancholia
gentem, vel in cerebro vel in toto corpore: prout rarus est, postremo frequen-
tius malum, a toto corpore propagatur, necesse pro artibus ex toto massa
sanguinis, nam constitutio sanguinis melancholicorum est diversa ab alio
sanguine: Si enim in uas effundatur, in fundo nigrae maele conspicitur, nigra-
do enim aliorum sanguine exquiritur, ubi permixti sunt: Strict sanguinis quae
in sanguine rubent, in melancholicis efflorescent. Sanguis porro melancholi-
corum maele globuli innatat sicut quando in uaso recipitur, non ita in a-
liorum sanguine contingit. Vrina porro melancholicorum habet quassam in-
gras fauillas in fundo. Sed qui dixerunt et quibus sit ille sanguis melancholicus
rum qui melancholicus rarus est, et talium hominum videtur, hoc opus hic
labor est. Dicunt aliqui, quod etiam in gressu est fortitudo, melancholicum
in hepate separari, et accipere suum a sanguine fortitorem ab hepate in-
trahunt, sed rursus non moratur in hepate, quia trahitur ipsum trahit, et
separat non habet contrahit, quod ipsum recipiunt. Melancholicum quando
propter naturam in corpore se significat nigra excrementa alia in quibusdam
sed de naturali hoc nobis sermo est. Melancholicum natus est pars sanguinis he-
patice: post fortitorem cordis soluta, sed quod huiusmodi sanguinis pars
colores motus dicitur perire, habet symptomata praedicta. Considerandum est in
his fortitibus maele si sanguis tartaro et amara similes, licet se submel-
phati videtur ut ex sanguine distillare patet. Terra uero facit tales motus quia
nimis igneus est ut sit motum ipsiusmodi mater aut operationem quae sunt a me-
tam fortitibus in melancholicis sunt sapientissimi, meque sunt igneus tal non
sunt melancholicum quod taliter et pituita non sunt melancholicus. Et licet
et contrahit admodum, non ita ita melius aut magis admodum dicitur
et motum et symptomatum est fortitibus ardentibus, et quando maele
relaxatissimum aut subtile, operationem aut remissum existit, quod
peritum aere coram: Unde a est hoc ardentibus sanguinis
et a maele maele officina. Vnde maele pro maele est

si, tum dolent portio ~~pro~~ hic affectus raro.
Solitur p. brum, Vasis: qd ad tantum tendit salub.
angustia circa cor non cito succumbit.

Crani molantheba producit fortissim quia iuxta angustiam
et p. fulens p. m. quia restagnat illis Loci sanguis
Tumt nunquam hydropis quia Loci sanguis non
bene p. m. quia crassus est abes ob defectum
humoris acidi et spirituum.

Signa sunt obvia. Constrictionis circa cor Confusio
Quia qd sicuti in usu spiritus aales uant in dia
phragma sic in testibus idem spiritus fluit per
nervos ad Cor illudq. Constringunt.

Cura molantheba plenaria ad hoc inventa est
Paroxysmi interdum remittit sed id est morbus. Ea
quo urgent morbus, causa vel symptomata sunt i Ex
his symptomata magis, va. a. sunt delirium aestus
et metus. Corrigimus delirium forti et contrarium pro
suasione vel mutando motum. assensu etiam curatur
Tum item asserimus quod est. Si hoc non super succedit
et si asserimus. qualiter quis remedium ualeat
Metum tollunt L. da. spiritus. Lucidos facientia
et coram perla coram edui, mol uinum aromata
probetur uero euanguliac et coram. unde odores ambræ
et musci hab. Corallum quidem p. m. pulueris et labellatum
vel ore in omni forma; Vinum potenter hoc efficit.
Cruciat ad d. p. Aqua cinamomi d. p. si molantheba. si
interdum curant o uino et aromatis his. cum p. m.
sunt. Alias spiritus in quo Juniper.

fuisset mat. atq.
infusum, ualeat. Multos et plurimum ambra sunt non
moschum. Ambra gr. ij. mano ita suffici; oschi tantum. potius
tissimum est quam in hircia et miltidatio non adeo ualeat
absynthium rad. Cor. et chaurus.

Syphomata arundo ruminis et musci. aut spiritus est don:
feta in melancholia primaria uel singul.
Maturum mundum a frigida derivanda. Calos. rionum item et
um. Pandum.

In alijs morbis purgas preparata promittimus. In melancholia
uero purga nunquam non erum habet. prepar. inter. aut. Hemanta
ut Corago Eupatorium melissa, Eupatorium aquat. ~~alibi~~ lig.
his radic. cappar. tamarisci, Chalybs, (antipros. butira et arbo.
sella minima) allium. apozomata et non sunt ex ijs sunt. Corpora
Coraginis prostantia est folia. dicroto. dactylon. Euphorij
canabini rad. Cappar. Chalybs magnopere estimatur, ab
tamen nunquam uigilant. humores quos ualeat expurgare.
Chalybs utriusque Chalybs infusus in citharis. compli.
gratia Chalybis 3ij. uidentur potiola et in citharis per
dies 8 horat, hic optime humores dissolut. Item rardum
conditum, absynthium. centaur. min. in dicroto antiprosoluto
non ita precellunt; optimum tamen est nasturtium aquaticum.
allium optime Lactis preparatur. Requiritur ad diuicias
tres horas. An inter preparantia uicem Locus datur? Sist.
Si melancholia calida est, acidis Locus est. et etiam in frigida
si parum puritate asperguntur. Caudis usus est. S. S. W. alius
ut sunt spiritus nitri, sulfuris utriusque, salis. omnibus prostat
spiritus sulfuris; illi feruens est nitri; reliqui s. et commedi.
preparato Capore educimus timore; ut nona pectus uel
purigatione; prius auxilium non ualeat nisi in natura ualidioribus;
sed posterius optimum est et omni tem. poro. Inhibitor ac uic
ratio per os uel per anum. alia per anum tam uel. S. S. M. cap.

5
hanc Chystrum per processum. Vnde cum optimo mouent utriusque
infusum antimoniij; quoque uomitorio sedatur paroxysmus per 6 menses.
Chystrum 2dum obtinet forum; frequenter injeri debent ut bis
die 24 dies. spacio Optime succedit purgatio ex decolis summa et
epithymo cum prunis. Laxantia optime conueniunt ut Cassia et
pruna et stuellia antia pruna ad modum prae Colocynthide. Scummo-
rium belliborus. Laxantia o debent solitarie asperari in admixtis
et bellibori ut colocythide veluti in compositione farnet. Eo-
rumque praesentant ut colocythide ad illud tantum in
infuso asperari debent. 2da bellibori infuso post hunc diuini
infusionem ad colocythide in uine datur cum Falappa et diagraidio.
In ad conuulsionem commoda sit uenae sectio multum disputatur.
In fonticulis o est magna spes, quae Labitur humer li-
miae ex uicinia. Quidam racemulis in fronte utantur et
fonticuli in brachio sed frustra. Inanis etiam est robri ter-
bratio ut et cithina. Intemperiem suam corrigentia sunt
ex aqua; Remotantio sc. ut balneo ex Castoreo myrrha et
similibus. multum praestant aquae sparsae. Verum apud istos
aqua sicut ualent colligina Ioris et uinum nouitatis admixtis.
Somnus etiam multum conuenit qui thurice prouocari debet. Buc-
cium quae circa uentruali orificium sentitur. mellis Emplastrum
ex styrace et melle loto.

Leames Cetheuius.

Anagr.

Hui! nocens? Lino, Sano.

Leni. Hui! sanoni nocens? non. Sanoq; Lino.
Non sanos sanans est medicina nocens.

De febribus Liber Primus

Aulhere D.D. J. Valar

Caput primum

De febribus in genere.

Febris potissime
diagnoscitur ex
celeritate pulsi

Febris cognoscitur ut alii
morbi vel ex actione laesa, vel
ex excrementis vel ex simplici
corporis affectu.

Non cognoscitur febris ex solo
corporis affectu simplici, quia
nulla febris ex solo corporis
calore innatescit.

Non vero ex excre-
mentis.

Non ex excrementis, quia urina
et faeces aliquando sanorum
instar sunt: sed ex actione
laesa, nam certissimum febris
signum est pulsus debito modo
et tempore celer.

Febris est pulsus celeritas ob
errorem externum

ut febrium essentiam cognitam
habeamus, debemus aliquod eius
inseparabile signum habere, quo
posito ponitur febris, et quo abla-
to iterum cessat. Id autem est
pulsus celer debito tempore et
debito modo.

Causa pulsus celerioris est duplex
primo quia aliquid citius cordi
fit molestum, ac prompte exle-
vis a se properat. secundo
quia cor movetur motu animali
Molestia illa excitatur in corde
vel ab humore calido, acri, vel
maligno.

Humores illi vel in corda prius
(calore eius dissoluti) suam acri-
moniam manifestant: vel in fo-
co aliquo dissoluti ad cor per-
veniunt.

Signa febrium generalia sunt

Causa est vel
si humor vel
spiritu animali
inveniente in cor.

calor
in
calor

1 pulsus celer, et saepe inaequalis
in pluribus pulsibus; nunc enim
tardus nunc celer, est quod totum
dependet a diversitate materiae
ad eam uicinis. secundum febri-
um commune signum est lassitu-
do, vel uirium haec quor, qui
iterum duas accedit ob causas.
vel quia materia febrium iritat
musculos, vel quia materia esse
qua spiritus vitales et animales
generantur, inquinata est. Ter-
tium signum est calor manifestus,
quod tamen non est perpetuum.
Febris essentia non est calor,
quia rigor, horrore non tantum
initium febris sed ipsa febris
sunt: habent enim pulsum co-
herentem. Dantur quoque febres
in quibus non apparet calor:
calor enim in habitu corporis
non est febris sed febris effectus.
Calidum nunciatum etiam effectus

in febribus, quia ei quæ commune
est cum elementari, quod inde
liquet, quia ab elementari
fugore calidum hoc immatum
extinguitur: ut medicamentis
refrigerantibus, ex quorum
nimio usu, post febrem, fere hy-
drops sequitur.

Calidum immatum a præterna-
turali calore non tantum
augetur, sed et immittitur,
et cum eo idem fit.

Calor febrilis non in corde
accenditur (mora enim mi-
nis brevis esset) sed in hu-
more. Jam in foco, vel in ipso
corde, ab ipsius calore dissoluto,
et cor uellente.

Siccitas non est de essentia
febris; nam in synocha et
quotidiana quædam est
humiditas.

Quod spiritus animales uari
effluentes.

cor probant
animi affectu
febrilem non
causas.

affluentes sunt causa exterioris
pulsus, patet ex animi affectibus.
unde saepe accidit ut in longi-
oribus animi perturbationibus,
spirituum influxione, pulsu
continuato, cor motui isti aff^o mutab^o
succedat, et desinunt illa
passione, nihilominus pulsus
eum servat qui primo ab
isto animi affectu introdu-
ctus erat.

Inaqualis pulsus fit cum
materia nunc calida et
aeris, nunc frigida et mali-

qua: nunc paucior nunc co-
piosior ad cor fluit: ex
cuius materia maiore vel
minore ventatione, pulsus
necessario variari debet.

Inaqualitas in uno pulsu
imaginaria tantum est.
Maior calor in alia parte
excitari

excitari potest quam naturaliter
in corde est. V. G. dum caro
crematur, in peste, unde car-
bones fiunt. *ms.*

Februm differentia vera sunt
alia et experta: imaginaria
alia. Differentia vera est
duplex una ratione causa,
altera ratione modi. Ra-
tione causa, febris vel est
calida quae solum calorem de-
se prouit; vel acris seu pu-
trida quae et acrimoniā si-
mul; vel est maligna quae
multa praua symptomata
habet. altera ratione modi
siue febris continens est vel
continua vel intermittens:
continens continuo et equaliter
affligit: continua modo magis
modo minus affligit intermittens
parce remittit.

*febris distincta
quintum esset
no. 10.*

Imaginaria

Imaginaria ratione febri materia
est febris in spiritu quæ diurna
ut humida; ut putrida humoralis
in parte solida, ut hecticæ.

Modus generationis
febrium.

fructus a mihof
et sanguine a
aucto recipere
conueto.

Materia ipsa febris ad cor per-
uenit raro per sulcumes; nisi
per sulcumes tenuiores sanguinis
portiones intelligantur. Venit
autem ad cor ex omnibus cor-
poris partibus; nam in extre-
mis partibus sunt uenulae ex
quibus facile, circulatione ad
cor peruehatur.

Materia illa non accendit intem-
periem in corde, ut postea in
toto corpori communicetur, si-
cut intemperies in corde accen-
detur; a materia intertiana
piura longior paroxysmus est
quàm

quam in nocturna, quia pura nocturnam
 intemperie calida superat: cuius
 tamen contrarium cuilibet patet.
 Causa paroxysmi est materia
 febrilis ad eor accessio, quae
 quamvis parua sit copia, satis lon-
 gum tamen paroxysmum efficit.
 ratio est. quia omne quod in cor-
 dis uentriculis continetur, uno
 impetu non expellitur, sed tantu
 pars eius decima sexta prae-
 propter; et praeterea bona
 materia a vitiosa in corde con-
 taminatur, sensum tamen bono
 adueniente sanguine, et superan-
 te malum sanguinem cessat
 paroxysmus.

Materia a corde, postquam eius
 uentriculos transiit, in eas partes
 in quibus alias aliquid cor depo-
 nere solet, propellitur: in quibus
 tunc uaria extantur symptomata.

si enim

qui postea in
 uentris corporis partibus
 et labens sanguinem
 effectum autem
 est.

si enim in ventriculum aliquid
aere mediat, famem caninam
excitat. si in os situm. si biliosa
materia in ventriculum, vomitione
nauseam. In alium, diarrhoeam
procreat. Si in vesicam, urinam
alterat. In caput, dolores. In
omnibus foris partibus, si febrilis
est materia, naorem excitat. Fe-
bres tantum calidae, putredines et ma-
ligna, possunt esse continentes,
continuae et intermittentes: pro-
ut materia haeret vel in vasis
liberis vel extra vasa in conclusis
locis, et velox vel tardior
in vasa libera reurgital.

De apud secundum
de
phenomena

Diaria febris acria
sunt spiritus bilis
immixtus et sanguis.

Signum pathognomonicum ephe-
mera est quod viginti quatuor
horas duret et tunc solvatur.

Quam

quum autem tria ad cor naturaliter
veniant: spiritus vitalis, animalis,
et sanguis Ex his non bene se ha-
bitibus diaria fieri potest.

Spiritus animalis molestat cor
contuenter in id influens. Spiritus
vitalis cor molestat. 1. qđ
calidi facti sunt et quasi ignei.
2. quando nimis in alienam
naturam mutati sunt. 3. quando
putrescunt.

Sanguis diariam facit. 1. quando
leniter aduretur. 2. quando in
aerem mutatus est naturam. 3.
quando, aliquod putredinem aut
corruptum in eo haeret etque
permiscetur. permiscetur autem
sanguini aliquod, vel quod est
naturale vel quod est proter
naturale. Naturale ut chylus
acer et corruptus, vel a parte
concoquente vel ab ipso cibo,

bilis

bilis, excrementa alui, menstrua
 suppressa, excrementa tertia cor-
 rectionis retenta ob cutis consti-
 pationem. His adde vermes lu-
 bricos. praternaturale ut
 materia purulenta in parotide;
 angina, bubone etc.

curatur incho-
 et refrigerantibus.

Si a putredine oritur, purgatio
 est instituenda ex manna, cassia
 et tamarindis. Raro fructus
 dantur quia corruptionem mo-
 tuimus. Aqua frigida propter
 partium debilitatem et obstruc-
 tionem non exhibetur. Cassia
 et ventriculum debilitat

Caput tertium
 de
 Syncho imputri.

Synochus imputris
 quae et cum putrida
 eadem substantia

Continens seu synochus in
 genere est vel brevis ut ephemera
 vel longior

vel longior; ut synochus imputris
vel longissima ut synochus putrida.
quæ quæ admodum acris est, reli-
quæ duæ inter mitiores recensentur.
Signum pathognomonicum huius
febris est duratio per quatuor
aut quinque dies.

à diaria causam
intensione differt

Causæ huius eodem sunt quæ
ephemeram produciunt, scilicet intensio-
res. 1. spiritus animalis à
cerebro continenter, ob animi
affectus, in cor influens: quod
aliquando ad tria, quatuor aut
quinque dies durat. 2. aliquid
continenter tandem cor lacerans.

Id autem est sanguis corruptus
vel per uisionem vel per putredini-
nem leuem, vel mutationem in
alienam naturam: quarum duæ
priores corruptiones leues tantum
essent debent. 3. alia quæ
sanguini

1
Sanguini promiscuentur; ut frequentif-
sime excrementa tertie contractionis,
mucosa, bilis: raro alui faeces
et materia urini. non uero
chylus ut in diarrhoea: quae non
tantus est ut febrem per tot dies
extendere possit. *per. m. m.*

Et quoniam conti-
nentur à cili tar-
mon et sub spissio-
exacerbatur

Sanguis a praeter naturam offe-
ctus est in toto corpore, sed
plurimum incipit ab una aliqua
parte. Incipit haec febris plurimum
cum horrore et rigore.

Quamvis haec febris sit continens
tamen a pastu et sub insperam
exacerbatur. circa uesperam
quia pori tum ordinario coarct-
antur, ac proinde fuligines au-
gentur a pastu quia tunc
augetur calor.

Soluitur frequenter aut sensim
aut cum sudore raro haemorrhagia
aut diarrhoea

Urina si a bile est plerumque
sedimentum habet

Synochus putrida

Intensiores sunt si uacuare san-
guinem si copia adsit, si uero
salsi aut biliosi humores in uenis
sunt, et sanguis admodum paucus,
purgatione singulari accommodata
tollendi sunt. postea Julipia
ad temperandum sanguinem usur-
panda sunt. si uero nec tunc plas-
ma cesset: sudoriferis, ut Diascor-
dio, sale absinthii etc. reliquum
est abigendum.

creatum uno
p. bilis
gatione
et inf. quibusdam.

Caput quartum
de
Synocho putrida

Signum eius pathognomonicum
est quod duret ultra quatuor dies.
Causa immediata est ipse sanguis
corruptus ab iis causis quibus
Synochus

putrida continua
causa sunt uel
motu primo
se. sanguinis
triduum.

Sanguis enim in ea est admodum ad-
ustus et putrefactus. Sanguis a-
putrescere videtur, cum eius partes
antea unitae resoluntur; ob quam
resolutionem, sal sulphur aut ignis
a mixtione libera suas vires exe-
runt ac promerit vel calor vel
factor vel acrimonia sese manifestat.
Causae huius resolutionis variae sunt.

Sunt vitium, quan-
tum, mala Stricho-
tactus, ut et pars,
Stipatus, fartus
Synochi quae cau-
sa putentis.

1. Cibus intiosus: quia quod ex
illa coctione eligitur, ut in unā
materiam compingatur aptum
non est. 2. Copiosus cibus, qui
a calore isti quantitati non pro-
portionato non ita subigi et com-
pingi potest. 3. Partes male con-
structae, ut si ventriculus, hepatis,
cor etc. Debilia humores non bene
ununt inter coquendum. 4. Con-
tactus alicuius hoc morbo laborantis

quomodo observavit N. D. Malais at
 uno totam familiam hoc morbo in
 * ^{fectam} festatam fuisse. 5. pars calidior
 que sua caliditate humores sol-
 ut. 6. Obstructio et pororum
 constipatio, unde fuligines contenta
 putredinem inducunt.

Intensiores sunt lenire alium,
 statim secare venam; postmodum
 purgare. Denique humores fugi-
 des Emulsiis et omnibus quidem
 valentioribus, quam in synocha
 non pueri, attemperare.

Febris Continua

Curatur alium
 lenientibus phlebo-
 tomia et refrigerantib.

Capitulum quintum.

de

Continuis in genere et in
 specie.

Febris continua cum continentibus
 sunt eodem ratione causarum a
 quibus excitantur, et ratione ma-
 terie putrescentis. Sed ratione
 locorum

Febris continua et
 continua manet et
 affertur alium

Locorum

Locorum in quibus sanguis putrescit,
diffiniunt.

Sunt a. continui hoc pacto. san-
guis in uasis liberis corruptus fe-
brem continuam facit; dum aequa-
liter, fere continuus ad cor uenit
idque irritat. Exacerbationem uero
febris continuo acquirit dum cor-
rupto in uenis sanguine, noua mati-
ria putrefacta a parte seu foco
exiliens massa promiscetur et ad cor
eum eo uenit.

*Haec materia
continua dicitur
quia non
primario febre
continua*

Putrescit autem materia illa uel
in uase conclusa ab aliqua parte,
non uero totaliter, ut materia re-
gurgitare possit in uasa libera.
uel extra uasa; unde duplici rati-
one ad uasa remeat. uel quando ibi
rarifit, uel copia augetur, ut in
illa statione amplius se continere
nunciat, ac prout necessario ad
uasa remeat.

Materia illa intus et corrupta
 haeret uel in parte sensibili i.e. ut
 que exterius partibus inheret
 que sensibus conspicuae sunt, uel
 que eximio sensu sunt praeditae, et
 tunc febris sequens uocatur Sym-
 ptomatica. Vel in parte insensibili
 ut sunt cerebrum, pulmo, hepatis,
 Lien, mesenterium, pancreas: et
 tunc uocatur primaria febris.
 Ex his patet quassibet febris
 ex quolibet putrescente humore
 fieri posse. Sed fieri tamen quotidi-
 ana ex pituita: Tertiana ex bile:
 quartana ex melancholia oritur.
 Quod ad materiam illarum. In
 initio, cum materia corrupta ad
 cor uenit sentitur quodammodo anxietas:
 et quia cor in principio non bene
 se dilatat ob acrimoniam mate-
 ria qua cor affligitur, et se
 continuo contrahit. Hinc

Febres Continua

hinc pulsus sit frequens, celer, et
parvus. unde consequenter sentitur
in partibus maxime externis quae-
dam molestia; et imprimis in na-
so et in pedibus, quia istae partes
non ita iam sanguinem accipiunt
sicut ante.

In principio autem paroxysmi cum
materia a corde propellitur in
habitum corporis, facit aliquem
horrorem.

Cujus sympt.
sunt nausea, vomitus
et dejectio appetitus.

Symptomata febres sequentia sunt
cum materia corrupta a corde pro-
pellatur in ventriculum; nausea,
vomitus, dejectio appetitus: cum
ad fauces et oris interiora, sitis.
cum in caput; dolor, delirium etc.
in intestina, diarrhoea. Quam o-
per uenas transcolatur portio quaedam
cum sero; caque si sero exacte per-
mixta sit, reddit urinam tenuem
absque sedimento: si non permixta
sit exacte facit sedimentum.

Calidiss. melle. p^{re}
inle. 6. acume

Eventum quod attinet periculosa
admodum est quotidiana conti-
nua. quia si purgas, *lypothymia*
sequitur. si non, idem contingit.
Imo omnes febres continuae pericu-
losae sunt ob continuam afflictione.
Febres continuae in quibus continuo
sudor esset non sunt periculosa; nisi
ex imbecillitate urram sudor proce-
derit. Sunt et frequentiores quam
continentes. si febres continuae post-
ponunt, statim periculosiores fiunt.
Indicationes sunt, ut post primum
paroxysmum purgans exhibeatur
validum vel scammonio. aut alio
medicamento valido, tum e. vitiosa
materia nondum sanguini bene per-
mixta est. post secundum paroxys-
mum uena secetur. Tertio paroxys-
mo aliquid conveniens Julapium ex-
hibeatur. Quarto paroxysmo quoniam
aegri tunc pessime se habent, nihil
praescribatur, sed quod praedici poterit
praedicatur. Quinto paroxysmo datur
valida

purgatione acro
purgatio, Julap.
sudoriferis. 2. 3. 4. 5.
sudoriferis. 2. 3. 4. 5.
sudoriferis. 2. 3. 4. 5.

Febris Intermittentes.

(217)

valida sudorifera. Interim si non cessent febres pro ratione cuiusque ad exigentis, faciendum. Imprimis quod tidiana continua a pituita lenta, curatur fricando pedes, et brachia, si materia immittitur. Datur autem ad eius coctionem uinum hyssaminum; et ad eius evacuationem pilula ex aloë cum chalybe utriusque.

Capit. 6.
de

Febris intermittentibus
in genere.

Febris inter-
missio accidit ob
causas vel paucas
vel benignas
vel in febribus
latens vel putris
infectionem.

Febris intermittentes cum continuis eiusdem sunt generis et quodque eiusdem curationis; fiuntque intermittentes propterea ob sequentes causas.

Primo si materia sit pauca.

Secundo si sit benigna, ob quam benignitas

Scirpus

Terre intermittere

demumtatem potest facilius defenti,
ut aliquid intus maneat unde motus
accelerari possit. Si materia defen-
ti non potest febris motum accel-
erat, quod inde apparet, quod illi
qui interdum febri laborantes
se dimittunt, postea continue in-
sistentur.

Febris primaria sit innume fluxili:
Quarto si pars p^{ri}mi immo sensilis
si vero max sit maior copia, ma-
signior, fluxilior et pars sensibi-
lior, continua potius oritur.

Non dicuntur originem
a infecta parte
sanguinis qui
si quon intus.

Oriantur autem a utroso humo-
re in sanguine existit utroque
ubi ad partes quas nutrire debet
peruenierit, ibi accedens i primo ut
concreta sit, inde potest parti assimilari
quare a calore et spiritibus vita-
libus alteratur et putrescit, et
hoc modo constituitur focus febris
lis. ad hunc focum quicquid
uenerit, sine sit purus sanguis, no
accelerans

carochymicus, mutatur in solum. Febres intermit-
tentem et sit materia febrilis. tes.

Materia autem hoc tunc seors et
putrescens amplius requirit spatium:
quare de foco transit in poros

cutis, in quibus motus est sangui-
nis. sanguini quoque confunditur, et
cum eo venas intrat, et ad cor

venit. Atque statim oritur frigus;

quia cor dum molestiam tam sentit.

se amplius expandens, parat ad ma-

teriam ipsam molestantem validiori

pulsu sanguis propellendam. dumque

cor ita debilitatur, sanguis et

proptus ut antea non ad partes

perducitur; unde necesse frigus

in illis oritur. et secundo oritur

frigus, quia materia aspera et

acris, quae tamen valida est, fa-

cit rigorem unde aegri putant

se frigore: Mitigata autem ma-

teria aliquo modo a calore cordis,

expellitur ad corporis habitum,

et quin

Vnde frigus

et

rigor

materia a. hoc

Febris quotid. inter-
mittens

toties a rore
agitata a.
in
sudores.

et quia aeris ualde est partes sim-
lentes quas attingit, ptingit: quo mun-
ctio humorum et rigorum in febribus
facit. materia autem aliquoties cor
transgressa eiusque calore attenuata
abit in sudores et fit finitur paroxysmus.
Quod autem statim per uideat reddant
paroxysmi id crediderim pendere a fluxi-
bilitate materiarum, quae parte tempore,
nisi agens amittatur aut alia accidant
impedimenta, putrescat et fluxilis red-
ditur. Si quo hoc tantum pendet a
materia sed et a partium condicione.
Vnde ex quolibet humore quolibet
febris nascitur. Quo materia citius
fit fluxilis, eo citius paroxysmus oritur
quo languidior, eo tardius.

A fluxilitate a-
materie paroxys-
mum pendens
asthmans.

Capitulum septimum
De

Febre quotidiana intermittente
Quolibet febris
Quotidiana tertiana quartana et
si quis

si qua dantur alia a quolibet humore
putrido renouari possunt, idque mani-
festum, erudit ex signis humorum
hæc autem deinceps antebus.

intermittens a
quolibet humore
ori potest

Maxime autem oritur quotidiana
putrescente pituita; tertiana ex bile;
quartana a melancholica. Et quotidiana
alia est notha, alia est pura: No-
tha est, quæ oritur ex permixtione
bilis cum pituita, cum humor pituita
dominium habeat. Pura est, quæ a
solâ pituita procedit. Pituita autem
excitans quotidianam potest esse
cuius generis excepta interea crassa
et atrox etiam interea tenuis ex admixti-
one spiritus acidî humori aquoso.
quæ potius excitat quartanam. Unde
quæ etiam ex gylia oritur quodam-
modo.

Ad hanc febrem pertinet febris syn-
copalis orta a pituita in ventri-
culum incidente, quæ quoque
in cerebrum incidat, torporem in-
ducit. In hoc autem loco bre-
uiter

et quæ in
intermittens quælibet

Febris motus in
 terminis

Semper aliqua parte humoris peccan-
 tis incidere solet quia in illa natu-
 raliter aliquid accedit: ut in ventri-
 culum spiritus acidus: in cerebrum
 spiritus vitialis existit a. Syncope
 dum commota utraque reficit suppono-
 ris ventriculi, suo verimonia (nam
 fore hoc sacra dicimus petuita) afficit:
 unde Lipothymia subsequitur.

Illa a. purgatione
 curatur et satis
 inueniuntur fuchionib;

In quotidianis aliis fore tarda est
 uenae sectio in hac febre Locum non
 habet, sed L. uter purgantes, si
 Lipothymia non sit motus, alioquin
 faciemus, petuitam meridiam; sude-
 res enim affecto cerebro i. e.
 si humor peccans in cerebrum pro-
 habetur, magis purgantes, si vero non
 breuius fuerit affectus, faciemus.
 Euentus. Notha durat uterdiem
 sex septem septimanas; pura ad
 quatuor menses extenditur. Sape
 si febris synopalis a bile sit orta,
 durat fore tres aut quatuor septima-
 nas

Si his medicamentis febris non cessat: vomitorio & tinctura autem, monij aut alio quopiam medicamento valido tentandum aliquid est.

Tandem huc reduciunt febrim & piala quam uolunt a pituita ortam, eamque dupliciter ponunt. Prima in qua inter frigus extra calor sentitur. Secunda est in qua in eadem particula eodem tempore est simul et calor et frigus sentitur. Prioris causa non est pituita inter putrescens, et refrigerans, sed accidit hoc ob inaequalitatem materiae ad cor uenientis. Si enim, urbi gratia, a corde primo materia utiosa ad habitum corporis propellitur, quo ibi calorem efficit; deinde uero bonus sanguis co transit, qui respectu prioris frigidus existit: atque ita in habitu corporis calor ob uiosam materiam, in interioribus frigus ob materiam bonam sentitur. posterioris causa est, non

quodammodo
non in tinctura
autimonia

Febris ^{toties...} *quoties...* *mittens.*

(29)

non pituita vitiosa partim putrescens
partim vero non: sed fit quando ma-
teria febrilis calida ad partes propulsa
est, unde in iis calor postea accedo
succedit, quam accedentem cum partes
calidae sentiant, fugus etiam falsi
iudicant. Evenit hoc quando rigor
post febrem venit. Et hae mutatio-
nes momentaneae sunt, nec diu du-
rant, suntque rarissimae.

Caput octavum.

De

Tertiana Intermitte.

Tertiana vera
paroxysmus horas
undec. notha

Tertiana alia vera est, alia notha.
vera ex sola bile oritur, quam
cor undique potest. Si bilis pel-
litur in ventriculum, mororiam, si
ad caput, cephalalgiam facit.

Notha, quae frequentissima est, ex
admixture pituitae vel melancholiae
et bilis oritur. Symptomata se-
signa narrant, prout hic vel ille
humor percat

vera

Longissima accessio tertiana exquista Feb. quart. intermit.
 horarum est duodecim, interueni
 septem uel quatuor.

Accessio uolha ultra duodecim horas
 multum exprogitur. plur. dies
 durat

Si magnus est ardor, et uires fiunt,
 uenefectio habet locum, deinde paro
 gans et sudorifera suo tempore adhe
 rit. vtiq. curatur
 uenefect. purgan
 sib. et
 sudorifris.

Anticipant uolha tertiana horam
 unam aut duas.

Capitulum Nonum.

De

Quartana, Intermittente.

Continua quartana uix obtingunt. Quartana. febr.
 intermittente

causa est quia materia a conti
 nuo isto calore fluxuilior fit, quam
 ut quartana typum obseruent: sed
 alium typum assumit. Intermittens
 frequentior est. oritur enim uel
 ab humore acido peccante, uel mel
 ancholia, uel a pituita crassa:
 uel quicquid

Laboremus

Feb. quart. intermit
tens

denique. sed rarissimum ex bile.
Symptomata vero et signa apparen-
tia singulos humores peccantes osten-
dunt.

naudent
paroxysmo spiritus
plurimuz

Habet hoc quartana a reliquis fe-
bris duarum, quod in principio
accessionis, acri conidere cupiant,
ob materiam in ventriculum pulsa.

Rari paroxysmi

Est 1. quod humor sit admodum ter-
rax ac crassus. 2. quod omnes par-
tes ut et cor sit admodum consti-
ta, multae cruditates in corpore
abundent quare non ita prompte
expellunt humorem noxium. Dato
enim illis vino dicunt se melius ha-
bere, reficiuntur enim spiritus vi-
tales. quare cor se magis expandit.
Febris huius in Iuuenibus non usquo
adeo periculosa est, at in senibus
ob cruditates multas facile abit
in hydropem. Solutur a. fore cir-
ca æquinoctium ærnum.

pulsus

pulsus parvus est propter constructi-
onem cordis.

Urina sedimentum habet rubrum;
si vero confirmata sit quartana,
nigrum aliquando parua admodum
quantitate reperitur; quod etiam
signum est confirmatae melancholiae.
Primo paroxysmo humores in uen-
triculo et intestinis aliquo leniente
medicamento educendi sunt. 2. Ex-
hibendum fortius purgans ex con-
fectione Hamech et pulvere Comitidis
de **WARIVICK**. Deinde si corporis
sit plenitudo, aut magnus ardor,
refrigeratio est instituenda. Vomitoria
in hac febre non probarem. Si his
non cedat, fermentatio ad humores
attenuandos instituenda est ex cha-
lybi uncias duabus in ciceris ^{trami}
macerati vel in aqua pura per
octo dies unde ager bibat man-
duas uncias consumpto liquore,
eidem chalybi alius superinfunda-
tur; agerque hoc potu utatur.

quartanarii

Feb. quartanarii
sensu

Urina quartana-
rii sedimentum est
rubrum

qdq. nigris in
fide mactula
faeculis.

Liniuntibus
non fortiorib.
medicamentis
humor expurgantur

Febris Composita

quarta non sunt frequenter
quasi ex multorum observatione
Oritur quartana saepius ex crasso
aeris quam ex crasso cibo.
Raro accedit vomitus in accessus initio.

paroxysmus est
horar. 24.

Primo multis diebus aequo manet. ac-
cessio durat viginti quatuor horas.
Frequenter oriuntur ex maligna febre
progressiva.

Febris quintana, sextana &c. oriun-
tur oriuntur ab humore melanco-
lico crassiori.

Vide apud febris
octana pluris
paroxysmus in
nobile comite
Hartfeld
an. 1658.

Caput decimum

de

Febris Compositis.

Febris composita

Confusa febris non semper oriuntur
ex coniunctione duorum diversorum
humorum sed saepe ex humoribus
inter media temperatura.

continue sunt
vel

intermittentes.

Connectuntur continue cum conti-
nuis ut duplex tertiana continua
admodum frequens est. saepe conue-
rtuntur intermittentes.

Ano

Raro comertuntur. quæ sunt duæ si Febris hectica
 generis. ut quotidiana & tertiana
 quia cacochymia seu semper emittens
 generis est in uenis. Ego uno die
 uide octi tertianas intermittentes ac
 sequenti die iterum octo. — subsequen-
 bantur autem s. eodem die fere post
 duas horas finito semper sudore.

Differimur est quod quartana pro
 eodem tempore et eodem modo immanet
 tertiana uero non.

Semitertiana siquum pathognomonicum est
 quod sit continua et saepe habeat rigores.
 Contingit autem rigor, uel quia oritur
 a ualde maligna materia uel ab infla-
 matione partis alicuius sensilis ut paro-
 tidum, intestinorum, uel fit ab inter-
 mittentibus subint. antebis.

Reliquum quod dicunt fieri totum ima-
 gnarium est.

in quibus partibus
 uel a materi-
 a malignitate
 a partibus sensilibus
 inflammatione
 oritur.

Caput undecimum

de

Febre hectica.

Febris hectica est calor prater
 naturam

hectica febris

Febris hectica.

• Continua con-
 junctione
 Corporis emaciat.

naturam in cordis substantia, primū
 ac per se hærens et infixus. Solus
 calor elementaris supra modum.

auctus febris hæctica est essentia.
 Hæctica febris pathognomonium sig-
 num est constituunt hæc tria. 1.

quod sit continua. 2. quod exacerbetur
 duas fies horas post assumptum cibum.
 3. quod corpus ardentius consuma-
 tur.

Continentia nascitur quod cordi con-
 tinenter aliquid molestum sit. Ideo
 continenter cor interiorum pressum
 id est. Id est utem vel est in materia
 sanguinea: vel in loco extrinsecato.
 in massam sanguineam venit quod
 paulatim prave inter genere et con-
 tractum. vel quod reliquum sunt
 alicuius ardentis febris nondum co-
 micta quo sensim reliquum corrumpit
 punt et cor molestant.

In loco extrinsecato: ut cum hu-
 mor aliquis putrefit in parte ibiq;
 colligitur. ut crudū tuberculum in

Vt si se. humore
 in vel extra
 continetur

pulmone, vel quando ipso pars putrefit
ut pulmo, vesica, & ves. inferiorem
etc. sed hae partes praecipue

Exacerbationis post cibum causa
est, vel quia cibus malam largitur
qualitatem (quod potissimum in fine
hecticae accidit cum ventriculus in-
capit non bene coquere, vel quia
cibus et potus particulas calidas
existentes dissolvit, quae dissolutae ma-
gis cordi sunt molestae. Partes autem
hae sunt humor acidus et sal. Si enim
olum utriusque in manum continens

et parum aquae affundas, non po-
teris pro ardore continere: et unde
videmus eos qui falso catarrho laborant
si bibant in febrem incurren, quia
materia potu dissolvitur: si non bibas
minime illam. Quare et recte

Galenus calorem urinae pro exemplo
adduxit in qua partes calidae sunt
sal.

Consumptionis denique causa est
continuitas

à cibo
exco. labor.

Exemplum

continentia fibris, unde humores
 nostri adduntur ad nutritionem,
 et ardor assiduus, omnia intus de
 populatur. Huc etiam facit coar-
 ctatio partium motum sanguinis ad
 se non admittentium.

Signum causarum p. humor in mas-
 sa sanguinea corruptus sit, febr.
 equaliter affligit, nisi quod post
 cibum exacerbatur, et urina in-
 terdum exhibeat sedimentum (quod
 saepe in sanis nascitur ideo quod
 ventriculus male se habeat) inter-
 dum vero non praecesserunt causae
 antedictae: eger se febricitare non
 putat.

Et si materia extraneata in cau-
 sa sit, ad proinde cor continenter
 afficiatur, tamen multae contine-
 runt exacerbationes, ob pns nunc
 confectum, nunc parum, nunc raro
 nunc frequenter, ad cor a toto
 nemens. Unde interdum eger subito
 extinguuntur.

dauber

Dantur autem tres hecticæ gradus.
 primus gradus signa iam dedimus re-
 liquis communia. secundus gradus
 signa sunt pinguedo in urina et
 manifesta consumptio: consumptio
 autem omnium partium simul a
 principio fit, non sorsum huius et
 illius. Tertius gradus signa sunt ar-
 dor in gutturo, prostratus appetitus,
 frequens leprothymia et facies hype-
 rocratica, consumptio totius tam-
 en peracta.

Iudicium an hecticam curare
 valeamus hæc tria potissimum de-
 monstrant, quæ si adsint, frustra
 curandam suscipimus. 1. ardor
 gutturis. 2. prostratus appetitus
 et concoctio depravata. 3. frequens
 leprothymia. Hoc si absint eius-
 dem sic suscipimus institui-
 mus. 1. purgamus. Lentius corruptos hu-
 mores alio, pilulis ex alio,
 et chalybæ utriusque.

Tribus distinctis
 gradibus

macis s.
 Urina pinguedine
 et

faciem ardor

Curabilis cura
 instituitur

purgantibus
 fermentantibus.
 et
 refrigerantibus.

Secundo, corrigimus humores fermentatione ut oleo galls huic in tricoli nitro. tertio refrigeramus si libet decocto proferatim semper anni maiori.

Sequentia hæcce observantur in hecticis quidam pulsus scilicet naturalem horis matutinis tardum animadverti; forte quia materia haurit a foco ad cor non intervehit. Non est intemperies acta in corde hecticis nam cum plerumque frigidi sunt, vel tunc etiam quam materia corrupta aliquo tempore non venit a foco ad cor.

Nutritio solida pars quo tan bene ab initio continetur quam alia, quæ magis resistit.

Si hecticæ tertio gradu pinguedo in urina fit, confusa membrana interposita pinguedine, et hoc modo circalati sanguinis prohibetur ad cor, quæ tunc nutritio, inde partes conuertunt.

Urina non semper exhibent intradine

duram, hæc tamen ad quatuor aut
 quinque menses vel ad senarium
 Ego uidi ad nonum annos extendi.
 Si materia sit in humoribus, uel in
 parte extra uasa; aliquando ex
 acerbatione oriuntur ordine uicis-
 situdo.

Non longo
 tempore
 durat.

Capitulum duodecesimum
 de
 febribus malignis.

Febrim malignam
 nam

Febris maligna est est uel simpli-
 ter talis, uel pestilens uel pestis.
 Simpliciter maligna est quæ grauiora
 symptomata quam quæ pro ratione
 causæ, a qua excitatur, habet. Pest-
 lens quæ adhuc grauiora: pestis quæ
 grauior. Adde ut tantum gradu
 differunt simpliciter maligna pesti-
 lens et pestis. Estque uel continua
 (quæ frequentissima) uel continua, uel
 intermittens. Symptomata illa gra-
 uiora sunt in facultate (ut uocant)
 utali, quæ respicit uel uires cordis
 uel pulsum.

significat

Maxima cordis
 anxietas et

facultatis
 uitalis

Delirium malignum

Debilitas.

*Item
Deliria vigilae
convulsivae et
craebri vomitus.*

vel pulsant, nam pulsus debilis est et
intermittens. Frequens accedit Lypothymia,
in quibus accedit cordis anxietas.
Haec sequentia saepe praecedunt aut
concomitantur. Delirium, vigilae, con-
vulsio et vomitus.

Stima coronam habet etaram, me-
dium oleosum, in fundo sedimentum
habet.

Delirium, convulsio, et palpitatio
cordis sunt a materia tenui pen-
etrante, et spiritibus alium motum
conciliante.

*Idque vel a ma-
teria occultâ vel
manifestâ procedit*

Causa horum symptomatum est vel
occulta vel manifesta. Venena enim
quae agunt sua tenuitate et mobilitate
hæc agere plerumque videntur, sic
etiam ex putredine propter resolu-
tionem partium, earumque tenuitate
venena oriuntur. Manifesta ut
a tenuitate materia penetrante et
spiritibus alium motum conciliante.

Neque contra hoc valet argumen-
tum quod hæc febris exoritur medica-
mentis
occulta

occulta qualitate agentibus. hoc e.
factum est: agunt enim alexiphar-
mica manifestis qualitatibus, nam
vel tenuitate sua mouent sudores, et
sic uenena ex corpore expellunt: uel
crassitie tenuia mcrassant, ut sit
cunio, qui opium rociunt.

Ab occulta etiam qualitate fieri
apparet in carbunculi et carbone,
in quibus est materia crassa. Ergo
non a tenuitate semper oritur.

Malignitas illa est uel calor uel
acrimonia.

Causa huc producentes sunt uel
interna uel externa.

Interna ut humores et spiritus.

Externa uel sunt a simili uel a
non simili a simili ut a cada-
uore, ab alio infecto, idque uel
mediate uel immediate.

A non simili, ut ab aere infecto
qui a uaporibus subterraneis prauis
et aqua putreda oritur.

Humores corrumpuntur uel uestione
cuius characterem exhibet carbunculus.

Interna uel
externa a simili

Bubo, Petechia; uari. et morbilli: uel putredine.

Carbunculus

Carbunculus apparet pustula rubra in superficie maculam laudam habens, oriturque hinc in omnibus partibus:

item et

Bubone

Bubo in omnibus glandulis. In bubone non est tanta malignitas quam ulgo putatur. Petechiae sunt pustula nigra.

Lingua candida et quasi pellicula eorum, obducta: unde solum maligna febris videtur cognoscitur. Lewis etiam motus convulsivi, aliquando vomitus, diarrhoea: quando manus corpori applicantur, aliquando tendones contrahuntur.

*Sudor desinit
quasmodi febris*

A febre maligna mala licet plures evadant, sicut ac in peste, desinit fere sudor ut in peste.

¶ Cura harum malignarum et praecipue pestilentium haec est. Vis bona nutritione sunt instaurandae, datur vinum temperatum si febris

*Cura tunc vero
restaurantibus*

est ardentior

fit ardentior cum succo citri et
saccharo. Causa tollatur sudoriferum
ut theriaca a 3i ad 3ii. Diascordii
3ii et lapidis bezoardici ad triginta
vel triginta sex grana. purgatio et
necesse est non nisi in fine; licet
corpora etiam sint cacochymica;
locum habent.

Curatur carbunculus applicando
respiratoria. non ipsi sed parti vicinæ
et commodiori ne augeretur.

Paras applicat radices hellebori
nigri. Vespere uno impetu in impetu
ad curandum magnum dolorem,
quem egri non possunt. et lenien-
tium dolorem applicant butyrum
cum oleo s. horum.

Caput decimum tertium
de

Variculis et morbillis.

Variculae sunt tubercula quodam
per totum corpus dispersa et super
purantia.

Morbilli sunt maculae instar pul-
veris cum morbo.

Varicula et morbilli

sudoriferis

curatio et nota
Bellebori
ad finem.

non neformales

Varicula et
morbilli

Variola et morbilli

pubicum morbus utriusque generis tumor
est.

Morbilli, sunt ab humore bilioso ex
rissime putrescente, sed fere dissipatur,
raro suppuratur.

ab humore quous
sunt sed
propter a humore
et maligno

Variola vero ab omni humore sunt
et quidem ab ipso fere. Belgis vocan-
tur Iken pocketis.

Afficiuntur autem partes externae, sicut
eorum superficies, imo aliquando in-
ternae.

Malignitas quae hic est, consistit in
ecleri materiae molu et tenuitate
et sic saepe extorsum pestuntur, et
rursus saepe intorsum recedunt: saepe
tamen tarde exeunt, sed ab occulta
qualitate provenire statuendum est.

Sanguine p. v. v. v.
putrescente et
maligno

Causa igitur proxima est sanguis
ustus, putresfactus vel in alteram
naturam commutatus, cui commixto
est maligna qualitas: pars autem
massae sanguineae per unumquemque
corpus ex arteriis diffusa efficit
variolas et morbillos.

causa

Causa autem sanguinem hoc modo
 mutantos sunt aeris peculiaris
 initia non videtur hoc a sanguine
 monstruo provenire & quod vero par-
 ti fieri omnes hoc morbo laborant,
 causa est, quia eorum corpus est
 humidius, et humoris magis disso-
 lutos habent (eandem ob causam
 puerperae facilius corrumpuntur,
~~per corruptionem~~ est quare ob
 tenuissimam causam externam ultra
 eas dissoluntur et corrumpuntur
 quae causa etiam est quod non vana-
 ois et morientis tantum, sed et
 reliquis morbis malignis facilius
 corrumpantur quam ~~in~~ adulti.
 Ad haec probetur. Dicit, quod
 ut reliqui morbi epidemici, in
 aliquo loco grassantur, cum
 circumiacentia loca libera sunt.
 Si vero sanguinem menstruum
 horum causam dicere volumus,
 dicendum venenum illud latuisse
 in parte, et eius vim retentam
 fuisse, postea vero ab aliqua
 audente

instat epidemici
 eorum

*aliquo tempore
die dicitur febris
rostridua fit
continua.*

evidente causa excitatum esse
vel in principio adest febris, vel
nulla adest. si adest in principio,
fero intermittit, postero die fit con-
tinua, sequentibus diebus fit con-
tinua.

In pueris hoc familiare est quod
sunt famelici ob materiam aerem
incidentem in ventriculum. vox
rara fit si materia in guttur in-
cidit. Tussis sicca adest quando ad
pulmones aliquid materiae peruenit.
Oculi scintillant, caput dolet, so-
mnus magnus obnoctat.

*Quo citius erumpit
si morbosus.*

Morbilli quo citius erumpunt
eo melius. Febrim continuam
erumpentibus variolis et morbil-
lis, optimum signum est.

Prima sepe rubra, crassa, turbida
cum vel sine pimento.

Tactu, antequam uideri possint,
explorandi sunt. Deinde maculae
rubrae proueniunt quae post in
tubercula

tubercula aterunt.

Variola et morbilli

Cura haec est. Imminentibus variolis et morbillis sudorifera exhibenda ut decoctum finium, Theriaca, bezoar, diascordium. c.c. ʒi. cocta in aqua libra una et semiss. ad libram unam.

Cura haec
imminentibus
sudori fieri

Si immineat aut adsit (quod malum est) aliquis alui fluxus, a decocto finium abstinendum.

si ad
alui fluxus

Tutior est uero sectio quam purgatio: quando corpus purgatum est, saepe mali habent. Gargarisma bonum extat apud Petrum Forestum.

Ad gutturis ardorem extinguendum datus decoctum hordei cum syrupo molacco aut decocto plantaginis Linctus ex syrupo molacco et mucilagibus pini. cydoniorum. Oculi praecautur cum cremore Lactis et croco. Tubercula aperienda sunt, si materia est concocta.

Gutturis ardorem
extinguendus
Decocto hordei
cum syrupo
molacco.

Ad cicatrices defendas praestantissimum est decoctum pisorum flauorum

cicatrices defendas
de pisor. flauor.

Febris petechialis

Caput decimum quartum
de

Febris petechiali.

Febris
petechialis
nigrit maculis
innotescit

et

Curatur et

Cap. 13.

Febris petechialis ex maiori cor-
ruptione et malignantate: cum ma-
culis nigris lundisque.
Et autem duplices sunt uel enim
aliquid nigrum per extremitates
arteriarum propulsum maculam
nigram ostendit. uel nigrum illud
nasitur ex gangraena partium:
et cum macula se se ostendit hic
Belgis dicitur pepercoren.
Cura eadem est ac in aliis fe-
bribus malignis et pestilentialibus

Hucusque de febribus

1800

1801

1802

1803

1804

1805

Johann. C. B.

De partium morbis

Caput primum

de

dolore

capitis

Dolor Capitis

Dolor est sensatio cum tristitia
certi gradus.

Requæritur in genere ergo est
sensatio cum tristitia certi gra-
dus in capitis partibus sensum
habentibus.

fit vel

Disputant hinc multi in quo do-
lor consistat: alii dicunt in sensu,
alii volunt esse tristitiam quæ se-
quatur sensum: quæ questio cum
in subtilitatibus finolis tantum
subsistat, ut inutilem ad medendū
omitemus.

In singulis autem sensibus dolorem
fieri posse affirmat Galenus I. de

symptomati

Symptomatum causis pagina 326.

Causa huius doloris proxima non est
seu continui solutio ut habet Mas
sarius de dolore capitis pag. 12 cap.

Solutio
continua

facta a robur

2. diciturque solutionem dupliciter
considerari uno modo ut ad propriis
sit causis ut quae pungunt, diuellunt,
corrodunt. altero ut ex magna et

pungentib. diuellentib.
b. corrodentib. etc.
humorib. visib.
calentib.

violenta ^{alt.} ~~per~~ actione, ac potissimum
calida et frigida. Si tamen iudicio

vel ab

velimus considerare etiam interu-
peros possit dici causa doloris se-
cunda et frigida.

Intemper

Pungunt humores omnis generis
cum alimentum tum excrementum
et vapores, si per eos tenuior hu-
moris pars intelligatur.

Diuellunt humores omnis generis
sua copia, sed imper se se seropus,
vel flatus omnis generis: fere
pituitosus quod praecipue in
hydropicis fit. Rodunt vermes
quidem raro. Narrat tamen ex-
emplum

exemplum quoddam Histerius libro.
1 de Capitis dolore Cap. 1.

Socant calculi quam rarissime: quale
exemplum uidi Ego Parisiis.

Humores illi continuum dissoluentes
uel intra uel extra caput generantur.

et obstructions. In capite uel obstructione, uel
intemperie uel soluta unitate.
obstructio fit et sanguis sic Circularis non potest; ac promissa materia illuc affluens colligitur, ut
uidemus si nobis ambulantis pilus
capiti admodum fuerit impactus,
statim cephalalgiam oriri: eo quod
ob compressionem carotidum arteriarum
sanguis circularis non potest;
quare uia occlusa ibi re-
stagnat.

At intemperie fit capitis dolor: quia
sanguis ad partem affluens, ob partis
intemperiem non mutatur, ege-
neratque; quare in partis nutriti-
mentum non facessit, ac promissa
qualitates

qualitatem aliquam ibi nactus.
 Continuitatem soluit uel diuoluendi
 uel pungendo. Ob solutam unitatem
 fit, quia sanguis qui per eas partes
 circulare solet, destillat ubi ad
 partis marginem peruenit. Unde
 ex collecta materia tumor ori-
 tur. Quale exemplum uidi ego
 in quodam cui ex illa materia
 circa collum tumor increuerat:
 qua euacuata dolor exinebat, do-
 lor tumor rediebat.

Dolor hic differt ratione loci. Do-
 lor enim uel externus, uel inter-
 nus uel universalis per totum ca-
 put est, uel particularis per eius
 unam aliquam partem et dicitur
 Phrexis uulgaris. Si autem exi-
 guam partem afficit dicitur Clauus.
 Cuius, pro uaria magnitudine partis
 dolentis

Hemicrania oritur cum causa

ab uno

Dolor a differt
 ratio loci: generalis
 et particularis

Dolor Capitis

(54)

ab uno tantum latere existit, quod
fit quando una carotidum tantum
est obstructa. vel una materia
fundit: vel ab uno latere conti-
nuitas soluitur: si vero ab utro-
que latere cephalalgia in
genere dicitur.

Clavis sentitur ob eandem causam
ac hemicrania sed potissimum ob
humorem concretum, et extra-
vasatum in aliqua parte.

*Ratione vero
temporis
accens ut
ininteratus.*

Ratione temporis est vel recens
ut cephalalgia in specie, vel
ininteratus ut cephalgia quae
periculosior est, cum tamen dor-
lor capitis non sit admodum pe-
riculosus, nisi adeo sit magnus ut
vigilias inducat, et viros absumat:
vel si sine febre accedat tenebri-
cose vertigo, tarditas vocis et
manuum stupor: Et tum vel
apoplexiam vel epilepsiam vel
Cottargum

lethargum oportet expectare, nec
ut habet Hippocrates libro 6°
aphorismo si. Quibus sanis dolores
subito fiunt in capite; si subito
obmutescunt et stertunt ultra sep-
tem dies moriuntur. Quod saepe
evenit ut ait Aeternus ex libe-
raliori potu, cuiusmodi exemplum
in Juvene quodam poculo dedito
obstruatum fuit.

Solentur plerumque lyxi, aliquan-
do abscessu, raro crisi.

Cura prius toti corpori est pro-
spiciendum et demenda est causa
peccans, deinde purgandum est
medicamentis fortioribus; postea
humores sunt preparandi. Si vero
magna pulsatio et viscerum cal-
or adfit, vena est secunda
commodissime accedit in brachio;
sed tamen alio loco etiam iusti-
tate licet. His factis capiti
prospiciendum

Cura vero
max. ablatione
sua
purgatione sua
venae sectione.

Symptomati dolorem
attribuendum per anodyna
et anodyna refertur. Ag.
Vulnus enim radice non
intra. Vnde ala bachi-
num subis applica.

prospiciendum est. Masticatoriis opti-
me materia adducitur: Erubimis ra-
re proficimus: Stermitatoria
locum non habent si illis non suc-
cedit. Cucurbitulas admoveamus
collo et scapulis. Si tum adhuc
sit magnus calor facimus venam
inguinalem, vel arteriam tempo-
ralem. Sin autem ab humore

(Cucurbitulas
admoveamus
collo et scapulis)

(Cucurbitulas
admoveamus
collo et scapulis)

Si frigiditas existit
affertur

fugido oriatur, post adhibita mas-
ticatoria et alia antedicta, ca-
lescimus partes potentissime, ce-
phalicas calidissimas, inter quas
pulsus caryophyllorum et collat.
Quidam ad trepanum veniunt, sed
illud non est facile imitandum.

Spurandus v. 6. 9. Si dolor perseveret spectare oportet
ad partem quae militat: Inter
omnes autem partes uterius est
frequentissime in causa.

Caput Secundum

de

principis facultatis symptomatis. s.
de deliriis. cum et sine febre.

Delirium est quando homines ^{delirium}
vel male apprehendunt (nec sem- ^{est}
per propositere (ut vult Ferriolus, ^{depravata apprehensio}
ratiocinantur) vel fingunt, vel ^{fictio vel estimatio}
assumant.

Apprehensio mala fit vel quando
obiectum male affectum, vel recte
oblatum male apprehenditur. Exem-
ple res illupiat. 1.us quando quis
utis modii extorqui ut ditius per vitru-
corulorum quis videt, omnia conspi-
cit corulea. Posterioris exemplum
in biliosis obvium est qui cum dis-
tincte loquuntur, utrumque in tardi-
tate committere se arbitrantur,
aque dum amon are student in
balbutio

balbutient. murrunt. Ratio est, quia
obiectum ipsi ut tale oblatum est,
male tamen propter maiorem in illis
(contra ac in potuitosis euentis) / iri-
tum agitationem apprehenditur.
Et biecta nobis offeruntur per species.
specierum autem mutatio fit interme-
dia via, medium uero non est
extra cerebrum: (nisi quando ut in
ictericis, oculus alieno colore est
imbutus) sed in cerebro.

mutantur uero ob
uapores et fuligines

Medium autem per quod obiecta fe-
runtur, nullum aliud dari potest
nisi spiritus. Immutantur autem spi-
ritus uel per humores, uel per ua-
pores seu fuligines quae ipsis permis-
centur, speciesque alterant. Hoc
in melancholicis luce citius appa-
ret, qui ea quae aliquantulum ni-
gra sunt prorsus nigra iudicant.
Species uero ista mutatur non per
ueram mutationem sed speciei mo-
dificationem. ^{non} ~~mutatur~~ mutatur species
exemplo

exemplo probatur: si quis in cubiculo, per digiti summitatem omnes species, quae in eo ab objectis fluunt, recipiat: quamvis omnes ibi prae-
fluant, nullam tamen accipiet
mutationem, quare per modificati-
onem fieri necesse est.

Malum itaque apprehendimus vel
vitio cerebri recipientis ob eius
constitutionem vel melancholicam
vel pituitosam, vel biliosam. Si e.
cerebrum simili qualitate ac
id quod offertur affectum est,
tunc maximum indicabit excessum.
ut, si quis manum frigidam igni
obtulerit; ignem non adeo calidum
iudicabit, ac ille qui calidam ei
admonet, ob similitudinem recipien-
tis et rei receptae.

Fictio mala fit quando dissimulanda
coniunguntur, aut contra. Fit
autem id vel ratione speciei, vel

Delirium.

ut in
melancholicis,
biliosis &c.

Inter
dissimulanda coniungenda
dissimulanda
et contra.

Delirium.

ratione facultatis. Ob speciem si
sunt vel nimis notitia vel nimis
delites. Intensa sunt vel si sunt
nimis illustres, vel novae, vel
cum animi affectu apprehensa,
vel jam cognata. Vitio facul-
tatis ut cum spiritus inordinati
mouentur quod fit ob humores
vaporesque eos agitantibus ali-
asque causas eos ^{turbantes} mouentes. Ita
ut nunc in hanc, nunc in illam
speciem uideant, quod a cerebro
regi non possunt. Et apparet in
bris, qui promissi omnia
proferunt, et que minime cohe-
rent. Estimatio mala fit eadem
ratione ac apprehensio.

in depravata et
estimatio

Caput tertium.

de

phrenitide.

Primo hic agendum nobis

venit

venit de delirio cum febre. *phrenitis.*
 que sunt phrenetis et paraphre-
 nitis.

Phrenitis est delirium cum febre. *phrenitis*
 ubi agri continuo cogitant loquun- *delirium est*
 tur et omnia agunt cum furore *cum febre*
 aut iracundia.

Phrenitis continua est, quia *facile a continuo*
 sanguis ita est constitutus, ut *sanguinis fluxu*
 continuo cerebrum spiritusque
 agilet. vel quia materia haeret
 in cerebro, sub aliquam obstru- *Vide:*
 ctionem, vel quia est inflamma- *Cerebri inflammatio*
 tio aut erysipelas meningum
 quod raro contingit, ut in fre-
 quente phreneticorum dissectione
 apparuit; saepius autem fit a
 sanguine corrupto simulque
 febrem synocham aut continuam.
 (in cuius exacerbationibus deli-
 rium quoque innotescit.)

Deinde etiam a materia calida et
pituita passa fit.

Phrenitis quiddam
magna est vel
parva

Diffinitio sumuntur perpetua a
magnitudine et quantitate affe-
ctus, et prout humores intus se-
se habent, eo melior est phreni-
tis: quandoque cum vita et ait
Hippocrates 6 aphorismorum 53.
minus periculosum est delirium
quod cum studio minus tutum
2. alia est in habitu alia in
dispositione 3. ex lesione opo-
tionum principum 4. a loco
affecto 5. alia exquisita, alia
non 6. a tempore 7. a causis
quae sunt vel internae vel exte-
rae.

Uter tamen ma-
gius malum est

Evectus phrenitis magnus mor-
bus est et interdum 2.3. vel
etiam 7 diebus terminatur. Sin
vero lethargum uertatur
non bonum est. Galen. Comment.
in librum

in lib. 6 epidemior cap. 10. et *Phrenitis*

si vires prostratae sunt concla-
matum est, vel si in hec

degeneret.

Signum pathognomonicum est *Cognoscitur a*
delirium continuum est alti- *ca delirio continuo*

rum quod quavis non soli solum *et* *febris acuta.*

per tamen adsit febris continua,

acuta: quae duo sola signa ad

diagnosendam phrenidem sufficiunt.

quod si praeterea volumus addere

difficilis somnus, vigilas, sitim in-

signem, si quae ap. non persentiant

tamen, et aliud id genus sumpto

mata quae certiorum morbi cogni-

tionem habebimus.

Cura: motus ratione, avertentibus *Cautum*

repellentibus, interperiem calida *utque ratio repellat*

et marum per as ascendit ma- *ut refrigerant.*

teria, laxantibus corrigentibus, *Laxantibus.*

digerentibus materiam, sympto-

Delirium simplex

Symptomata corrigendo, qua maxi-
ma hic sunt infirma. et isch

Capitulum 4

de

delirio simplici

Delirium
simplex

Deliria sim. tria sunt quadrupli-
ca. Delirium simplex, et anho-
lia, mania et Periphetia.

est mala spec.
recepta

In delirio simplici non immutan-
tur p. c. nisi admodum raro,
ut si intelligi appareat, quod et
delirii species est: sed male re-
cipiuntur. Hoc autem contingit
ob cerebri debilitatem, quod
cum antea p. c. recedat: et
ritus cum uario agitantur (un-
turaliter enim a multitudine cere-
bri pro libitu voluntatis ad has
ut ita dicitur species proinde impel-
luntur, vel ex aliqua causa
dissipati aut commoti sunt (ut a

confusione

confusione, idtu, lapsus vigiliis, Melancholia
 nimia sanguinis evacuatione, hanc
 vel illam speciem ad quam se
 ruerunt, illustrant. Vnde mens
 eo tempore delirat, quæ causa
 est cur senes nulla infusa
 proficiant. Delirium facili cu-
 ratur nisi in senibus ob nimiam
 debilitatem, et opus est tantum
 spiritus instaurare, ut conserva-
 antibus rosis, luccuula, salvia,
 aqua vitæ, vertici applicata quæ
 præstant, omnium remedium est
 etiam ipsis senibus.

Curati vero
 spiritus
 instaurantibus.

Caput 5^{tu}

Melancholia

morbo. 1. 11

Melancholia est delirium sine
 febre. Non quod semper ea careat
 sed quod plerumque sine febre adeo.

Melancholia
 plerumque
 febris experta est
 et plerumque

Melancholia

cum motu et
molestia

(66)

cum motu et molestia quae du-
tiones non semper adsunt, ut in
his initio accidit, ad obli-
viones causas facit, melius et
molestia supervenit quibus et digno-
ratur. 1. aut magis mente angun-
tur aut quae ego latent quam so-
lent. 2. quaeque occurrit graviter
ponderant, et non levia sunt gra-
mo aestimant. 3. valde sunt suspi-
caces et omnia in priorum partem
interpretantur. Quod autem me-
tus et molestia adsit, videtur
esse ob spiritus obfuscato, et in-
griores factos, qui ut bona consti-
tutione luciditatem vel splendorem
uno et gaudium afferunt, ita et
hi contrarium faciunt.

Primo in melancholia immutantur
Species (quae non evadit in deli-
rio simplici) a spiritibus praeter
naturali qualitate affectis po-
telligines

a spiritibus ob-
fusatis et spi-
ritibus ita po-
telligines

fuligines ex arteriis in cerebrum
propulſas, ob quas ſpecies magis
obſcurantur, vel nigriores redduntur,
vel magis ~~agitantur~~ ob motum
ſanguinis.

Secundò melancholia contingit non
ob ſpecierum mutationem ſed ma-
ximam impreſſionem, quod biſarium
contingit. vel quia ſapius cogita-
ta, vel quia cum affectu appre-
henſa, quod præcipue contingit in
terrore, et magna animi intentione.
Et hic affectus ſuaſione poteſt
curari. quia in his utriusque corporis
conſtitutio non addeſt. Vnde de
cæteris bene loquuntur. De ratio
eſt in receptione quia portus
rogi nequeunt, non ob etæro-
debitatem, (ut in delirio ſimplici)
ſed ob nimiam ſpiritus agitationem
quæ fit duplici modo; vel quia
agiliores redduntur a fuliginibus

Vel
ſubita et magna
impreſſione

ab affectu
novitate

Melancholia.

us. motum conciliantibus; vel quia
solus natura sua existunt.

Spiritus autem crassiores redduntur
quando sanguis non bene concoquitur,
fermentatur, aut rarefeit. Nec hoc
tantum sufficit, ut sanguis sit crassus
sed et dissolutus esse debet, ut tenuia
a crassis facile sequeantur, quod
contingit ex vitio ventriculi, he-
patis, Lienis et praecipue cordis.

Humor hic cum dissolui incipit,
accidit palpitatio in hypochondriis.
quod vero de ardore et dolore hic
adferunt, Imaginarium est potius;
rarissimi enim adsunt, saltem
dolor: verum tensio quidem.

Quaestio autem hic erit an et
melancholia hic possit excitari a
daemon, et statuitur Thesis affir-
mativa. Mass. 68.

Differentiae sumuntur ab actionibus
3. 1. a magnitudine et parvi-
tate 2. quod praecipue a loco
affectu.

Item
a Daemon.

Variisq.

affert. Hoc cum materia si horeat
in uno loco ut in liene et hypoco-
ndriis dicitur melancholia hypoco-
ndriaca. Si in uasis liberis, pri-
maria.

remittitur
insignitur.

Euentus. Morbus est pertinax et
curatu difficilis. raro moriuntur
nisi in hecticam degeneret. Sin-
tero adfit Zetotypia ab omni ar-
morum usu debent abstinere, cu-
ius Lugendum narrat exemplum
narrat Hecurius ad aphor. 23.
Sectionis. 6. nec etiam lethalis est
nisi in alium morbum transfundatur
ut epilepsiam, apoplexiam, cæcita-
tem. Hipp. aphor. 26. sect. 6.

Malum quidem
pertinax

Ut autem in eiusmodi casu recte
prædicamus; opus est ut intemen-
tiam morbi, rob. ægrotantis nec
non intementiam et multitudinem
symptomatum animaduertamus.

Si aliquis

si aliquis enim morbus est qui
regit prudentia medici, unus sane
hic curari debet.

Cura
Instituitur medicis
purgatione et
Larga phlebotomia

Cura. primo purgamus medicamen-
tis mediocribus; postea largiter

est secunda uena. preparamus cum
nitro, spiritui nitri. si calor agit
infusione chalybis si frigus, una
uino, aqua cinamomi et similibus
si nihil hac ratione efficitur
purgatio commoda est. si hac

non cedit, vomitoria sunt adhibenda
ut gutta gambogia, Jalappa, mercu-
rius uiter, uel similia. plurimum

prodest caute ab animi affectu
uino, uinum quo eius intensione
et melancholia differt mania

quibusdam tantum accidentibus et
gradibus (maniaci enim sunt ti-
morarii, iracundi, crudeli; intem-
perantes autem timidi et mesti

si melancholia uenit
et, sunt curati. Vicia
si. Lunaticus, prope
si. Caput ad locum si
purgatio et phlebotomia
si. rursus. nulla
si. morbus est. Lendit
Sunt et conuulsiones
Dolor agendus est
pura Lendit et
albus, hinc et
etiam Lendit, et
propriet. lap. lazari.
Curat mor. attractione
et fumi. ag. uol. et
p. uol. ad locum. hinc
etiam et purgatione
et. hinc. lap. lazari
Si ab hinc et hinc
Vicia et hinc
Lendit. hinc. Vicia hinc
et. hinc. agendus, pphus
et. hinc. prope et
Dolor. Lendit. hinc
Si. ab hinc et hinc
Si. et melancholia et
et phlebotomia
et ad hinc et hinc
ag. hinc. hinc. hinc
hinc et ag. hinc. hinc
hinc et hinc. hinc
hinc et hinc. hinc
hinc et hinc. hinc
hinc et hinc. hinc

Diffinitio
Melancholia
non cedit nisi
vomitoria.

et in se invicem facile transmutant, *Hydrophobia*
 adeo ut qui hodie melancholicus
 cras maniacus vertit et vice versa.

(apud 6um

De

Hydrophobia

Hydrophobia est quando ager
 omnia liquida metuit. imo non
 patitur ea nominari. Causa
 Fit bifariam Hydrophobia vel ob
 speciem illustrem; vel ob morsum
 canis, felis, Simiae, hominis item
 et equi valde irati. &c

Causa etc. hoc faciunt mediante
 saliva, qua vel diu uestibus
 adheret, vel undam partem tan-
 git. Verum enim vero omnis saliva
 canis hoc non facit, s. vel a-
 biosi vel valde irati, vel eius
 sub lingua

Aqua motus
 contempit. et
 pluvium
 morfu canis valde
 mediante saliva

Hydrophobia

qui ab lingua inflammationem habet
et urinem, vel etiam sine urino
ut obstruatum est.

Saliva vero
huc sanguinem
coagulat

Quomodo autem ex tali saliva
hydrophobia nascatur, dictu im-
primis difficile est: Si tamen in
eo difficili aliquid diuinare liceat
videtur id contingere: propter salivae
mobilitatem et penetrabilitatem
atque coagulandi vim, quae sanguis
in per circulationem communicata
cum instar coaguli increpascit; unde
statim sequitur melancholia, deinde
mania et postea hydrophobia.

tenuiore parte san-
guinis in gulam
incidit et molles-
centiam patiente.

Haec vero saliva dum sanguinem
ita coagulat, segregat partes
tenuiore a crassis. Tenior autem
illo humor facili suscipitur et
inbibitur a gula, propter partium
circumiacentium spongiositatem,
unde aliquam

ante aliquam mastitiam et mole-
stiam agri hic precipiunt, quam
adeo magnam faciunt, ut omnes
molestolici qui minima mala
maximè ducunt, ut se deglutire
non posse arbitrentur, quare illi
quæ assumere debent acrisantur
ut sunt omnia liquida.
Ita quod confirmandum valet
quod uidi et obseruari: ut
rogari e. Hydroph. biceps quod
causa esset quod minime bibe-
tandem agri respondit cau-
sam in gula e. Iustum In-
dicio materiam ibi collectam
mastitiam parere uam magnam
adeo faciunt ut nulli suâ potu
humida assingere uolunt. Ter-
m. a. materiam gula multam
molestiam

Uterus suffocatione
de

molestiam parere apparet in
uteri suffocatione, catarrho, se-
bre pestilentiali etc.

Uterus
hinc hinc

Uterus. Morbus magnus est
et lethali, nisi maturus et
succuratur cunctis. Homines
in quadraginta diebus

tamen qui per quinque menses
ea laborant, quod rarum
radici, ambic, canis, abid
cognoscimus, sunt. Primas
habent in ore, 2. torus in
fuerunt, 3. cuncta, 4. res gestat
7. non latrant, 8. et bane
oblatum, 9. fastidiant, 10. non ob
most, quos de mbr dndi pntunt.
dndi, 11. an canis fuerit
12. idies, 13. mod, 14. reclinat
fiet manifestum, si a 1. quid
15. applicatus et alteri

cum obicitur, non comedit.

si tamen contingat, intra biduum
aut triduum morietur

Cura magis experientia pro-
batur quam ratione, iniectione
scilicet improvisa in aquam
marinam si fieri potest, sic o-
ptime persanatur si a spuma
orta sit, locus abluitur spirit-
u vini. Si a morfu cucur-
bitulae cum scarificatione ap-
ponenda sunt cum magna flamm-
a, aut etiam respiratoria ut
venenum extrahatur.

Ulnas non claudatur ante
tres menses sed apertum tene-
atur mercurio et gentiana.
Si post 40 dieseger non
in peius labatur, tractandus
ut melancholicus aut maniacus.

Curatur
subito

et improvisa in mari
injectione

Cucurbitulae item
et
loturae ex spi vini

desinit aliqd

desinit

Cura curabitur in praesentia
dum no virus ultimum
Corpus sapit. Idque lo-
quutus inlo ptem affertur
ut Cur. vel desinit. 2.
Cucurbitulae non flammam
vulnere applicato una
cum scarificatione si vulnus
est. Item loturae ex spi vini
vel Cucurbitulae admodum
purgandae. Helloboro. Iod-
o vel prunellae vitibus
impler.

Sopor.

melancholiam

aliquando

in Coma.

desunt aliquando, paroxysmus et
oritur rursus sed non hydrophobia
sed melancholia vel convulsio, non
tamen stalis periodis.

Caput septimum

de

Soporosis affectibus in genere et
in specie.

Sopor fit

Sicut abolita funditus sunt
stultitia et amentia, sic immu-
ta sunt soporosi affectus.

1. a parte
extremo se calido
in toto corpore
in toto corpore
in toto corpore
in toto corpore
in toto corpore

Sopor nihil aliud est quam somnus
gravis, et differunt immunita-
potentia certi gradus sensus co-
munis functionem bene obeundi.
Causa utrum est vel in parte
vel in specie. In parte quando
calidum in toto ex parte extin-
ctum est sine immunitum. Si

Si enim ex tota apoplexia oritur
et mors succedit.

Calidum innatum immutatum
est 1 quia dissipatum, quod ui-
demus post febres ardentes. 2.
quia obrutum. 3 quando corru-
ptum ut morsu aspidis, et et
narcoticis variis. In specie

nitum est 1 quando non sunt
quod contingit si earum impres-
siones ob humiditatem nimiam
evanescere ut in oblivione. 2

quando species non commode fi-
rit imaginationem, quod fit vel
ob defectum spirituum vel eorum
ineptitudinem.

Spiritus deficiunt 3 si sunt con-
sumpti ob nimias vigilas, mo-
tum, aut intensissimum dolorem.

2. quia

e. spec.

2
a. specie deficiunt.

Id est
hiforiam; a
consumptione si.
Innegata generatione
impedire nra vel
alii nervos, vel
ineptitudinem

apoor.

2. quia non generantur. 3. quia non perveniunt ad illa loca ubi species illustrarent, idque vel ob obstructionem vasorum seu neratorum cerebri ex parte (si enim ex toto apoplexia oritur) vel contusionem, casum, ob compressionem et ligaturam carotidum arteriarum. 4. quando spiritus alio vergunt ut in febre lypyria.

Spiritus sunt inepti ad illustrationem specierum, dum nimis sunt crassi, quod fit, vel cum eis aliquid permiscetur ut vapores crassi, copiosi omnis generis, elinati a vermibus, semine mustro corrupto, circa uterum, ut et cetera.

ut et ciceris, vino, fumo iaro
bonum aliisque rebus externis.

Denique spiritus non commode
ferunt imaginationem, dum
incrassantur et lēstuntur quasi
a narcoticis.

Sopor alius ^{levis} gravis est qui
et cataphora: gravis qui et
coma; gravissimus qui et carus
dicitur, qui gradus tantum sunt.

Sopor differt ab apoplexia rati-
adimeti. Sopor enim, alius est
cum febre, ut Lethargus, alius
cum vigilia, ut coma vigil.

Caput octavum

De

Lethargo et comate vigili.

Lethargus s. lethargia est

frigida

Lethargus

estq. sopor.
alius levis alius
gravis alius
gravissimus.

Lethargus

et asque
fuit
ante sine post
febrim

frigida et humida cerebri intem-
peries a pituita frigidiore
et humidiora cerebrum madefaci-
ente, febrem intermittentem, obliuionem,
et inextinguibilem penitus dormien-
di necessitatem inducens.

In Lethargo notandum est quod
sopor (sed raro admodum) prior
hominem invadat quam febris;
frequentissime autem sopor febri
sequitur.

Causa sopor febrem praecedit si
materia extra vel intra uasa
in cerebro haerens non tantum
soporem facit, sed et putredine a
criis reddita et ad cor circulan-
tem ueniens febrem excitat: quae
materia potest esse omnis geni-
ris: sequitur febrem, cum mate-
ria purioris magis attenuata

add

alius est
uerus

e corde propellitur per arterias
 in caput, ibique exedit.
 Differentiæ sunt plurimæ. alius
 est nervus qui fit primario affe-
 cto cerebro; alius non nervus.
 per consensum: alius magnus
 alius parvus: Desumuntur et ex
 varietate coloris: a modo gene-
 rationis. alius primo generatur,
 alius alios morbos sequitur, et
 præcipue phreniticam quod con-
 tingit docente Galeno duplici
 ratione. 1. dissolutis partibus
 tenuioribus et calidioribus, unde
 crassiores et frigidiores rema-
 nent. altera propter importu-
 nam Stuprificantium medica-
 mentorum administrationem,
 unde cerebrum in contrarium

Coma Vigil

alius
per Consensum

alius magnus
alius parvus

alius primarius
alius secundarius

alius alios morbos
sequitur et præci-
pue phreniticam

Coma Vigil.

^{521.}
vitium deducitur. xōua dictum
Veterinus f. Coma mor cor. Veterinus est deficiens et
imbecillus molis facultatis
imaginatricis a frigido et humi-
do magnam somni cupiditatem

alius est somnolen-
tus infans alius.

inducens. apud Hippocratem du-
plex eius differentia legitur,
unum somnulentum. alterum
somnia. medici dyspnoea xōua
vigilantem soporem appella-
runt: hoc phreneticis illud le-
thargicis proprium. Somnulentum
dicitur in quo aegri duntaxo et
profundo somno promuntur. Inso-
mnia in quo aegri vigilantes
manent clausis tamen fere semper
oculis nisi exciteantur, tunc enim
oculos attollunt et lagentem
respiciunt, libereque tum sentiant.

tum manentes

tum mouentur; atque etiam desip-
iunt quod ipsis uaria rerum ma-
gnes obue sentur; que illorum
mentem mouent et somnia abru-
puit. Corraus in definitionib. me-
dic. 554.

Coma Vigil

Causa contingit autem coma-
vigil quando causa vigiliam et
soporem inducentes adsunt quod
bifariam contingit. 1. quando
materia repleta calida simul et
acris est, quod frequenter in sy-
nocho accidit. 2. quando spiri-
tus deficiunt et tamen fuligi-
nes quaedam et uapores cor uol-
licant, unde febris oritur.

Signa causar. Si a consumph-
one, totum corpus lassum est
et tarde ad se redeunt Si a

Hic contingit
a copia uaporum
acriorum.

Iste uero a phlegma
frigidiore et humis
dior.

narcotici

Catalepsis est subita quodam
detensio cum corporis tum
animi, in qua egri eam corporis
figuram servant quam habe-
bant quo tempore correpti sunt.
motumque et sensum in toto cor-
pore amittunt. sensus autem
semper abesse patet ex Galeno
qui eius narrat historiam ele-
gantem de Adolescente quodā.
Massarius 86. pag. Etius autem
huiusmodi omnem motum auferri
negat.

Causa. ortu. vel ob laesam ima-
ginationem vel utrum utru-
mentorum. Ob imaginationem
laesam contingit saepe in mo-
lancholicis qui sibi innuuntur
sibi ita

Catalepsis
s. subita corporis
detentio

ortu

vel ob

Laesam Imagina-
tionem ut in
melancholicis
videre est.

Catalepsia.

vel totum
organum a spiritibus
per obstructio-
nem retrocedere
requiritur vel
a narcoticis in-
citantibus.

se se ita debere mouere.

Vitium in organo est, vel quan-
do spiritus admodum conferti
sunt in organis, nec retrocedere
possunt ob obstructionem vel
compressionem, quibus hoc modo
dispositis spiritus tensionem faciunt.
2 quando spiritus crassiores red-
duntur et sistuntur a narcoticis.
Signa huius affectus sunt mani-
festissima. Aegri toti rigidi et
immobiles sunt, sensusque debiles
et stupidos habent; praterea in
eodem situ permanent in quo er-
rant quando corripiebantur; adeo
ut imperiti existiment eos alio-
ribus cogitationibus esse occu-
patos.

Morbus rarissimus et acutissimus est.

Exuentus morbus sicut rarissimus

ita et

ita et acutissimus est, ac prae- *Vertigo*
 cui in sensibus, adeo ut non ul-
 lam vel difficillimamurationem
 recipiat.

Cura eadem quae in Epilepsia
 et antiepileptica prosunt quae
 fere deglutiri non possunt *(curatur
antiepileptis.)*

Caput 10.
 de

Motuum sensuumque Symptomatis
 de vertigine.

Vertigo est delirium quo
 omnia in gyrum circumagi videntur
 est autem delirium in apprehensione
 ob medium per quod species male
 apprehenduntur.

Causae medium hoc spiritus sunt
 qui in orbem rotantur, quare

Vertigo

est 1.

*incommutatio
spirituum*

1000

Vertigo

(30)

et species in orbem rotari videtur: quod acro spiritus hic in cerebro potius in orbem quam sursum et deorsum agantur, causa est angustia meatuum eius ob quam angustiam cum spiritus quaquaversum fieri nequeant refluxantur et in orbem moventur.

Qua fit a proprio
illor. humilitate
vel a cerebri im-
becillitate vel
= tenore.

Hic motus rursus accedit vel
a proprio spirituum vel alieno spiritus
cum cause sunt si nimis sunt he-
mies, calidi, mobiles: unde inge-
masi facile ob nimiam animi
intensionem vertigine corripuntur.

Vitio alieno I. quando spiritus
a cerebro non reguntur et, ut
debent, moventur: quod fit ob
cerebri debilitatem: unde sonus

huius morbi

Hinc morbo frequenter obnoxii sunt,
 quia natura sua debile cerebrum
 habent: deinde etiam cerebrum
 debile redditur ob periculi terro-
 rem; ob terrorem enim partes
 constringuntur; ob constrictionem
 spiritus qui ipsas refocillat non
 ita recipiuntur; unde debilitantur
 partes quare spiritus non bene
 reguntur. Unde patet ratio quare
 ii qui ab alto despicunt verti-
 gine corripiantur, quod est ob
 terrorem, qui enim casum non
 timeant, vertigine haudquaquam
 molestantur. 2. quando uia sunt
 obstructae: nervorum scilicet &
 arteriarum. cum enim spiritus
 solent

2°

 à viarum obstruc-
 tione

Vertigo.

Solent motu per meatus fluere,
 non possunt atque ita in gy-
 rum aguntur, quod indicat ver-
 tigo in incipientibus apoplecti-
 cis. 3. ob aspectum rerum ro-
 tatarum, ut currus, motus maris,
 navis &c. quod fit ob connexionē
 specierum cum spiritibus, qua
 maior est cum ipsis quam cum
 aere, quia aere moto, species
 non moventur; motis autem spe-
 ciibus moventur spiritus et vice
 versa. 4. a concussione cerebri
 et casu. 5. ab halitibus om-
 nis generis spiritus agitantibus,
 ut a corrupto semine, acriminis
 &c. suscitatis, qui motu cordis in
 cerebrum pellunt.

3°

Ex aspectu rerum
 circumgratarum.

4°

a concussione.

5°

ab halitibus.

Vertigo.

Inter partes omnes a quibus fi-
 vapores oriuntur, apud omnes
 medicos ventriculus fere constat
 verum numerato (ut quoque in
 multis febribus) sepius enim
 ventriculus Laborat, non ideo
 quia semper huius mali focus
 est, sed quia materia vitiosa
 in eum plerumque effunditur:
 quare sepius in causa sunt he-
 par et cor sanguinem aliisque
 humoribus vitiosos nimis dissolventia
 ob calorem nimium aut non re-
 ctè consequentia. Nec ab his
 solum partibus fit sed etiam
 ab aliis male dispositis, ut utero
 testibus, etc. internum excitatur
 vapor

Qui etiam si
 a pluribus modis
 Ventriculo acci-
 pta fiuntur

ab hepate tamem
 Corde utro testib.

et
 alijs corporis
 partibus ascendere
 possunt.

Vertigo.

frequentior spiritum
fit vertigo
a gaudio, ira et
alijs animi patho-
matibus.

vapor ab ulcere in ipso capite.
partes hæ frequentior hoc modo
disponuntur a curis, gaudio, ira
et omnino ex validioribus animi
bus (excepto mœrore) animi patho-
matibus spiritus huc illuc agitantibus.

Motus huius affectus suus est.
fit spirituum in cerebro agitatio,
postea rotatio, denique tenebrosa
visio; quia spiritus in organa
non bene influunt. Et si hoc
malum diutius protrahitur, ca-
dunt egri in terram[†] et sentiunt
aliquam a materia in ventricu-
lum incidente molestiam.

Eventus non est magnum ma-
lum per se, sed tamen difficile
curatur; primo quia sanguis

† Nouerunt amici
quendam Nationem
Gallum cui ex pro-
cipiti ira vehementer
adæ contigit vertigo
ut sex horas stare
nequaquam valens
addecesset uxorem
cupido et continua
at distantis uxorem
famulam et mox non
oculi percussit me-
tu et terrore. ~~capitulum~~

Magnum malum
vertigo non est
tunc sui.

Resoluitur

Convulsio.

Convulsio est perpetua et inuoluntaria musculorum in ipsius principium unum contractio. *Causa*

fit 1°.

Contingit autem hanc tractio

vel quia tendones dilatantur in latum et abbreviantur in

longum; vel quia exsiccantur.

Si ab exsiccatione procedit, non

est proprie convulsio sed contra-

ctura, quae sensim incipit ob de-

fectum alimenti, et sensim de-

sinet. contra quam fit in con-

vulsione. Quod exsiccatio convul-

sionem non faciat ostendit hoc

quod nec in hecticis nec in ta-

bis (ubi tamen maxima exsic-

catio) fiat convulsio

Dilatatio tendinum in latum

et abbreviatio

a dilatatione

2° ab exsiccatione

et abbreviatio in longum con-
tingit, cum a se invicem vel
distenduntur vel repletur. Dist-
enduntur à se invicem à mate-
ria pinter ipsos tendentes incidenti;
et hoc cito fit et cito perit.
Parsque magis rigida et dyslenta
fontetur; si vero sensum fit et
recedit ~~stat~~ contractura dicen-
da est.

Repletio fit ab humore omnis
generis, vel uapore, vel flatu
seu Spiritu. Ab humore reple-
tionem posse fieri indicat
hoc quod ex dissectis tendini-
bus humor distillet. Si a
repletionem humoris contingat
debet is tanta copia in tendines

Delatatio vero
a maa inter
mifit à los incidenti

maa est
humor, uapor
flatu, spiritus

influeret ut eos distendat: si minus
hoc faciat et minori copia adsit
solummodo obstructionem facit, unde
statim paralytis. Hinc causa
reddi potest cur aliquis modo
convulsione mox rursus paralyti
afficiatur.

A flatu frequentissime repletio
contingit, et cito fit, citoque perit
Belgic de Cramp.

A spiritu animali quando is nimis
copiosus in terdines influit. Nimis
autem copiosus influit uel ob uitio-
sam uerui constitutionem, quod
scilicet nimis sit aptus, unde plu-
res spiritus admittit et distensio
oritur ut in spasmo cynico con-
tingit, uel ob ueruorum lesionem.

dum vel natura plures eo spiritus
mittit, vel spiritus non remeant.

Commissio
10

Læditur autem nervus dum vel
pungitur, vel ab helleboro aliisque
vapouribus acerbis læditur et
vollicatur.

Læditur
nervus punctione
vel aliis vel
acerbis

Si a spiritu repletio contingit
cito fit et cito perit.

Differentie sumuntur primo a
magnitudine: alia enim est ma-
gna et doloresa; alia lenior et
sine dolore. 2. a tempore, quæ-

Commissio
1. alia
2. Magna
3. alia
4. parva

dam recens, quædam confirmata
et quæ nullam admittat cura-
tionem. 3. a modo generationis

2. Recens quædam
quædam confir-
mata

alia primo fit, alia non. 4. a loco

3. alia primo alia
4. a loco

loco affecto, alia communis
toti corpori, alia determinata

5. alia communis
alia parti pro-
prio

Convulsio.

9.

partis, unde oritur eumprodo-
toros, ὀπιδοτόρος, τῆταρος, ὅσα-
πτος in oculis. τσιανός in man-
dibula. κυνός οσσεύς in ore,
σατοφιδός in pede.

Signa convulsions vel sunt futu-
ra vel presentis futura ex prae-
paratione corporis et ex causis
sumuntur. etenim illa corpora
quae supple. natura habent nervos
imbecillos, et qui facile noxiæ
materiam et affluxionem possunt
recipere, pariter qui ^{ociosa} ~~per se~~ ni-
muli, multis frigoris et crassis
humoribus alimentis nutriuntur
facile in convulsionem incidunt,
quæ præsentem nonnulli aut sunt
manifesta legia differentiarum

in magnitudinē

a magnitudine, a modo genera-
tionis, a tempore: vel sensibus
vel aliter itidem sunt manifestis
simia.

Eventus malum est periculoso-
rum facili praeferunt egrum sol-
utur Lys ^{non} ~~est~~ casu.

1° Clyster promisso al-
mendum, mundandum, ut
lucum, andromeda, cap-
nel, opus. Juniper, balsamus
Quercus, 2°. Elixir, androm-
edum, limoncelum, ph-
ora, eam mater sedant,
2° ab etiam sedantibus
inquisit, euentibus, etc.
4° expectandum alio
castoreo, compendit, etc.
multum, minus, proficere
horum, calfacere, 5° in
mellum, trinum, ut

Cura. si a sepe purgatione vel
alui profusione sistendus est motus
humorum theriaca, opio vel aliis
narcoticis. Si a nimio motu spi-

ritum tollenda est purgatione
valida. Cautio non nisi caute se-

cari debet. Inungere oportet par-
tem alvis calfacientibus quibus
inoparalysi ut Scorpetorum Lu-
pinorum. anodynis et opiatis i do-
lor sit nimius debet sedari. opium
in substantia regnandum.

Epilepsia

Epilepsia.

Caput 12 De

Epilepsia.

Epilepsia

non est

ab exiccatione
ut à distensionesed a repletionem
impulsione
concentrante
Cerebrum

Epilepsia est motus convulsivus
cum mentis et sensus lesione.
Differt a convulsione quod non
sit perpetua immensorum retrac-
tio, et accedat cum mentis et sen-
sus lesione.

Causa Epilepsie non est exiccatio
nec distensio tendinum a se invicem
sed repletio eorum a spiritibus
non autem ab humore aut vapore
quia tam facile omnia illa dis-
ci non possent. Repletio a spiritibus
contingit cerebrum eos ita inordi-
nate in tendones immittit; propter
impulsionem autem ita concentratur.
A convulsione autem cerebri talis
motus provenire indicat firmatio

in qua

in qua totum corpus concutitur
ob concussionem cerebri, adeo ut
merito sterilitatis parva epilepsia
nocetur. Idem etiam liquet in In-
fantibus epileptici, quorum caput
si manibus complectaris interius
contutu cerebrum manifestò depre-
hendes.

Concutitur cerebrum mediantibus
ipsius partibus sensum habentibus
ut sunt duæ meninges, spinalis
medulla principium etc, partes
autem hæc coniunguntur dum
pelllicantur aut punguntur. Nec
tantum partes in cranio, sed etiam
quæ extra cranium sunt, quæque
communione cum meningibus
et aliis cerebri partibus habent
ut ventriculus, vesica etc.

mediantibus cerebri
meningibus pellentibus
aut pungentibus.

Pellitio hæc accidit dum aliquis
aut punitur

Epilepsia.

ab humore vapor
leni, mensibus
conruptis etc

vel pungit vel leat, vel rodit, pui-
git a vapor et humor tenuis ex
sermine corrupto, suppuratis meningibz
et ab abscessu ipsius cerebri
aut tamen aliarum partium: si-
cat calculus isque profectim in-
mensura continens epilepsiam in-
ducit. Rodunt vermes.

Vel a distentione Cere-
bri Ventriculis in-
pugnata.

altera causa est distensio ven-
triculorum cerebri a pituita.
huius indicium est quod fere a-
poplexiam epilepsia praecedat;
quibus duas alias addas causas
quae epilepsiam producant, in
qua alius et inordinatus motus
convulsus est, et aegri quasi
continuo in orbem videntur mo-
veri, vel totum eorum corpus
sursum et deorsum, eiusmodi a-
grum vidi ego Boerhaave qui per
hos morbos

mensis talem convulsionem habuit.
prior causa est vapor et flatus
qui spiritus ita inordinati ad
aliquas partes mittit, posterior
est obstructio aliquorum ner-
vorum et aliorum apertio unde
spiritus in aliquam partem
abundantius immittuntur.

Differentiae epilepsiae sunt plu-
rimae. 1. a magnitudine, alia
gravior, alia levior; gravissi-
ma autem illa est in qua
excrementa alim et viscerum pro-
ter voluntatem deficiuntur. 2.
a tempore, alia recens, alia
antiqua. alia habet accessio-
nes frequentes et fere conti-
nuas, alia rariores. Noctu
alia, alia interdiu contingit.

Epilepsia alia
est gravior, alia
levior

Recens alia
antiqua

frequentes alia habet
accessiones alia rariores
alia nocturnas
diurnas alia

per differentias

quæ differentia maxime pertinent
ad curationem certum enim est
epilepsiam recentem, in qua sunt
rara accessiones et quæ noctu
inuat, potius a vaporibus a
cena elevatis quam altiori cau-
sa fieri; quæ et longè facilius
quam alia curatur. 3. ab ætate;
alia in infantibus et pueris,
alia in adultis et senibus: quæ
differentia facit multum ad pro-
gnosticon: nam sicut in pueris fa-
cile, ita in senibus aut diffi-
cultus, aut nulla ratione licet
salutem sperari. 4. a loco
affecto: Et si enim novelle est ut
cerebrum præcipue afficiatur, at-
tamen vel malo consistente in

ipso capite

Imperfectum quædam
est. adhibetur et
tamen quædam est.

Sympathica alia
est. alia Diopathica.

capite, vel confusio aliarum par-
tium fieri potest.

Signa sunt presentis vel imminen-
tis vel differentiarum. Imminentis
sunt capitis dolor, grauitas, obli-
uio, pallor faciei, inordinatus lin-
gue motus, hallucinatio oculorū,
Somni turbati, pigritia ad motum
et alias actiones; respiratio im-
pedita; ex quibus imminens ma-
lum facile est colligere.

Presentis non modo Medicis sed et
vulgo sunt manifestissimae, neque
ulla indigent explanatione. Si a-

propter accessionum distantiam de
epilepsia sit dubium, licet confir-
mare ut Auenenna aliique docent
suffumigiis ex galbano, mirra,
corum capino etc. quae epilepsiam
solui solent.

Imminentem signat
Capitis Dolor, grauitas
obliuio, pallor, pi-
gritia etc.

presentem quilibet
cognoscit

Epilopsia

et et differentia

Solent detegere. Signa differenti-
 trarum facile cuius patent: Spu-
 ma uero que finiente paroxys-
 mo per os excreuntur, non e-
 pectore provenit sed proxime ex
 glandulis ipsius oris, quo et forsan
 portio quodam in cerebro antea
 quiescens nunc mota fluxit, nam
 ob huius spume evacuationem
 statim cegri. de eius generati-
 one et causis vide Salernum
 2. aphorism. 13.

Infantum Epilopsia
facile curatur

Eventus. in infantibus facile cura-
 tur, et adest quoque spes ante
 annum 25. postea uero exigua vel
 nulla.

aqua se. laudulæ
et Silis

Cura est vel in, vel extra paroxys-
 mum. In paroxysmo si Infantes sint,
 aqua laudulæ vel aquæ Silis non

Infantum Epilopsia
 Curatur. et hanc tunc
 vis, spiritus uniuslibi, qui
 in una vel altera in ap-
 paret. Epilopsia, vel pul-
 crum op. cupit puer huius
 quatuor una ubi Camp-
 re admista sit. present-
 paroxysmo et ducendum et

nocturna

dentibus in tepeoribus. Remissis etiam per fructuosos et ligaturæ est instituenda. alius
 glande vel obstat acri, est se hinc lenda. naves lassas curari vel rale mungendo
 lingua et palatum theore in ore intans illud. Stomatitide et ege. Le non
 edulcor, infusunda. Inter deplumatur umbilico appletundis, Inter in. raso se non
 nigros. Simulacrum, cum et. curari, rarij humani, et hinc lenda, et hinc lenda
 parathyrenum matris morbi epistitis hinc lenda per in finem ducendum hinc lenda
 naves rale non, pinguet.

Incubus.

incumbere sibi arbitratue.

1. vel a
paraly.

Fit autem illud, vel ratione
paralyticos, vel quia aliquid est
in parte quod impedimentum
adfert (puta in diaphragmate)

2. vel a tensione

et quia tense sunt partes, quod
a tumore diaphragmatis sed
raro. 2. quia partes quae adhae-
rent sunt grauiore, ut obstru-

3. vel ab obstructione

cto liene. 3. ab humore incum-
bente qui premit diaphragma.

4. vel ab humore in omni
parte pituitoso maxime
et melancholico.

Humor autem haeret in abdo-
mine maxime in hypochondriis;
omnis generis sed maxime mel-
ancholicus et pituitosus.

Uigilantibus contingit
contingit quod huius
ad motum impetus
desit.
loquuti adinuit ob

Quando uigilant, non contingit;
quia tunc maior impetus est ad
motum. Loqui autem non possunt

et semper dicunt

compressionem diaphragmatis; ^{diaphragmatis compres-}
 non enim necesse est curare
 ad impedimentum instrumento-
 rum vocis.

Motus turbulentius dormiunt, max-
 imè videntur prehendi, vel ali-
 quis membris, et maxime ve-
 nerem eximere, vel graviter pro-
 muntur et postea dicunt Mu Mu.

Sed hoc tantum somnium est. Ut
 vult, ita desinit. Raro magnus
 est morbus nisi praeexistat et dispo-
 sitio in corpore quae sit ad apo-
 plexiam vel epilepsiam.

Cura. parquandum liberalius et
 uena secunda, si tamen non desint,
 commendum, et tunc emendatur. prop-
 tera omnia sunt adhibenda quae melancholicis.

Raro magnus
 morbus nisi dispo-
 sitio in corpore
 sit ad apo-
 plexiam vel epile-
 psiam

parquandum uena
 secunda. commendum
 uena uena tractum
 sunt et melancholicis

Cap. 14. de apoplexia.

Apoplexia

A populo et sensus salu
 m bonos et melius
 ab omni noxiis quibus

A pophoxia est abolito sensu ex-
 terni et motus. Dico sensus ex-
 terni quia etsi contingat sub-
 inde sensus internos aboleri, datur
 tamen casus in quo sensus interi-
 or salui quidamtemus manere.
 Observavi ego quosdam apoplec-
 ticos dicentes post paroxysmum
 se varia vidisse, quae nihilomi-
 nus sensu externo non viderant.
 Sed quorum species per spiritus
 iam antea apoplecticorum cere-
 bro impressa, illustrata, sensui
 eorum obnervant. Unde fictio
 adhuc quodam illis nascebatur.

1923 2243

non additur repentina ablatio quia

Apoſ. 12. 13.

aliquando tarde accidit. uidi go

non semper repen
tinequit apoplexiam

quidem in muliere quadam apo

plexiam incipientem ante 6

septimanas.

Causa cuius est effectus spi

Effinitus vero a
spirituum defectu

rituum animalium in toto. q

necessario in organo esse

h. Deficiunt ab osth
fome vana.

6. hanc ut fiat si ratio. D

etuz spirituum in tota

quia una per qua fluc

bant sunt obstructa

ob. Functio non sunt arteria ca

roti es. non rete mirabile Ga

Vic aut

len. non rete mirabile recontio.

non torcular triu

non arteri ventriculi, nati.

apoplexia

tota Cerebri substantia
vel spinalis medulla
principium

ab una totalis ab
hac partialis autem
apoplexia

aliquando puri repleti videntur, sunt
non tamen in e apoplexia orta
fuit: sed tota cerebri substantia,
vel spinali. medulla principium
ex quorum angustia apoplexia
oritur. Sed hac angustia in
principio tantum spinalis medul-
la fit, sensus internus constare
potest. Et si enim spiritus ad orga-
na influere protuberant in
minus illi qui ibi adhuc. Et
per cerebri substantiam fluere
possunt et species illi impressas
illustrare. Si vero tota cerebri
substantia angustetur, contingit
obiteratio sensuum internorum
et externorum.

obstructio a. nec
compressio Cerebri

Angustia hac tantum est obstructio, vel
compressio

obstructio

13
1777
obstructio totalis non fit spiritibus sed et humoribus omnis generis et frequentissime a sanguine et pituita, unde apoplectici ferunt aut rubent, aut pallent: interdum quoque a raro a bile et melancolia. Obstructio hæc ad sensum debet esse totalis non partialis nisi in principio apoplexiæ.

Congressio fit vel a dyscrasia cranio, ab ictu, concussione, lapsu etc. cerebrum nervosque comprimente, vel fit quovis a quolibet humore per arterias excedente aut per congestionem ibi collecto.

Differentia. alia est mitis in qua respiratione

1799
1799

respiratio fore salua manet, alia
 gravis, in qua fore abolita est
 et cum stertore accedit

Signa sunt uel imminutis, uel pre-
 sentis, uel differentiarum.

Imminutis; oculus torpidus est, et
 paulatim torpor augetur, capitis
 dolores, grauitates, Somni profundi,
 timitus aurium, uertigo, tremor
 uel totius corporis uel ~~est~~ partis
 in somno stertor et stridor denti-
 um; corporis uniuersi et imprimis
 partium externarum frigus in-
 solitum. Si subito ingruat, pro-
 cedit fore aliquis motus conuul-
 siuus, isque non uerus, sed aliqua-
 lis a maâ illuc incidente: postea
 immittitur sensus et motus; quod
 primo in lingua animaduertitur
 et tandem deficient. Respiratio
 primo bona sensum difficilior
 redditur, sensumq; perit.

Signa pathognomonica sunt
 manifesta

manifesta: differentiarum quoque *hypo-*
 facile patent. Sumuntur autem
 ex maiore vel minore respirationis
 lesione. Itaque si forte respiratio
 esse omni uideatur ager carere
 opus est uel nitido speculo uel uasi
 pleno aque ori ventriculi nupposito,
 uel aliter experiri num ager ui-
 uat uerue. Signa per confusum
 obstructis uenis et arteriis spiri-
 tum uitalem in cerebrum defi-
 rentibus, ex morbis partium in-
 ferorum facile colligi possunt
 præterquam quod uasa utrinque
 in collo quæ uelâ usq; in calua-
 riæ basin feruntur, longè turgi-
 diora apparent.

Signa autem quibus Apoplexia,
 Epilepsia, carus, catalëpsis, Syncope,
 uteri præsecatio inter se distingua-
 tur, habentur apud Galenum
 + de locis affectis. 2.

Eventus. Morbus magnus est

quo ager

Caput quoque totum, tempora; Paralyti-
 nicham, flicare oportet oleo
 succini, alijsque p. mentibus o-
 leis. Cautione autem non nisi
 in summo periculo adhibenda
 hac remedia si agnum non libe-
 rent, singulis diebus sunt iteranda.

Caput 15.

De paralyti.

Paralyticos eadem ratio ac apoplexia.
 Si obstructio sit in alia parte
 quam cerebri tota substantia, aut
 principio spinalis medulle, unde
 in paralyti principes facultates il-
 lesa sunt.

Causa etiam eadem sunt nisi quod
 in paralyti tertio addenda sit, sc.
 nervorum contorsio per quos spiritus
 tum commode fluere nequit.

Differentia 1 sumuntur a loco. 2.

a magnitudine.

2. a magnitudine 3. a tempore, primo
capite augmento, statu et inclinatione
4. a modo generationis alia primo
^{incipit} generatur alia aliis morbis suc-
cedit.

Sicuna futura paralyticos ex
tribus potissimum desumuntur.

1. ex praeparatione corporum
qualia sunt frigida, humida et
laxa. quae habent nervos debiles
et ex parte, regione temporis
anni, caeli constitutione, frigida
et humida corpora, quae metus
tristitia et studiis stantur, et
in quibus multi et crassi succi possunt
generari. 2. Ex praesentibus cau-
sis morbificis quales sunt copia
melancholici humoris, a pot. humida
in capite incisio nervorum, contu-
sio, et similia. 3. ex morbis quibus-
dams dispositionibus quales
sunt gravitas capitis, difficul-
tas sensus et motus, stupor et
alia id genus.

Signa a pathognomonica sunt
ferè manifesta.

Inuentus. Tarda est uel durat
per os bene pergitur et sic
ad 3 menses. interdum etiam in inte-
rum annum.

² Cui eadem quæ in apoplexia con-
tingit primo purgamus, inungi-
mus partem affectam, et spinam
crurans; — manus quoque parti
affectam aqua uite. Perit
aliquando motus constante sen-
su, quia uerius ita obstructus non
est quam spiritus in crure ad sen-
sum transire possit. Cur à deficiat
sensus per se est motus, fit quia
nerui ad motum cutis defluentes
sunt obstructi, reliqui uero qui
ad interiores ueniunt sunt liberi.
quod tamen rarissime contingit.
Pars paralytica sepe friget ob
defectum spirituum animalium
in quoque flaccescit et quasi
moritur.

Medici Alii uero falluntur in
paralyticis quor. spina uertebrae
ali uationis exiure. am putant
spinali luxatam esse et paraly
in inducere. Errant.

Irgior est duplex, uel enim
est impotentia mouendi partem
uel in et uia continendi in
quite. Impotentia mouendi est
initium paralyse et eadem
etiam habet causas. Impotentia
a continendi a quite est mo
tus communis et commotionis
causas habet.

Capitulum 16.

De excrementorum capitis symptom.
in specie.

De Catarrho

Catarrhus est humoris super
uacantis in subiectas partes delapsus.
Humor. ff. superuacans est

omnis generis: semper frequenter
 solum. bilis raro sola frequenter
 cum pituita et pro permixta.
 pituita raro sola, frequenter cum
 bile. pro permixta.

Humor extravasatus cadit vel
 per foramina ossis sphaenoidis
 vel per os ethmoidis vel per fo-
 ramina ossis occipitis, vel per
 spacia inter nasa et musculos,
 non vero per alias vias.

Locus unde haec fluxionis materia
 est, vel intra cranium est vel
 extra. Intra cranium ut non-
 trunci et interstitia intra cra-
 nium et cerebrum. Extra cra-
 nium ut spacia inter calvariam
 et calvariam.

Ex ventriculis humor hic decer-
 dit in fundiculum, tunc in
 glandulam pituitariam, pos-
 tea in os.

Ex interstitio inter calvariam et
 cerebrum destillat per os ut-

ethmoidis

os in quodlibet in naris, per os cun-
 forme in partes oris, et faucium
 per gulam in ventriculum, per
 guttur in pulmones, Thoracem,
 cor. per foramina ossis occi-
 pitis in dorsum partesque prox-
 ime adjacentes.

Extra caluam defertur inter na-
 sa, musculos et cetera via media,
 deceditque in collum humeros, bra-
 chia & cubitum usque in manum,
 pectoris musculos, coracem etc.

Huius fluxionis causa consistit
 partim in humore ipso, partim in
 parte. In humore quando humor
 nimis tenuis et fluxilis est adque
 uante sua gravitate.

In parte ipsa 1. quando nimis est
 porosa. 2. quando via nimis am-
 pla sunt, et apertio facta est, ut
 vel per spissioris sparsuque vel
 arresuque, quod apparet in contu-
 sione thoracis que tamodum dif-
 ficilis est curare, quia semper ad

ad has partes aliquid affluit, dum
 una ei datur ob contusionem un-
 de et ii qui catarrhi obnoxii fu-
 erunt facilius iterum ee corripi-
 untur, uni semel preparata ad
 humorem recipiendum a priori
 Catarrho. & quare pars hanc
 materiam expellit, ut copia vel
 qualitate irritata. ad quod per-
 tinet. Iugus constingens. ut qu-
 tidiana exempla docent.

- * Humor peccans sine sit intra sine
 extra cranium illic loci statu-
 labus, quia ibi generatur vel ali-
 bi accretus eo peruenit, vel
 alibi gentus detinetur ubi non
 debet. primo generatur ibi ob
 interperitiam vel calidam quae adu-
 rit vel frigidam vel humidam
 quae non ita convertitur in partes
 aut etiam ob siccitatem incertum. Et
 2. humor alio loco gentus in
 caput pellitur, vel initio partis

Partis

partis possentis s. mittentis uel in
tio humoris missi uel mittendi.

Vitio humoris quando tenuis et ca-
lidus abundat in corpore, qui in
caput facillime exit, quia illi
aliquid exire debet pro genera-
tione spirituum animalium. Hu-
mor tenuis et calidus est, quia
assumpta talem materiam prae-
bent, uel quia partes concocti-
ces calidae nimis sui characterem
sanguini incommittunt, uel quia
aliquid in corpore retinetur, quod
retineri non debet, ut mensis, et
frequentissime cum bilis per secessum
non exit, ideo leui purgatione
curantur. Vitio partis mitten-
tis quando ea possit possunt a
partes quando cor potentius pul-
sat, quod rursus ob varias causas
potest accideri. Ut cor possit in
caput ita quaquaversum in alias

partes

alias partes, et in illis varios
 morbos producit. u. g. in collum,
 facit an. in mentranam,
 costas succingentem, pleuritidem,
 Spuriam: ad colorem, dolorem coli-
 cum: ad artus, arthritidem etc.
 et hoc propter Rheumatismi dicun-
 tur. 5 humor alibi, genitus de-
 linetur ob partium constrictionem

Ex contentis, quia unus catarrho
 laborat cum causa in cerebro
 latet. Quod uero ueteres caput
 fore semper partem affectam cre-
 diderunt, causa hoc est, quia inde
 hant fieri semper ab eo ortum
 sumi trahere. Verum quoniam a
 capite plerumque destinat, tamen
 caput in causa est, sed hoc ideo
 contingit facillime, quia aliqui
 semper a corde in caput pellitur,
 tum ob uicinitatem, tum quia ibi
 (ut dictum)

(ut dictum) aliquid naturaliter semper exire debet.

Differentia sumuntur ex causa, copia et quantitate materiae, ex qualitate materiae destillantis, ex modo quo materia efficitur, a modo generationis, a tempore, a conjunctis; vel cum, vel sine febre.

Signa praesentis distillationis sunt manifestissima, si in capite causa non sit. Ipsi cordi molestia est materia; quia cor timere debet, antequam ad cerebrum perveniat.

Eventus. Non est periculosus morbus, nisi copiosa materia ad pulmones ruat. Et quando regitur, cessat intra triduum, quod de ordinariis cataractis est intelligendum: si materia continuo defluat, longius etiam protrahitur.

Cur

vel immittuntur. Depravata contin-
git 1. quando omnia videntur ge-
mina; quod contingit quando pupil-
lae non sunt in eodem plano, seu
cum altera altior, depressior altera.
Pupilla a. ita constituta sunt
vel ob conformationem naturalem,
vel ob convulsionem. 2. Quando
omnia videntur candida, quod con-
tingit. ex humore candido uter cor-
neam et crystallinum haerente.
3. Quando videntur volitare ante
oculos vel obscura vel alio colore
affecta. prout humoris vel vaporis
color et crassities est. + Quando
quidam propinqua tantum vident,
quidam longinqua. Propinqua
tantum bene videntur, vel quia
tunica cornea nimis est rotunda,
ita ut species in illo ad minimum

quantitatem

quantitatem colligantur, unde
eadem si longius absint, quia tunc
minora offeruntur, non possunt
reproportari in oculo. Quod apte
videmus in speculis quibus orbiculi
ad marginem positi sunt. Si ad
hos propius accedas, te totum vides;
si longius, nihil quicquam vides;
sed tamen in plano speculo optime
potes, vel quia est initium cata-
rhaetæ. Longinqua tantum
videntur quia cornea minus est
plana rursus, contraria causa est
priori vitio.

Cæcitas et diminuta visio contin-
get 1. quando species bene of-
feruntur. 2. quando species ob-
latæ non bene agnoscuntur 3.
quando quis non agnoscat se cog-
noscere, hoc a. continget ob di-
minutam potentiam sensus communis
ut apparet

ut apparet in affectibus soporosis.
 species oblata non bene cognos-
 cuntur, quando spiritus animales
 non bene ad organa flunt, nō
 flunt in organum quia defunt,
 defectus contingit uel quia in
 toto deficiunt, ob vigilias, uene-
 na et euacuationes nimias: vel
 in organo tantum; quod fit qui-
 do alio uerunt, ut in uertigine,
 uel quia ad organum uenire non
 possunt ob nerui optici obstur-
 ctionem, quod ultimum uitium
 *catarrhacta nigra uocatur.

x gasterrenas.

+ Species non bene affectur uel
 quia non bene uenit, non bene ue-
 nit quando aliquod impedimentum
 est ob quod species non bene
 transire potest ad retinam
 tunicam, quod accidit uel ob ingratū
 oculi qui in cornea oritur quauis
 interpretata est, unde alia ueluti

12
cornea fuerit, quod contingit Oculor. choro.
vel ad externam vel internā cornea
tunica sup. faciem. Si oriatur ad
externam nostratibus dicitur cer-
pearle si ad internam cer-
ulicæ vel etiam unguis oritur
ob cicatricem in cornea. Secun-
dum Impedimentum est humor
crassus hærens vel in cornea
tunica ipsa vel in humore aquo
imò etiam in vitreo, ibique æquè
catarrhacta oritur ac in aquo.
Hoc vitium catarrhacta dicitur,
oriturque dum crassus talis hu-
mor fluit illico vel per ^{arterias} ~~venas~~
vel per nervos.

Cataracta in oculo variis sitis
est. Aliquando prope ad cris-
tallinum hæret quæ visum et
summa interusione videri potest,
adeo ut ^{sepe} cataracta ~~fit~~ talis
græ.

nigra consueatur cum tamen re-
uera non sit. Ut autem hanc
videas, egre nec in opaco loco (
quia ibi nihil uideri potest) nec
in loco admodum lucido, quia tunc
pupilla nimis constringitur, sed
in mediocri luce constituatur.

Tertium autem impedimentum
ab auctoribus affectur incrassa-
tio et exsecatio humoris cristal-
lini, quod an uerum sit uocne,
asserere non auiam. *C. 2.*

Denique species non bene reci-
pitur quando retina tunica ni-
mis lucida est, quod fit ob dila-
tationem pupilla quam efficit hu-
mor in tunica conclusus, eamq; dis-
tendens; aut etiam scirrhus, phle-
gmonis uel abscessus oculi.

Cecitas cataractae sensum inuadit
et inducit nebulam.

Siccitas Crystallini humoris fit Dolor. Morbi
ab igni vel humore bilioso.

Dilatatio vel ruptio pupillae ni-
si a passione exteriori fiat. fit
ab externo fluxu qui nimia co-
pia effluens rumpit; vel etiam
debilitate hoc fit.

Cataracta nigra est vel obstruc-
tio vel compressio.

Vnguis incipit ab angulo, à
parvo principio et excrefcit ulte-
rius fere continuo effi abradas.

Albugo fit subito Cataracta
sensum, nigra sensum.

Pupillae dilatatio et ruptio fit
peditentius et fere continuo incref-
cit neque unquam curatur.

Obstructio fit subito et procedit
dolor capitis.

Albugo non ita periculosum. Un-
guis periculosior.

Cataracta primo ingra periculosa,
pupilla item dilatio periculosa.

Cura. praeputiendum primo. et o.
culo. Vaginis. abstergentibus ut
foll. piscis, Sacharo Canis, succo
allitico curatur. Albugo per
curatur. Cataracta. et o. per

no inflammation, purgation, u
ficatoris post aures fontanella in
collo et postea in brachio.

Obstructio ipsam remediis curatur.
 Dilatatio fit a causa externa, ex
 cavandum est plumbum quo oculi
 detineatur. Si ab interna hoc ca-
 taracta curatur. Cataracta quando
 perfecta est acu tollitur.

Quæritur an catarracta tolli possit
quando est perfecta, et an infus
serum sic laurari possit. Resp. quan-
do curi ut minimum, videtur, sufficit
tunc curari potest, qd nihil videtur non
curatur, si tollatur, nec, nam hunc obstructio
est nervi optici.

1. swan ashen or silver
 fur in summer plumage
 young. Immature plumage of
 2-3 years. Macrorhamphus per-
 brevis, 1st year. 2nd year.
 3. fur before moult when
 in again. Golden. New
 moulted. Ruby or scarlet.
 4. fur after moult. 3rd year.
 5. fur after moult. 4th year.
 6. fur after moult. 5th year.
 7. fur after moult. 6th year.
 8. fur after moult. 7th year.
 9. fur after moult. 8th year.
 10. fur after moult. 9th year.
 11. fur after moult. 10th year.
 12. fur after moult. 11th year.
 13. fur after moult. 12th year.
 14. fur after moult. 13th year.
 15. fur after moult. 14th year.
 16. fur after moult. 15th year.
 17. fur after moult. 16th year.
 18. fur after moult. 17th year.
 19. fur after moult. 18th year.
 20. fur after moult. 19th year.
 21. fur after moult. 20th year.
 22. fur after moult. 21st year.
 23. fur after moult. 22nd year.
 24. fur after moult. 23rd year.
 25. fur after moult. 24th year.
 26. fur after moult. 25th year.
 27. fur after moult. 26th year.
 28. fur after moult. 27th year.
 29. fur after moult. 28th year.
 30. fur after moult. 29th year.
 31. fur after moult. 30th year.
 32. fur after moult. 31st year.
 33. fur after moult. 32nd year.
 34. fur after moult. 33rd year.
 35. fur after moult. 34th year.
 36. fur after moult. 35th year.
 37. fur after moult. 36th year.
 38. fur after moult. 37th year.
 39. fur after moult. 38th year.
 40. fur after moult. 39th year.
 41. fur after moult. 40th year.
 42. fur after moult. 41st year.
 43. fur after moult. 42nd year.
 44. fur after moult. 43rd year.
 45. fur after moult. 44th year.
 46. fur after moult. 45th year.
 47. fur after moult. 46th year.
 48. fur after moult. 47th year.
 49. fur after moult. 48th year.
 50. fur after moult. 49th year.
 51. fur after moult. 50th year.
 52. fur after moult. 51st year.
 53. fur after moult. 52nd year.
 54. fur after moult. 53rd year.
 55. fur after moult. 54th year.
 56. fur after moult. 55th year.
 57. fur after moult. 56th year.
 58. fur after moult. 57th year.
 59. fur after moult. 58th year.
 60. fur after moult. 59th year.
 61. fur after moult. 60th year.
 62. fur after moult. 61st year.
 63. fur after moult. 62nd year.
 64. fur after moult. 63rd year.
 65. fur after moult. 64th year.
 66. fur after moult. 65th year.
 67. fur after moult. 66th year.
 68. fur after moult. 67th year.
 69. fur after moult. 68th year.
 70. fur after moult. 69th year.
 71. fur after moult. 70th year.
 72. fur after moult. 71st year.
 73. fur after moult. 72nd year.
 74. fur after moult. 73rd year.
 75. fur after moult. 74th year.
 76. fur after moult. 75th year.
 77. fur after moult. 76th year.
 78. fur after moult. 77th year.
 79. fur after moult. 78th year.
 80. fur after moult. 79th year.
 81. fur after moult. 80th year.
 82. fur after moult. 81st year.
 83. fur after moult. 82nd year.
 84. fur after moult. 83rd year.
 85. fur after moult. 84th year.
 86. fur after moult. 85th year.
 87. fur after moult. 86th year.
 88. fur after moult. 87th year.
 89. fur after moult. 88th year.
 90. fur after moult. 89th year.
 91. fur after moult. 90th year.
 92. fur after moult. 91st year.
 93. fur after moult. 92nd year.
 94. fur after moult. 93rd year.
 95. fur after moult. 94th year.
 96. fur after moult. 95th year.
 97. fur after moult. 96th year.
 98. fur after moult. 97th year.
 99. fur after moult. 98th year.
 100. fur after moult. 99th year.
 101. fur after moult. 100th year.
 102. fur after moult. 101st year.
 103. fur after moult. 102nd year.
 104. fur after moult. 103rd year.
 105. fur after moult. 104th year.
 106. fur after moult. 105th year.
 107. fur after moult. 106th year.
 108. fur after moult. 107th year.
 109. fur after moult. 108th year.
 110. fur after moult. 109th year.
 111. fur after moult. 110th year.
 112. fur after moult. 111st year.
 113. fur after moult. 112nd year.
 114. fur after moult. 113rd year.
 115. fur after moult. 114th year.
 116. fur after moult. 115th year.
 117. fur after moult. 116th year.
 118. fur after moult. 117th year.
 119. fur after moult. 118th year.
 120. fur after moult. 119th year.
 121. fur after moult. 120th year.
 122. fur after moult. 121st year.
 123. fur after moult. 122nd year.
 124. fur after moult. 123rd year.
 125. fur after moult. 124th year.
 126. fur after moult. 125th year.
 127. fur after moult. 126th year.
 128. fur after moult. 127th year.
 129. fur after moult. 128th year.
 130. fur after moult. 129th year.
 131. fur after moult. 130th year.
 132. fur after moult. 131st year.
 133. fur after moult. 132nd year.
 134. fur after moult. 133rd year.
 135. fur after moult. 134th year.
 136. fur after moult. 135th year.
 137. fur after moult. 136th year.
 138. fur after moult. 137th year.
 139. fur after moult. 138th year.
 140. fur after moult. 139th year.
 141. fur after moult. 140th year.
 142. fur after moult. 141st year.
 143. fur after moult. 142nd year.
 144. fur after moult. 143rd year.
 145. fur after moult. 144th year.
 146. fur after moult. 145th year.
 147. fur after moult. 146th year.
 148. fur after moult. 147th year.
 149. fur after moult. 148th year.
 150. fur after moult. 149th year.
 151. fur after moult. 150th year.
 152. fur after moult. 151st year.
 153. fur after moult. 152nd year.
 154. fur after moult. 153rd year.
 155. fur after moult. 154th year.
 156. fur after moult. 155th year.
 157. fur after moult. 156th year.
 158. fur after moult. 157th year.
 159. fur after moult. 158th year.
 160. fur after moult. 159th year.
 161. fur after moult. 160th year.
 162. fur after moult. 161st year.
 163. fur after moult. 162nd year.
 164. fur after moult. 163rd year.
 165. fur after moult. 164th year.
 166. fur after moult. 165th year.
 167. fur after moult. 166th year.
 168. fur after moult. 167th year.
 169. fur after moult. 168th year.
 170. fur after moult. 169th year.
 171. fur after moult. 170th year.
 172. fur after moult. 171st year.
 173. fur after moult. 172nd year.
 174. fur after moult. 173rd year.
 175. fur after moult. 174th year.
 176. fur after moult. 175th year.
 177. fur after moult. 176th year.
 178. fur after moult. 177th year.
 179. fur after moult. 178th year.
 180. fur after moult. 179th year.
 181. fur after moult. 180th year.
 182. fur after moult. 181st year.
 183. fur after moult. 182nd year.
 184. fur after moult. 183rd year.
 185. fur after moult. 184th year.
 186. fur after moult. 185th year.
 187. fur after moult. 186th year.
 188. fur after moult. 187th year.
 189. fur after moult. 188th year.
 190. fur after moult. 189th year.
 191. fur after moult. 190th year.
 192. fur after moult. 191st year.
 193. fur after moult. 192nd year.
 194. fur after moult. 193rd year.
 195. fur after moult. 194th year.
 196. fur after moult. 195th year.
 197. fur after moult. 196th year.
 198. fur after moult. 197th year.
 199. fur after moult. 198th year.
 200. fur after moult. 199th year.
 201. fur after moult. 200th year.
 202. fur after moult. 201st year.
 203. fur after moult. 202nd year

Ergo

Narius

Narius morbi, symptomata
Causa & signa

Symptomata narium sunt
vel actiones aëlitæ, vel diminutæ
vel depravatæ.
Abolentur et diminuantur vel
non fit delatio spirituum vel delat
io non agnoscuntur: non discernun
tur quando naris sunt obstructæ
vel a tumore, polypo, fœdido ulcer
aut externa læsione ossis, vel ab
obstructione ossis utriusque quod
fit vel a vitia vel a sanguine cari
ae alio humore. Species non ag
noscuntur ob eandem causam scilicet
obstructionem vel compressionem.
obstructio fit a frigidis humoribus,
compressio fit a humore cerebri, caro
fit a corruptione cerebri.

polypus

polypus succrofit vel ex passione mem-
branae immittentis narium vel os ut
notetur. laeso a. fit ab intemp. si
simplici, vel frigida, vel acrimonia
catarrhi, vel a laesione rei externae
ut ab ungue, stylo &c.

Vlcus narium vel ex catarrho vel
ex lue venerea contingit.

Obstructio a Catarrho fit, si o san-
guine fit, raphone.

Motus polypi. sensim angustiae senti-
unt, et frequentes catarrhos, postea
difficiliter trahunt spiritum per na-
res, et tandem aliquid percutiunt.

Quando Vlcus adest, sentitur sanguis,
pruritus dolor et crusta in naso.

Si ex lue venerea, signa ipsius
praesentant, nec hoc curatio sed non
tunc necget in doctum et os decidit.
magnum impedimentum non adest et
non est aliquid periculosum. pro
diuersitate causae vel cito vel tarde

magis

incipit De pul. l. v. o. r. i.

Herbi Xarum:

Utra est rator ratorum in poly-
sporet aqua daturum; et fortiter
gatur et sensum minimetur ad
dies usque; quidam. triam p. d. d. d.
Caput secundum est odor et pul-
veribus cephalinis

In ulceribus mel cum trithia et
excellentia si a luo uentura mel
cum & dulcis ab osse althimide
tum adesi grandio, in hereditate
puro s. confectio. Galb. undul
vel diagadio, Strenuatoctis et
odoratis; calidis ut ingella; oleo
mucis rosinate, caryo, hylosium

Hæmorrhagia est, qd. nas. h. e. arte-
ria carotides ext. nec moruntur,
quod sit vel nris nec vel nris
pangunis vel nris p. d. d. d.

Curatio gramini vel succo citri.

Caput

Aurium Alteri

Capit 19.

curiunt morbi, Symptomata
 horumque causa & signa.

Aurium actiones sunt vel abo-
 litae vel diminutae vel depravatae.
 Surditas et imminuta auditio con-
 tingit, vel quia non audimus vel
 non agnoscimus nos audire. Non
 audimus vel quia species non affere-
 tur, vel quia oblata non agnoscitur
 vel etiam quia spiritus in cerebro
 turbati sunt.

Species non offertur cum auris ex-
 terna abscissa est, 2. cum meatus
 auditorius occlusus est vel
 nares (quale Ego videt in exemplum
 in puella) vel a morbo ut coarctatione
 Labera enim exasperata coar-
 lescent. Constipatione quando sur-
 crescit tuberculum aut fungus Ob-
 struuntur.

Obstructione vel a causa interna
ut quando fordes indurantur, vel
externa ut quando globulus vel
pisum in aurem incidit.

In tympano utitur est, propter vi-
miam densitatem quod in sonibus:
circa ob vimiam crassitatem humo-
ris pituitosi. Insurgit affluxum,
deinde quando tympanum rumpitur
ab ulcere vel simili occasione.

De tinnitu s. sibilo

Urinum a u r i n u m.

Tinnitus est sonus qui proter na-
turam in auribus animadueritur.
est vero causa in auribus non in
cerebro, quamvis aegri dicant se mo-
lestiam sentire; in cerebro tamen
non est, quia curatur si aliquid
auribus apponatur, non cerebro. Fit
autem quando aliquid proter na-
turam in auribus stat, quod est
vel naturale vel puturale. Na-

Natural.

Naturali sunt tenuiora eximen-
ta auris, vel spiritus. Quod madet
in aures est humor omnis generis,
sed maximè ferofus et biliofus, ut
et melancholicus et flatus ferofi,
melancholici vel ex tenuiori sangui-
ne. prout autem illa materia illi-
dit in aures facit sonum: si in
partem duram, durum sonum idit,
mollem, si in mollem.

Materia autem frequenter venit
ex Liene, utero, et etiam ex
ventriculo, et intestinis per arte-
rias.

Motus. Primo agitatio oritur in
cerebro, Et inde est quod dicunt
aegri a cerebro fieri, postea oritur
tinnitus vel in una vel in utraque
aure. fit mitis leniter, postea im-
pedit auditum: celeriter saepe ac-
cedit et desinit, sed fit quandoquo-
dam tarde.

Magnus morbus non est. Desinit
Aures

Dolor dentium

Cura pro diuersitate causae uariat
si a sanguine uel catarrho, uena
est secanda et applicanda auribus
que aperiant et educunt, ut sunt
Mercurialis, parietaria, Ol. amig-
dalarum dulcium, Spiritus uini.
Ipse curam agrum qui totos octo
annos laborauerat uitio auris, unde
aliquid semper difflicbat puris, solo
unguento Aegyptiaco.

Caput. 20

De dentium dolore.

Quando dentes uidentur dolere, do-
let membrana non dente, dolet
autem membrana qui soluitur con-
tinuum, quod fit uel a frigore con-
stringente uel a re pungente, ro-
dente, uel dmollente,

pungit

Dolor dentium.

14
 Pungit primo series dentis corrupti,
 quæ res maximè est in causa, sa-
 nies autem venit ex dentis carie,
 quæ caries variis ex causis origi-
 nem habet: vel ex humiditate
 vel ex erosione. Secundo punctio
 fit ab humore acris omnis geni-
 ris, ex sanguine calido, bilioso,
 salso, pituita salsa et siccò: acido
 ut a melancholia naturali, sed
 maximè a siccò & salso. Influit illi
 humor per arterias, quando ejus-
 modi humor abundat in nostro cor-
 pore; vel ex victu præcedenti, vel
 ex impedimento excrementū excre-
 nendi, vel ex constructione cutis,
 vel detentis menstruis.

Radunt vermes vel ex corruptione
 vel sanies et humoris influxu orti.
 Divulsio fit a iniecta dentibus
 ut ex fractione ossium corasorum
 aut quando male extrahitur dens.

motus.

Motus. Dens fit canus, postea in
 eo oritur aliqua pulsio nostratos
 dicunt (h'et popelt) postea se
 quitur dolor, cum dolore febricula
 et spntatio. Prout est influxus
 humorum ita est dolor. si novus
 influuit humer, novus exoritur
 dolor, postea incipit tumescere
 gena, vel gingiva; tum desinit
 dolor.

Curia. si dolor sit levis oportet
 cavitati dentis munda sal. si dor
 lor grauior est, purgandum. si
 vehementissimus, secanda vena.
 si tum non desinat, indimus den
 ti oleum vitrioli, origani, gari:
 ophyllorum. si hisce non desinat
 ad narcotica et extractionem
 dentis est confugiendum.

Caput 20.

De angina.

Angina

notat Angina fit

ab

angustia in phib.
faucis

laegj iterum
a

subsidentia. 2. coar-
ctatione. 3. constric-
tione. 4. convulsio-
ne. 5. obstructione

Angina est quando via deglutitionis et respirationis praecluditur.

Fit autem hoc ob angustiam in faucium partibus vel in gula, vel larynge vel in gutturo an-

gustia autem varia est. 1. sub-

sidentia, quod contingit in pa-

ralysi gulae peculiari. 2. Coales-

centia post Ulcus. 3. Constricti-

one quod contingit ob assumptum

solum somniferum. 4. Conuul-

sione. 5. Obstructione quod raro ut

in catarrho suffocativo. Ha-

ecumque causa supra dicta produ-

cunt Notam anginam.

Vera autem angina contingit

a sola constipatione aut com-

pressioni nam tamen omni quia

et ab his causis spuria oriri po-

test.

Contingit constipatio cum tumor

oritur

Vera a. fit

a tumore orto

oritur interioris vel in larynge
vel in gula vel in gutturo. Tumor
hic a variis humoribus fit adeo
ut nunc sit quod Arz. monachus
modo Erysipelas dicitur et tunc
vera oritur angina, nunc oede-
matosus et scirrhusus et notha
producitur.

Compressio fit ab externis
causis, nisi quod tumor sit exte-
rius in musculis, propter eas
causas quae in constipatione
allatae sunt. Etiam compressio
fit a luxatione vertebrae in-
teriorum quod raro: et ab in-
flammatione musculorum cervi-
cis.

Et autem compressio et consti-
pacio accidunt in superiorum
faucium parte ita etiam in
in inferiori, et medio gutturi, et gula.

quapro

Arz. monachus.

ibidem a variis
humoribus laryngis
sc. bilis causantibus
veram

inflammationem vero
et phlegmonem notham

Compressio ab
externis et a
luxatione

in faucibus phlegmonibus
omnibus

Angina

(14)

humores hic fluent
ex arterijs

spacio, sed raro. atque ha-
quidem cause in genere.
Humor hic uenit e uasis, et ex
arterijs quidem ordinario, - u-
nio sed raro. fit tamen quan-
do uena occlusa sunt aliquo
modo ut figore. Eadem in
compressione et constipatione
ratio est: que differunt tan-
tum, quod constipatio oriatz
a tumore ~~ex~~ interno, com-
pressio ab externo.

Causa

1. tenuitas seu multi-
tudo humor. 2. am-
plritudo uiarum. 3. pars
laxa. 4. pars nra
uua, uel pollens uel
trahens uel retinens.

Fluxus autem causa^r est uel
tenuitas uel copia ~~humorum~~ san-
guinis. 2. amplitudo uiarum. 3. uia
laxa. 4. pars nra autem ampla et apertiores sunt
ob consuetam fluxionem, ut ap-
paret in is qui sepe angina et
inflammatione correpti fuerunt.
3. in parte ipsa affecta, si sit
luxior. 4. Causa est in ipso mo-
uente

monente quod uel pellit uel trahit
uel retinet. pellit cor potentius
quam debet; uel propter animi
affectus uel cum cordi aliquid
est molestum. Trahit pars ca-
lida uel dolore. Retinetur in par-
te affecta ob constrictionem
ab externo frigore.

Differentia sumuntur 1. a loco
affecto. 2. ex natura humoris,
noxij et fluxionis. 3. a magnitu-
dine. 4. a tempore principio,
augmento. Statu ^{uel} declinati-
oni: quæ uaria tempora maxi-
mè sunt animaduertenda, cum
uariam curandi rationem et præ-
sidia requirant. 5. a modo ge-
nerationis. 6. a cominctis.
Alia cum, alia sine febre.

Signa sunt difficilis respiratio

et degl.

Differentia 1. Leu-
2. humores. 3.
magnitudine. 4. loco
5. ex generis modo
6. consuetudine.

Signa potius a
respiratione, deglu-
titione, dolore, humo-
ribus, calore, febre.

De glutitio, dolor acutus, tumor,
rubor, calor, febris, pulsus celer,
durus, densus.

Motus. quando Erysipelas inflammatio
aut phlegmon. primo die conquiescit
tur; rursus oritur, levis fibracula adest
que eodem die intermittit. Secundo
vero exacerbatur rursus, et de calore
conquiescit incipiunt atque hinc febris
non intermittit. 3. Calor, dolor, tur-
mor, et alia maiora. hic tumor si
sit in gutturo vel gula non ita fa-
cile conspuitur; sed rubore in fau-
cibus indicat hoc maiora esse. 4to
die pessime laborant; et hic cursus
anginae ordinarius.

E-uentus. movetur celeriter, et
que ordinarium cursum servat 6 vel
7 diebus finitur et solvitur vel suppurari
vel dissipari. Si externus tendat bonum
est. Indicat e. coctionem et naturae viam.

Caput 22
De Tabe

tubos

Tabes est exulceratio pulmonum
qua sensum universum corpus li-
quifcit.

Causa. Pleura pulmonis et peri cardii
quod causa phthisicos est continens
entur vel ab externis vel internis
causis.

facit vltus pul-
monis & pericardii.

Externis ut catarrho & Epit. la-

isso, ex puro post- anginae, pleu-
ritidem, peripneumoniā, vel etiam ex
hydrope ipsius pectoris. & Catarrho
a. aut pectoris hydrope non ita facile

a catarrho ex
puro ab angina
pleuritide peripneu-
monia vel pectore
hydrope.

fit, facillime a. et aliffimo ex puro,
ut si quis ex empyemate laborat, et
pulmo hians in puro per 30 dies
dissoluitur quasi, et in partes decidit,
ut Anatomia constat. Deinde quod

fieri, ex urinibus et calculo per raris
simis.

raris ex urinibus,
et calculo.

Internis. Cum pulmo laborat vel
erysipelato vel phlegmone, vel ade-
mate, quod idem est ac cridum tu-
berculum: vel cum vena aut arteria
disrupta

a pulmone Labo-
rante erysipelato
etc. vel anarip-
mate pulmonis.

erysipelato

Erysipelas et phlegmon ab istis
causis proueniunt ac in angina
explicauimus. Optime tamen praes-
tat usus tabaci.

Cuius urina tincta est ab usu
Tabaci, is certe Erysipelate
pulmonis laborabit.

Causa frequentior
vix sunt arctiores
ob animi pathemata
vel uitium confor-
mationis

Causa a. quia Ego Credo frequen-
tissimam uia arctiores sunt ob ani-
mi affectus uel uitium conformatio-
nis, unde deprimatur thorax: sanguis
et tum ob constructos pulmones pro-
pulsus Libere peruenire non potest;
unde restagnat ibi, et ulcus gignit.

Qui natura frigidi sunt, non ita
facile corripuntur phthysi quia
cor in iis non ita potenter possit

Oedema idem ob
humor frigidos.
congestionem

Oedema contingit propter congesti-
onem, uel fluxionem. Congestio fit
ob frigus externum, dum c. pulmo
refrigeratus non assumit suum ali-
mentum, gignit inibi ulcus. Tumor

Tumor hic tarde ad maturitatem peruenit, adeo ut ad 5 uel 6 septimanas extendatur.

Tuberculum erudum potest esse magnitudinis pugni.

Signa pathognomonica sunt febris continua, quæ exacerbatur post assumptum cibum: verum magis quàm in aliis febribus, corpus emaciatur, tussis, purulenta excretio.

Quamvis hæc febris sit continua, tamen mane uix agnosci potest, atque post magnam puris excretionem febris aliquando desinit, et quasi sanis uidentur.

Signa sunt febris continua maximè post assumptum cibum, corporis marces, tussis, cum puri

Febris non tantum magis exacerbatur, uerum diutius, et ut plurimum apud nos, circa horam quartam.

Tussis quandoque sicca, quandoque humida. Pus non cognoscitur nisi frequentiori inspectione, habetque has conditiones. I. quod materia eius

puri dignoscitur ex colore et substantiæ maiori qualitate.

valde sit lenta, cohercatque, et totū
fundum pelvis applicat. 2. Et si ita
cohercat, inaequalem tamen habet con-
stitutionem, et quasi ut Belgae di-
cimus, gemacemert.

Quod a qua tho: Cum purulenta materia, qua
raris pte problemat tussi reiecitur, causans phthisin,
difficile est dictu necessario ex thorace prononiat,
i qua tamen parte difficile est
cognitu. E plura non esse appa-
ret ex eo quod non continuo ut
in phthisicis aliquod siliat, sed post
septem, aut octo dies defunt an
e pericardio, ut dixerim. Affirmat
tamen D. de Mayerno: sed si contin-
gat, casus valde rarus est. Ros-
lat & ut materia haereat, vel in
thorace, vel in pulmone, ubi vera
phthisis fit. Si in thorace eadem
quidem symptomata ac in tabe,
verum ab ea differt, quod vix post
expector.

expectorationem lenam non percipi-
ant, In ura^a a. phthisi non ita.
Motus. si sit Empyema, primo febricula
et tussis oritur, si non excre-
atur materia, exacerbat^r febricula
si a Catarrho, acri tussiu-
nt, aliquando Em. si se habent,
et tunc rursus extussunt: sin
vero Catarrho et acrimonia adsit,
et aqer animi affectibus indulget,
non facile sanatur; si vero non,
non adeo periculosum est vitium.

Si sit Erysipelas, aut phlegmon, prout
Latens dolor ingens, et ali-
quantò minora sunt Symptomata
ac in pleuritide: primo die habent
febriculam, et postea ingraues-
cit, durescunt tussiu^t, tunc candi-
da efficiunt, tunc humosa, postea
Lenta, ult.

Empyema febricula
et tussis sequitur

Erysipelas seu
phlegmonem prout
Latens dolor, febricula
et tussis, 3° die
candida humosa

postea Lenta, ultimo putida, atq;
 tum demum uero tabidi fiunt.
 Si ab arteria pulmonis disrupta,
 quod contingit ob laborem, clamo-
 rem, uenerem, uini copiam, tales
 sanguinis sputo Laborant, et bene
 est si tunc aut quatrimum spacio
 curatur: Sin uero post illos dies
 redit sanguinis sputum. phthisici
 euadunt, et post sex aut septem
 dies mori solent.

Cura tabis difficilis est, et pro-
 festum in praecautioe consistit.
 Si ab Empyemate, statim aperi-
 endus Thorax, quamvis periculosum
 id sit.

Si a Catarrhosita ut asthma curab.
 Si ab hydropo pectoris, uenae sectio
 est utilis. Hydropis cum Thoracis
 alia ratio est, ac hypocondrii,
 quia fore oritur a fero calido,
 et tenui

Cura in sex administrat
 consistit. 1. in Catarrhi
 subleuato de hoc uero - cap
 de Catarrhis. 2. - Videri in
 catarr. ab Eustachio. Floris
 rursus cum ab Sorbels. Symp
 3. Ergastio Labili. de hoc
 in hoc uero uero. cum flos
 suff. 4. de althae flos
 de Lucca pulsatilla, melle, q
 66. ppas. Decoctum pingu
 melle, Symplicis, sacchari
 rosatum cum Lucca pulsatilla
 flos. Rad. Chinae, Guaiac.
 5. de Symplicis, cum flos
 horum cum confectio in be
 3. Sanguinis coactioe et
 bene affluat. althae et
 4. Sanguinis coactioe et
 flos. melle. et a Symplicis
 hoc uero cum Symplicis
 horum Rosulatum cum
 flos. galle. in Decoctum
 rosatum. 4. de hoc uero

clatone per refrigeratio et humectatio. 5. restimulatio et impugnationes ad pul-
 es lade, ueluti cum balis. inferis, sacchari, flos. lade et ergo, balis. in hoc uero
 post quod guttas affat lade saginatus cordal. Luccam Symp. phthisici 6. restimul
 uero laterum. Argem. althae Vesp. Conf. rosatum rubi. cum arg. pingu. rosatum.
 Vinde. pedes et spina iungenda liniment. xanthidis cum al. ros. et balis.

et tenui. purgatio hic commoda Tabes
est, non expectoratio.

Si a sanguinis Spuito. debet sistico-
agulantibus; ut oleo utrioli sul-
phuris, succo citri cum saccharo:
hæc optima sunt remedia, si tus-
sis non sit magna. Si contra,
dandum mol rosatum cum sulphu-
re; si perferat, opiata.

Si sit propter dysipelas vel
phlegmonem, venæsectio statim lar-
giter instituenda, et rursus postre-
mo usque feriendo dantur expecto-
rantia ut Syrupus glycyrrizæ, ca-
pillorum ueneris, Spiritus vini cū
saccharo.

Crūdum tuberculum difficulter cu-
ratur, et calida hic potius adhiben-
tur, ut vinum hispanicum, malua-
ticum et à nimis calidis absti-

Pleuritis

abstinendum, quia sic oritur sitis
 et ardor, a Fugidis quia oritur
 lipothymia, et prostratus appeti-
 tus. Optimo successu adhibetur
 omne Leniter coctum cum dra-
 gma et semissis florum sulphuris,
 sumptam mane et in f. r. quotidie
 4, aut 5 Hopdomadium.
 Contra lipothymiam uix datur
 quod prodest, nisi uinum maluat:
 cum, si ager ferat.

Casus 23.

De pleuritide.

Non dicitur pleuritis a pleura sed
 a pleuro, quod significat latus. quare
 cum dicimus pleuritidem, non statim
 intelligimus membranam illam sed la-
 teris affectionem.

Signum pathognomonicum est latus
 dolor punctorius, febris continua

huffis

tussis et respiratio difficilis.

Causa. cum sit dolor, pars sensilis debet esse affecta; sunt autem ea membra pulmonis, pericardium, musculi intercostales. Deinde si undum dolorem utimus ad pleuritidem referre, mediastinum et pericardium. Dolor hic ab intemperie quamvis adsit, febris non oritur, sed a solutione continua quae consistit in tumore calido.

Est autem tumor hic triplex, vel phlegmon, vel erysipelas, vel ecchymosis, quia dantur species vacuae.

Membranam pulmonis (quaestio enim est an haec partes omnes haec symptomata antedicta producere valeant) haec symptomata inferre possit hoc pacto suadetur. Dolor punctorius in ea dum sensibilis, ortum posse habere nemo negabit. Cum tumorem calidum patiatur, febrem continuam

inducere

inducere ualeat. Cum sit organum
respirationis, facile tussis excita-
tur et respiratio difficilis, ut ob-
seruant platerus aliqui, prae-
terea etiam membranam hanc affici
indicat hoc quod phthisi in initio
nascitur de dolore lateris conqueruntur,
quare Crediderim hic frequentius
contingere, pleuram etiam posse af-
fici (et si id platerus aliqui ne-
gant) ratio monstrat, quia cum har-
beat arterias, et eius substantia
sit porosa, facile sanguis exordere
et inflammationem parere potest;
quemadmodum in reliquis membra-
nis: priostem eodem modo affien-
tur ut pleura, sed ceteris paribus
magis afficitur ecchymosi. In mus-
culis etiam intercostalibus sit, sed

sed ibi omnia Symptomata non adeo
 sunt. Mediastinum etiam affici-
 tur ut Observant D. Heurnius
 in suis Thesibus de pleuritide, quod
 ex dissectione cadaveris apparuit.
 pericardium etiam posse affici no-
 tant D. de Mayerne Medicus regis
 magna Britanniae. Sanguis hic tu-
 morem faciens vel est viscus vel
 biliosus raris pituitosus aut melan-
 cholicus. Ex centenis fere novan-
 ginta laborant pleuritide, cuius
 dolor sub papilla sinistra existit.
 ratio cuius rei videtur esse, quia
 eo vergunt rami maiores nervi
 arteriosi.

Cum utrum est in aliis partibus
 non sunt arteriae intercostales,
 mammariae, thoracicae, mediastini,
 pericardi

pericardii aliquando et uena sed raris.

Causa quare talis humor talia in talem partem pellatur, est uel in humore, uel in parte uel in mittente. Humor talis est, uel ob copiam, uel ob calorem, uel tenuitatem, quæ inducunt larga uini potatio, caro hœdina, angustia &c.

In parte uinum est: uel enim aperta uigilis est, uel constricta: constringitur facile per fugas, aperitur facile ob consuetam apertionem per ^{fugas} ~~poros~~ a. cum circulatio per poros carnis fiat, sanguis ibi detinetur; ut apparet in aucillis, quæ se huius malo sepe obziciunt propter subitum nimis caloris et furores mutationem.

Mouens est uel trahens uel pot-
lens pollens est cor ut in ani-
mi affectibus patet. trahens est
uel dolor uel calor partis.

Motus. primo dicitur leuis febricu-
la intermittens cum dolore later-
is. secundo non remittit febris,
et omnia exacerbantur non ut
in angina.

Signa. Tussis aliquando sicca,
aliquando humida. pulsus durus
non est certum signum, quia
pleuritici qui multum sudant pul-
sum mollem habent. Si in pul-
mone malum huerat, sputum
magis excoarctatur quam si in
pleura esset. Ex pleura etiam
sputum prouenire potest, qui a
humor

Humor e parte humida transfu-
dat; et apparet hoc indicio; si
cum proxime ad pericostium in clun-
sit ad profunditatem quatuor di-
gitorum transversorum; quanto ma-
gis per tunc et minus ^{crassam} tenuem
membranam. Quando tussis sicca
est, et sputi parum prodit de pleu-
ra suspicio esse potest.

Pericostii ac pleura eadem ratio
est.

Si muscoli intercostales sunt af-
fecti, ad pressionem dolor exa-
cerbatur.

Si in mediastino, in medio magis
est dolor.

Si in pericardio maiorem calorem
et dolorem adesse putamus ob cor-
dis viciniam.

Signa

Signa humorum. a bili-
mor est dolor, a sanguine minor;
tumor et difficilior respiratio.

Euentus. si in pulmone, 5 aut 4
diebus finitur fere. ad salutem si
tendat 1° dolor. 2° febris 3° sputum.
4° et ultimo respirandi difficultas
cessat. Cum in plura est septi-
mo aut octavo die prater propter
~~finitur~~ plerumq; tumor dissumpi-
tur, ex quo continuo sanies in tho-
racem influit, et expectoratur per
foramina in pulmone existentia, ut
in sectionibus minorum liquet. Vidi
ergo qui singulis octo aut quindecim
diebus saniem expectabant.

Cum pleuritici de dolore totius
lateris conquerantur, difficile est
diagnoscere

Diagnoscere an pars superior an inferior sit affecta: ut autem id sciamus, si in superiori partem tum est, dolor est immensus circa claviculas, quia pleura illi annexa est; si in inferiore dolor est circa costas inferiores.

Pneumonia a pleuritide differt, eo quod sit in substantia pulmonis.

Cura praecipue consistit in nova sectione ad § xvi et post prandium ad § ix. Secundo die si non desinat, purgandum erit: si ne tum quidem, tertium purganda nova erit; adeo ut quinquies perire liceat. Et si ne tum desinat, sudores citandi decocto cardui benedicti et papaveris rhæados.

Si sit //

Cura consistit in
1. humores influentes
2. tollendo. 3. impedi
diffundendi. 4. dolor mi
ligandus. 5. febris
compositio. 6. et 7. rob
tandus. Venosusque
digni imprimis admini
stranda in brachio
affecti cubiti. 2.
Si mensis h. l. humor
rhæados repente suppre
muntur: bona habet
si dea suppremitur
et brachio. Dolor osseus
indubie dicitur et mag
is ad thoracem et humeros. Pl.
brassicae radice. Cum
melle. ad iunctis sudor citandus
cum aqua pap. rhæados. p. d. s.
de orali. absterge. rubi
mandibula. Larynx in part. al
nisthac. Simp. Sy. curat
aq. taur. maris. et sp.
ali. cum sp. vini. aq. sp.
habet. sp. l. - aq. pap. rhæados
Dorchi perfractura. ut dicitur
atque putat farsit. item
Spontis et sp. pap. rat.
lappa. ror. Gussak. lumbi.
Lum. Card. maris. piaga. luy
ri vel lumbi, et auribus dicitur apri, fimo equi non castali - aq. radice. lily albi. decant. dr. p. l. ut

ri vel lumbi, et auribus dicitur apri, fimo equi non castali - aq. radice. lily albi. decant. dr. p. l. ut
ritha simp. Cataplasma lili. Kaly radice. lily albi. decant. dr. p. l. ut
luc. rhalybratum. inf. filis. impudat

Asthma.

Si sit Empyema, topica et po-
menta sunt adhibenda, ex pari-
etaria et cheesolio. Sed optimum
est opium. Ratione febris. In-
capia danda. Inetus Syrupi gly-
cyrrhizae est hic commodus.

*Capitulum 4.
De Asthmate.*

Dispnoea est quando non possu-
mus magnam facere respiratio-
nem (quia tamen securum na-
turam fit) sed pro ea cogimur
facere alteram.

Dispnoea

Causa vel est in vi respirato-
ria, vel in organo, vel in viis
per quas fit respiratio.

*afficit Viliam facit
respiratoria, organi
vel vias.*

Vis respiratoria deficit quia si

deficientibus spiritibus

utis

Asthma

(166)

7

animabus uel in
toto uel in parte

presso item uel
detrahito diaphrag-
mate.

siue uel hepate
laborantibus huius
modi.

Spiritus animales in parte defici-
unt: quod fit uel quia ipsi spiritus
deficiunt in toto, uel in organo
propter impedimentum in uis, ut
cum diaphragma conuulsetur (quod
tamen rarius contingit quam uul-
go putant) uel resoluitur. Obstru-
ctum in organo est uel in diaphragmate,
uel in thorace, uel in pulmone. In
diaphragmate est intumescit, uel quia
premitur, uel quia detrahitur; idque
uel ab aliquo quod infra id est, uel
ab aliquo quod supra id est. Quod
infra id est et ipsum premit aut
detrahit, est uel pars uel humor
uel flatus. pars hoc facit cum
siue aut hepate laborant tumore
aut obstructione, unde contingit
diaphragma

Diaphragma detrahi. Huc refer quon- *Asthma.*
do Diaphragma premitur a scitu
in utero gravidarum.

Humor ut aqua hydropicorum fla- *humore item flatu*
tu ut passim in Tympanito, suffo- *etc.*
catione interna, et dolore colico,
sed raro admodum. Quod autem
supra, solummodo humor est, isq;
omnis generis, prout Ge. quae omnia
ibi decumbentia id premunt.

In thorace utrum ut in pleuriti- *a thorac affec*
de, in pleura aliisque partibus
vicinis, tumore dolorifico existen-
te; Unde cum motum dolorem.
Si costae ad se invicem accedunt,
difficilior et minor oritur respi-
ratio. In gibbosis quoq; idem ac- *a gibbo.*
cidit.

In pulmone deniq; utrum est quan- *a pulmone item*
do pulmo

Asthma.

~~iusto~~ minor,
gravior a tuber-
culo, calculo etc.

a his respiratio
angustatur

a
tuberculo crudo
Calculo etc.

168
pulmo minor est quam debet esse
secundum naturam, vel gravior. Gra-
vior pulmo fit 1. quando deficiunt
vires et pulmo non accipit sangui-
nem quem debet. 2. quando re-
pletus est ut in peripneumonia,
tuberculo crudo, abscessu,onica,
calculo etc.

In his tandem respiratorius est
vitium, si ea angustentur vel con-
stipatione, vel obstructione vel op-
pressiono. Constipatio fit a tuber-
culo crudo in pulmone. Obstructio
(que frequentissima causa est) fit
ab omni humore, et praesertim pitui-
te eo vel e capite delapsa ut
in catarrhis passim, vel eo per ar-
terias pulmonis effusa. prioterea.

etiam obstructio fit a causa externa ut videmus in Lapideis, necnon a fumo hydrargyri vel damno a pulvere & fumo. Compr. Dio fit a tumore in thorace existente.

a fumis venenatis

a tumore

Si proveniat a defectu spirituum et virium: sensus decrevit respiratio, et debilitas totius corporis. Ex aliis signis fit manifesta et alia tunc quoque causa adsunt.

a spiritus defectu

Si initio levis aut hepatis aut ab hydropis tympanitide &c. suis signis de quibus postea, fiet manifesta. Si a catarrho. fore fibricula praecedat, adest propria titillatio circa laryngem et levis tussicula, quae si continet, facit dyspnoeam: Illa autem

a Levis aut hepatis vitio

a catarrho

materia

materia si non bibant egri, intra
quatuor aut quinque dies, concoqui-
tur et evadunt. Qui vero continuo
dyspnœa laborant, fiunt primò asth-
matici, deinde orthopnœici, qui non
nisi recta cervice respirare valent.

orthopnœa Labo-
rantes materiam
pulmonib. impedita
recto cervice con-
cedit respirant.

Orthopnœici recta cervice spirant,
ut situ tali commodior fiat respiratio.
Commodior vero fit, vel quia thorax
elevatior tunc est et pulmones non
ita promuntur, vel quia materia
tunc melius reficitur quam in de-
cumbentibus.

Dyspnœa non est
magnus malum

E ventus. Dyspnœa in principio non
est magnus morbus, tractu vero
temporis fit talis. Orthopnœa per-
iculosa admodum fit cum pulsus in-
cipit intermittere et, est in fine

nisi avertat pulsus
intermittens

multo periculosior quam in senectute.
 Cura. si a materia in organum
 respiratorium incidente corpus ca-
 ledum plerumque fit; nena se-
 cunda, et validum purgans dandum,
 postea adhibendum decoctum pe-
 ctorale vel Syrupi pectorales. at-
 tenuantes Syrupi sunt Syrupus gly-
 cyrrhizæ de Hyssopo, de caulibus,
 Zedoaria cum melle, spiritus vini
 cum saccharo. Incrassantes sunt
 Syrupus de nicotia, de papavere, de
 althæa. Si asthma fit, et materia
 adhuc influat. purgandum cassia
 et manna; deinde dantur purgantia
 usualia, ut Aloë et diaphanici.
 mox expectorantia ut Syrupus mio-
 larum; post si cœtus caput fuisse
 giis et cucuphis. Fontanellas in

Cura; phibito
 nra purgantibus
 Syr. pectorales

Caput succumbens
 ut suffragies et
 cucuphis fontan.
 nra non et
 arboris

inchois

Syncope.

brachiis etiam admovent licet et
cruribus. Denique aequi parum ad-
modum bibant. semper. abeant al-
vum laxum. ~~etiam~~

Capit. 25

De Syncope.

Syncope est omnium virium sub-
itus lapsus. i.e. animalium et
vitalium et naturalium. Naturales
ladi hoc est indicium, quod oritur
hydrophosis hoc est, sudor fugidus,
ob debilitatem partium seu retu-
tione facultatis. Lapsus autem vi-
rum hoc ordine contingit. primo
deficiunt vitales tum animales,
postea naturales. Harum virium
lapsus est vel in efficiente ut pro-
pter intemperiem: vel in spiritibus.
vitium in spiritibus est quando non
nervant

veniunt ad partes; quod fit vel quan-
do in intermedia via consumuntur,
vel quando non mittuntur a sinistro
cordis ventriculo in singulas partes.
Intermedia via consumuntur ratione
sensibili ut mensuratione vel accu-
ris motu, vel nimia uenere, vel nimia
excretionis alui: aqua puris, apo-
stematis maioris euacuatione; vel
insensibili, ut a dolore qui spiritus
valde opprimat, ut tandem deficient
homines: ut uidetur est in dolore
nephritico et nephra calculo.
Non mittuntur spiritus a sinistro
cordis ventriculo quia deficient;
deficiunt autem quia ibi non gene-
rantur; quod contingit vel initio
morbo, vel effluente: vitio ma-
teria si vel cohaereat in toto proplo
iudicium etc. vel tandem in sinistro
cordis ventriculo; idq; contingit
quando

quando sanguis non potest per obstru-
ctas pulmonum vias, ut in asthma-
te, vel per pulmones collapsos transire,
e dextro in sinistrum cordis ven-
triculum, vel etiam spiritus in sinis-
tro deficit. quando dexter obstruitur
sed raro.

Itic sufficientis contingit cum ca-
rdium imatum cordis vel dissipatur
a nimio calore (ut aliquando in fi-
ebus ardentibus contingit) vel cor-
rumpitur ab externa aliqua cau-
sa ut venenata, vel in corpore
generata vel assumpta. vel interna
ut humoribus nade intiosis et pra-
uis, ut puro nimio transiente cor,
vel bile peracuta, virginea aut
glastea. Aut refrenata alia
causa Synops, quando mucrum
humor biliosus aut pituitosus haeret

in ore superioris ventriculi. Quia
 hic dicitur esse quoddam partium
 communio. Communio autem est
 vel quia materia transfertur ad
 cor. Vel quia propter partium com-
 munionem fit quoddam immutatio.
 propter atrox inflammationem non
 videtur esse, ut in febribus appa-
 ret in quibus saepe pituita aut
 bilis in corde haeret, ut tunc
 illud codicatur vitium. Quare alia
 causa subesse debet quae Ego
 quidem puto esse hanc. Cum bilis
 vel pituita ibi compacta haerent,
 nervus sexta coniugationis com-
 primitur, qui etiam in cordis val-
 vulas tendit. Ita videmus quodam
 ab assumpto medicamento et subito
 in syncope mori. Comp. eff.
 ergo nervus valvula cordis non

Syncope.

(76)

11

Bonus potest moveri, unde nec cor
potest bonus sanguinem expellere,
qui sanguis non retrahatur sed re-
gurgitet, ac unde materia defectus
et Syncope.

Syncope subito accidit, et si levis
est, dicitur calypsis, si gravior
lipothymia. Si gravissima, Syn-
cope.

Hoc etiam observandum, quod
qui Syncope laborant frigus habent
motum convulsivum inordinatum
oris et capitis: unde apparet
non omnino deficere omnes vires.
Magnus morbus est et facile eni-
cat, nec frequenter recedit, nisi
a convulsione in venis existente
solum habeat.

(77)

palpitatio
Cordis

Cura. In paroxysmo agere sitim qui
etc, et omnia sunt soluta, ut in
mores melius moueri possunt. Si
a causa consumente datus
aquam cinamomi vel aquam mi-
tae mathioli ad instaurandas vires.
Si a nimia copia sanguinis, venos
sectio. Si a contidentia aut obstru-
ctione pulmonis, mors praedicenda.

(agit 2 6

de Cordis palpitatione.

Palpitatione est cordis motus
deprauatus i.e. inordinatus vel
ordinatus quidem sed uicinus nimis,
quo cor ad costas allidit. Et hic
motus contingit, ut pulsus magnus
qui casus rarus est: semper enim
for.

palpitatio Cordis inordinatus est.

Motus inordinatus est duplex, vel
levis qui tremor dicitur, vel gravis
qui dicitur palpitatio in specie. Motus
autem inordinatus contingit vel quia
valvulae non constinguntur, vel
quia ventriculi non admettunt
vel quod frequentissime quando
non expellunt. Vitium in valvulis
cognosci non potest. Vitium in admet-
tione est vel in excessu vel in defectu.
Ex defectu fit tremor, ex excessu fit
palpitatio in diastole. reperitur enim
duplex palpitatio in diastole et systo-
le quae hoc pacto dignoscitur. In diasto-
le cor vehementer pulsatur, arteria ve-
ro non item. In systole vero arteria
valde pulsatur. Causa huius est copia
aut tenuitas humoris quae facili-
ter contingit in Lien aut utero. Ventriculi

non bene expellunt quia cordi aliquid molestum est, quod vel est externum vel interius. Externum ut humor acutus ac pungens in pericardio, item urines calculi etc. Internum ut humores nunc nati, acres, purulenti, urines in ipsis ventriculis haerentes.

Non omittenda hic est palpitatio ex tristitia quae omnium frequentissima est: adeo ut ex contrariis deinde non alia ex causa palpitationem patiantur. A tristitia itaque hoc modo oritur: ut in ea omnes partes constinguntur, ita etiam constingitur pulmo, pulmo constriktus non admittit sanguinem ut prius, unde maior copia remanet in dextro ventriculo cordis. Ex accedente continuo novo sanguine causa, oritur magna cordis dilatio et parva constriktio.

primi

Palpitatio Cordis.

Primum solent praesens esse major, de
inde maior concussio, hinc tremor;
postea non possunt se movere quin
in palpitacionem incedant, unde sta-
tum recidere debent; deinde respira-
tio oritur difficilis, quia nimis po-
tenter pellitur in pulmones; unde se
non ita Libere movere possunt. Alij
qui affectu eo Liberari non possunt
in hydropem incedunt ita moriuntur.
adeo tarda est, ut ea quae a tristitia
oritur, spacio anni nimis ad
statum perveniat, et non adeo tarde
ad mortem defuit: nam solent, cum
durat, subito necari. Si vero ad sa-
lutem defuit, Longo hoc fit tempore.
Cura. Systole si sit nimis conuenit
emolliectio larga in et extra paroxys-
mum. Si in Systole ab humoribus
intus, extra paroxysmum purgantur.

aut corrigantur. In paroxysmo debet ^{Affectus} Ventriculi
 Theriaca aut conserua mellea fir-
 cata et papillo sinistra applicata,
 nam sic humoribus motus additur, et
 vitiosus retro in cor transit.

Caput ~~26~~ 27.

De affectibus ventriculi.

Functiones ventriculi tres sunt
 appetitus, concoctio et Distributio.
 Appetitus aboletur, diminuitur vel
 deprauatur.

Aboletur vel quia deest humor vel-
 licans, vel quia pars vellicatione
 non sentit. Deest humor vellicans
 cum non venit debita copia, vel non
 debita qualitate: prius contingit
 quando non debita quantitate ge-
 neratur, ut cum ventriculus, aliene

aliorum partes non bene concoquunt
et humorem aridum non bene siccigant, vel (licet satis copiosus sit) propter obstructionem pancreatis, aut ob exiguum pulsum non satis veniat ad ventriculum. 2. Vita qualitate deficit, si excrementis multis & squo-
tiosis humoribus permisceatur spiritus acidus, unde eius vis infirmatur, quod patet in cacochymicis, & in melancholicis, et melancholia nimis crassa est, ut per ora arteriarum inordat cum spiritu acido in ventriculum.

Parasiticationem non sentit quando humor oleosus vel pituitosus haret in orificio ventriculi: vel ob paralyfin et intum in vasis: vel si sit nimis laxatum superius orificium.
Signa. Si sit ob defectum spiritus
acidi

acidi, adest cruditas. Si ab obstru-
 ctione pancreaticis, durities animad-
 vertitur, et fero alvus tarda est.
 Si ob humores in ventriculo, gra-
 vitas est in ventriculo, et cibus in-
 detur ascendere. Si propter viscosum
 et pitulosum quid, a fumantibus
 signa petuntur. Si sensus sit abo-
 litus in nervis, non curatur. In par-
 te quoque intumescit, si ventriculus
 ingestum contineat, nec suat egredi,
 quod fit vel quia ventriculus nimis
 est laxus, vel pylorus nimis est an-
 gustus, vel humores alio fluunt.
 Cura. si sit ob adunctionem humo-
 rum cacothymici, aut haereat quid in
 ventriculo; purgandum aloë et aga-
 rico trephiscato. postea dentur quæ
 humorum ardorem suppediteant, et ab

Storachica

abstergentia ut oleum ^{nitrioli; aut} menthae
sulphuris. Si his appetitus non
redeat, indicium est ventriculum
debilitatum esse, et curari diffi-
cilius.

Appetitus auctus sunt Biliosus
et fames canina. Hanc sequitur
nausea Biliosa non item. Vtiusq;
causa est, vel in humore vel in parte.
In humore est cum acidus nimis
abundat quod fit ob Lienis obstru-
ctionem, unde regurgitat in ventri-
culum, vel ob nimium usum acido-
rum, vel ob alios humores acres;
ut bilium, pituitam salsam cum
spiritu acido una in ventriculum
incidentem; vel si spiritus acidus
sit nimis depuratus, ob excretionem
vel modicam, unde natus aeris addit

in parte

In parte vitium est, si nimis cito *Affectus Ventrículo.*
 e ventriculo cibis pellatur, unde
 spiritus acidus in manum ventricu-
 lum accedens, eas tunicas ferit,
 vel si pars sit nimis sensibilis ut ex
 nimio salis et aceti usu, quae abra-
 diunt tunicarum crustas.

Quod in fame canina nominant, est,
 quod tales a bili aut pituita sal-
 sa frangunt, quae cibos ita munere
 non possunt, unde gravato ventri-
 culo fit vomitus. in *S. S. M.* ob
 copiam spiritus acidi non nominant.
 Affectus rarus est nisi sit a Leontina.
 malum non est tam magnum nisi
 ingens cardialgia adsit, quae venit
 a sollicitatione.

Cura si a bili et pituita salsa, dan-
 da purgantia et simul adstringentia
 ut Rhab.

ut Rhubarbarum. Myrobalani, aut
medicamentis purgantibus myroba-
lana adficiantur. Si ob Sienteriam
excitatur rosis conditis etc. ut Siento-
ria. Si humor acridus sit nimis copi-
osus, aut aeris, aut orificium ven-
triculi nimis sensibile, datus casum
recentem, oua, Lacticia, pilulas
de quinq. tragacanthum. Si a cardo-
algia, datus panem tostum in uino
rubro maceratum.

Appetitus deprauatus sunt malacia
et glica. Ratio huius appetitus de-
prauati difficulter cognoscatur: sciri
autem fit ex Imaginatione; et sciri
puer appetunt uinum rubrum et ha-
lices. Contingit ob prauos humores
uoluerantes orificium uentriculi; Et
quidem super appetunt contraria
et si uideantur similia, nam alii
qualitabiles

qualitatibus nutritioni resistunt.
 Tunc aut altero die incipit, et nau-
 sea fieri procedit, et durat aliquandiu.
 Cura. Vena secunda in gravidis,
 et puellis, et adhibenda sunt quae
 magnam vim habent humores effi-
 caciorem frangenda ut opium.

Singultus est cum praeus vapor
 aut humor est in ventriculo, vel ipse
 est nimis sensibilis.

Cocctio aboletur vel imminuitur vel
 depravatur. abolita cocctio est
 atroxia, imminuta est dyspepsia.
 depravata est cruditas indo-
 rulenta. Imminuitur cocctio quando
 abus non satis liquifcat vel concoquitur
 in ventriculo. 1. Non liquifcat
 satis, quando non assumitur potus de-
 bita copia. 2. Non concoquitur satis
 a ventriculo, quando humor acidus

non venit satis magna copia ad
ventriculum, vel ob nimiam copiam
humoris acidi, quæ facit ut non
satis diu moretur cibus in ventriculo.
Deum etiam ob defectum caloris
et intemperiem frigidam et humidam.
Intemperies venit vel cum spiritibus
deficiunt in toto, vel in ventriculo.
Si in toto deficiunt, signum est
impetus debilis.

Primo in ventriculo deficiunt ob
lesionem ~~externam~~ in ventriculo,
ut ex cibo vel potu nimis frigido.
2 ab aliquo tumore vel materia
affluxu; quæ de causa fit ut hu-
mores vitales non affluant. Exco-
riatio etiam multum facit

Quando hæc causa gravis sunt, con-
coctio est abolita, vel quando
calor parvus est.

Signa 1. grauitas sentitur in ventri-
culo, tum metus acidior et flatus,
excretio aquosior est aut uomitus,
urina foetida est et aquosa.

Euentus malum pedetentim au-
getur ut tandem in henteriam in-
currat vel hydropem.

Metus si ad salutem averti

Cura varia pro maiestate cause.
si ab humore acido: sumenda que
acida sunt, ut Jalapinum cum oleo
nitiosi, sulphuris aut nitri.

Si ex nimio humore acido danda
sunt obtundentia ut cibi crassi,
caseus recens et Lacticinia, spodium.

Si nimis aucta sit, ualide purgan-
tibus: Si ob defectum caloris vi-
rum danum, radices helonij, Cor-
tices aurantiorum, cythiorum; pul-
uis corticum aurantiorum exicatorum

Affectus Ventriculi

Externus panis assatum cum uino
hispanico applicandum est.

Depravata concoctio est cruditas
indolentia, quæ fit quando assatur
quasi quod in ventriculo coquitur.

Causa prima quando potus est im-
minutus. 2. quando cum humore
acido simul incidit humor pravius
in ventriculum, ut fit in febribus.

3. quando humor acidus non est bonus,
quod fit quando habet aciditatem
cum acrimonia ut in ijs qui bibunt
multum uini adusti. Omnis generis
humor facit præsertim beliosus qui
excidit ex arteriis. 4ta Causa est
quando nimis calot ventriculus, quod
fit ob sanguinem calidorem et tenui-
orem. 5. quando non exercitur

et

ebus; quod fit in ijs qui sunt iu-
nis voraces, vel nimium bibunt, ut
et in ijs qui bibunt vinum et super
bibunt Cerevisiam

Melus. pedetentim tandem laborant
diarrhoea acris biliosa. febricula
adsunt. desunt diarrhoea ad salutem,
ad mortem dysenteria vel lepra.

Cura. si ob humorem acidum in-
tratum, pedetentim ^{emendatur} ~~emendatur~~ per
venosum trahitur. Quando aliquid per
infectum, pro necessitate vel pur-
gandum vel sudandum. Si calor
adsit, hordeum cum glycyrrhiza
et passulis convenit. Si ex disten-
sione. Difficillimum est curatum, nil
tamen molius est quam conferva rosar-
um vel hor. de. sic sumpta.

Caput 2°.

De affectibus Hepatis.

Concoctio hepatis vel aboletur ut in atrophia; vel immutatur ut in cachexia, vel depravatur ut in fetore ab hoc Incipimus morbus autem quem Fetor sequitur est intemperies et quidem magna ut in febribus ardentibus et diuturnis animi pathematibus.

Fetor est color corporis mutatus, vel flauus uel uiridis uel niger.

Ingitur flauo colore corpus a bile: quare de re uolunt quidam inbitare Helmentius in tractatu

de febre.

de scholis humoristarum. pass. de
cept. Cap. 5. pag. 205. negat
a bile esse eo quod urina ictericorum
non sit amara. Verum id ori-
ri crediderim quod bilis saporem sal-
commixtus auferat, ut sapor oriatur
magis terrestis et astringens, quon-
iam flauide etiam possit ab alia
causa oriri quam a bile.

Tingitur autem cutis bile vel quae
ibi generatur, vel quae alibi gene-
rata eo uenit. Generari autem in
habitu corporis iuxta dixerim. Corte-
suis tamen id fieri posse affert ut
humor quidam biliosus vel quid simile
ibi generetur ut testatur de populo
quodam in Sardinia. Alibi ge-
nerata eo uenit, vel quod minima
generetur, vel genita non eximat.

nimia generatur ob intemperiem cal-
 lidam hepatis, coelis, aut lienis.
 unde apparet verum non esse quod
 semper in dextero latere tensionem
 aut gravitatem sentiant Ictericis. Se-
 cundo quando materia asphor est
 ut in bilium convertatur, ut oleosa
 et arenata omnia. 3^a ob venarum
 aut morsum vel ictum superex. Cir-
 ta non bene exeruntur ob obstructi-
 onem meatuum ut vasorum hepatis
 sc. cysticae gemellae inficulae felle,
 ductus cholidochi vel vasis hepaticis.
 Angustia horum meatuum fit vel
 a compressione ut a Scurro, vel ab
 obstructione qua fit ab omni humore
 crasso praesertim a pituita, etiam a
 calculo vel coaliscentia quod rarius,
 ut ab

ut ab ipsa nativitate ut in infanthibus.

Icterus viridis casum ac flammis causas agnovit nisi quod major adsit adustio, quod dupliciter contingit; vel quia ita dum generatur fit, vel diutius in corpore hærrens tandem eum colorem adipiscitur.

Icterus niger (de cuius natura valde controuertitur apud aucthores) fit vel a melancholia, vel a bile magis adhuc adusta; raro tamen hoc observatur. Cum autem a bile magis viridis apparat. Melancholia hæc non est naturalis sed præternaturalis, a prava ventriculi concoctione aut intestinozorum. Sic videmus quosdam excrementa nigra deponere, prava concoctione aut inquinations; non vero oritur a Lienis obstructi-
 quod

Icterus

quod in his affectibus saepe mi-
lioni sanissimus deprehendatur.

Ex hac melancholia oritur aqua-
tus ingor dum per alimen non de-
crinitur; immo per novas lacteas
totumq. corpus transfertur

Molus. Aequi primo nausant et
conqueruntur de tensione; angustia
pectus et cordis ob continuum tran-
situm bilis, deinde in inguinibus et
oculis flammam quid apparere inci-
pit. quando hoc duobus aut tribus
diebus continuus mansit, urina so-
let esse magis tincta, sed in ac-
cuto febris etiam tincta est, quare
ut discrimen animadvertas prima
Ictericorum Lintellum immersum
croceo colore tingunt. cum febris
et tantum non itern. exinde vero
scandit

flandmo totum corpus fœdatur.
 Contingit hic color etiam in febre
 maligna a veneno, utrum tum to-
 tum corpus non tingitur, sed max-
 imè unguis et partes circa nasum
 & uentus. Icterus mediocri per-
 iculi est. Si desinit, sudore solui-
 tur; si non, in hydropem terminatur,
 si diu persistat. An uerò icterus
 oriatur ex partium immo calore
 an ab obstructione sine setur, quod
 in obstructione faeces aliunde non
 tingantur, si a partium calore, tin-
 guntur maxime.

Cura si à calore partium. uena
 secunda largitur. deinde largitur
 purgatio. Si ab obstructione omittit-
 da uena-sectio et purgandus ualide
 Rhubarbaro aut Cialappa, deinde
 aperientia

aperientia danda ut directum reddi-
tum Tamarisci, sabinae.

In Ictero nigro usus semina ualido
commodus; deinde hoc reger obseruet
ne se lauet, aut prope ignem aut
loco calido se contineat.

Cura Nigri Icteri I. ualide purgan-
dum cum confectione hamechi; postea
aperientia danda ex chalybe, tandem
iterum purgandum, et sic solet finire.
Languet inebementer appetitus, nec
curari potest, sed parum refert, nam
sublata causa appetitus per se redit.

Caput 29.

De affectione hypochondriaca.

Affectio hypochondriaca est
grauitas aut tensio in dextro

aut

aut sinistro hypochondrio, cum
melancholia, anxietate animi, sa-
linatione et appetitu aucto vel
prostrato.

Trausitas aut tensio in dextro aut
sinistro hypochondrio semper per totum
morbi decursum adsunt; reliqua
vero non semper: In initio enim ali-
quando imo fere semper adsunt. Trau-
sitas hoc et tensio sunt etiam causa
ceterorum malorum, oriunturq. ex
causa aliqua replente. dextrum aut
sinistrum hypochondrium. Repletio
ita istius loci contingit vel in
visceribus vel in cavitatibus. Vis-
cera sunt aut hepar aut liex, aut
ambo simul, replenturq. a crasso
humore, pituita sc. aut melancholia.
Si vero a sero in liene aut bile in
hepate

Hepar non sit per se, sed per accidens, dum cum ob harum partium obstructionem humores restagnant, nec bene expargari possunt. Cavitas in sinistro hypochondrio valde conspicua in Anatomia est, sita inter peritronellum, lienem, diaaphragma et omentum, in dextro non ita conspicua. Ego tamen crediderim esse quod acri nomnumquam conquiescunt de gravitate aut tensione paulo infra hepar, cumq; cavitationem dixerim esse in dextro hypochondrio intra hepar, rem dextrum et colon.

Cavitates hae autem saltem sinistra (ut quibusdam placet) a natura ibi factae sunt, non tantum ut excrementa recipiant, sed etiam ut viscera sibi unice cedere possent dum moventur.

probo.

praeter hanc inferum repletionem,
repletur etiam abdomen et intesti-
na: Verum hoc prioris mali tan-
tum videtur esse Symptoma. re-
pletio enim illa intestinorum et
abdominis fit a flatu, cuius cau-
sa infra dicitur.

Vidimus quae pacto gravitas et
tristitia oriatur: restat ut inquiramus
in hoc affectu melancholicam
causam quae est obstructio lienis
aut hepatis, ab hac enim obstur-
ctione impeditur bona sanguinis
fermentatio, unde crassior manet,
a qua cum spiritus animales
impuri generentur, accedit melan-
cholia.

Anxietas animi oritur dum crassa
illa materia ad cor venit, quae
quando habet acrimoniam pulsa
oritur

Oritur calor et contractus.

Appetitus auctus et prostratus
iisdem de causis oriuntur gradu
tantum differentibus. auctus enim
oritur a Lienis obstructione aut
arteria splenica. Tum c. humor
in ventriculum magis requiritur
eo quod Lien non admittat unde
fames magna. Si vero obstructio
illa maior sit ut non tantum
arteriam splenicam sed etiam gas-
tricam angustet, prostratus oritur
appetitus quia spiritus acidus ad
ventriculum non fertur. Quod vero
prostratus appetitus ab infundi
obstructione fiat apparuit ex ap-
petitus reditu ex assumptis acidis.
Ex his etiam conficere licet mor-
bum multo maiorem esse si pro-

Stomach

prosternatur appetitus quam si au-
geatur, quia obstructio multo ma-
ior et peior unde et difficilius cu-
ratur.

Salinatio etiam contingit ab
obstructione uerum non plenaria
qua cum crassa non excant, tenues
facile elabitur, uel etiam quia ob
uentriculi debilitatem ferum non
bene cum chylo fermentatur
unde facile rursus feruntur per
consuetas partium vias, ut emulgen-
tes superiores unde salina, uel in-
feriores unde urina copiosa.

Flatus oriuntur a calore nimio
qui dum humores in coelo aliisq; in-
testinis existentes dissoluit attenu-
atq; flatus producit, Calor autem
hic maior solito oritur ab humorum

maiori

maiori motu, motus deniq; a reque-
gitatione ob obstructa viscerā:
unde etiam ut plurimum, alie circa
has partes inflammationes.

Motus. Egri primo tristitiam a-
liquam habent et parum molan-
tholici sunt, tum de animi anxie-
tate et timore conqueruntur:
Hinc grauitas et tensus oritur
præsertim quando comedunt. Tunc
appetitus minimus, tum saluatio,
postea prostratus appetitus.

Si in hepate hæret malum, me-
lancholia non est tam magna,
nec appetitus adeo intensus, sed
corpus magis perfunditur flandine
et multo leuior est affectio.

Motus ipse est longus, et unum
duos aut tres annos durare potest,
que mor

qui vero per septimum hoc morbo
affliguntur, nec liberantur aut
curantur. Raro, crisi fecerunt.
Aliquando, tamen, imperiosa ac-
cidit crisis.

Cura. si nimis adest appetitus
abstinendum est, ut aperientibus
quæ acedimen habent, nam post
illa assumpta potius se habent.
at his, nati. prosunt Tulapia
aperientia ex aloë ammoniaco
aut chalybe, quia in ventriculo
non facile ebulliunt. Si appetitus
prostratus, optimè datur spiritus
sulphureis aut vitæ, vel etiam pur-
gans aloë aut chalybe utrius-
que sed non vehementer. Topica
quoque applicanda ut emplastrum
ex ammoniaco. Si his non cedat
vomitoria danda, ut mercurius vitæ

ad summam.

Summa attentione ad grana quatuor
aut sex quae modica dosis. Ego non
nunquam dedi ad viginti septem gra-
na.

Sequitur atrophia. fit autem vel
quia cibus non generatur vel prius
ad partem non distribuitur. Non ge-
neratur quando vomitus est, quia
cibus perpetuo excernitur de Vomitu
autem egimus. Non distribuitur
quando est obstructio venarum La-
ctearum; quae de causa excernitur
et per consequens non nutrit.

Caput 30.

De Hydropse.

Hydrops est tumor oedematofus
aut totius corporis aut tantum ab-
dominis aut plurimarum aliarum par-
tum ut pedis et capitis. Si in pede

scilicet

solum non vocatur hydrops; sed si si Hydrops
 mul in aliis quibusdam partibus etiam
 sit.

Tumor hic oedematosus pro materia
 agnoscat, serum, pituitam, flatum, sero
 permixtos et sanguinem serosum.

In Anasarca maxime pituita abun-
 dat, in Ascite maxime serum aut
 sanguis serosus. In Tympanite flatu
 cum sero. Sanguis serosus dicitur, non
 tantum cum multum sero permixtum
 est, sed etiam qui propter humiditatem
 extra vasa non concret.

Materia tumorem oedematosum ge-
 nerans, vel ibi in parte generatur,
 vel alibi generata eo venit: In parte
 in qua est raro generatur; contin-
 git tamen ex contusione, aut morde-
 nata Emplastorum applicatione.
 Quod opium inest. Nam alibi ge-
 nita illuc fertur diversimode: ac

Hydrops.

(201)

ac primo sanguis scrofus gignitur
qui non conuertitur ob calorem cum
maximè fundentem, ut uidere est in
ardentibus et colliguantibus febribus.
Deinde pituita, serum, aut flatus ge-
nerantur uel uitio materiae uel ui-
tium efficientis. Vitium est in ma-
teria, si nimia aqua copia assumat-
ur ut in febribus ardentibus, tertiana,
uel nimio decoctionum usu ut in Luc-
uenerea. Vitium efficientis; quando
non bene permiscetur aquositas cibi
et potus cum sanguine unde facili
negotio secerantur; uel quando probe
permixta dissoluitur. non bene per-
miscetur ob debilitatem s. friguitatem
uentriculi, hepatis, cordis. aut lienis
sed potissimum uentriculi idq. in anar-
sarca. Contra et bene permixta dis-
soluitur

dissolvitur. quando sulphur in ipso
 sanguine consumitur, quod contingit
 ob nimium calorem, unde sal siccum
 pervenire non potest, vel etiam dis-
 solvitur quando nimis paucis copia
 salis est in sanguine. Hoc autem
 apparet ex eo quod curis facillime
 hydropicæ fiunt, et salis dato omnes
 curantur ut in Zeelandia. Vnde
 Chymici vocant Hydropem sal dissol-
 lutum; quod tamen non primario sed
 secundario fit; nimirum quia sulphur
 consumptum est. Tertio denique Hy-
 drops oritur, vitio excretionis, quod
 contingit vel obstructione; vel nimia
 rerum aperture; vel eorum vasorum,
 ut arteriis obstructis serum exire
 non potest, sed remanere debet in
 corpore, sic per oscula arteriarum
 in abdomen accedit.

Locus quem Spigelius notat ubi
 hepatis in omentum desinit non
 mihi observari potuit. Materia
 autem per totum corpus fertur et
 exiit ex oculis, articularum; pro-
 terea etiam humor pericardii desinit per
 interstitia muscularum et cutis, post-
 quam illa ex arteriis exiit, et
 sic tumor sensim a capite ad inferi-
 ores partes delabitur quod in anas-
 sacra contingit.

Hydropicorum sanguis interdum bonus
 est, nec serosus invenitur, quia serosa
 materia venis et arteriis exiit.

Motus. Ordinarius incipit tumor
 exilis circa malleolum pedis, qui sen-
 sim increvit, ut ad suras ascendat,
 et non raro tumorem in inguine per-
 sentiscunt, et cum de nocte cubant

vident;

videntur sibi sani, trache temporis
 vero ingrauescit malum, et si sit
 anasarca, incipit in facie etiam
 apparere tumor, et 3 aut 4 men-
 sibus ad perfectionem venit. ali-
 quando autem etsi fiat ut sponte
 vel per alium vel per urinam con-
 tingat excretio, et Jam videntur
 sibi sani, recidivam tamen patiun-
 tur idq; sapinus. Fiunt asthmati-
 ci duplici de causa vel quia ab-
 domen magis oneratum alias par-
 tes premit, vel quia aliquid pec-
 cantis materiam in abdomen assun-
 ditur [datur etiam hydrops qui
 est tantum in genu qui fit a
 dimissione et fit a venis hinc
 usq; obstruatus est]

prognosis.

Prognosis. Morbus magnus est et
 difficulter curatur. Si autem ex
 potu fit, facile curatur et in
 initio non tamen pluri nam pos-
 tea recidit. Etiam si cur-
 atur sed rarius, 2° si recidat
 ut plurimum moriuntur patiun-
 tur ingentem dolorem et respirandi
 difficultatem. In anasarca ager
 plerumq. apoplecticus aut coma-
 tosus moritur.

Signa desperati hydropis sunt,
 urina crocea cum fibrilla con-
 tinua.

Cura. Utendum purgatione ut
 Jalappa, gutta gambogia, sumbu-
 rus. Tum roborandum ut dialac-
 ea, diacurcuma, speciebus diam-
 bra et diarrhodone abbat^{is}. Et

tum iteranda purgatio, nam purgatione soluitur per Vinas ducere non possumus quia non sunt medicamenta alicujus momenti nec sudores valent sed inficatoria sunt bona, in femore sc. sed non possunt aperta diutiori. In tympano Theriacum vel aqua spadana utilia sunt, quia sunt mediocriter temperamenti.

Caput 31um

De dolore Colico.

Dolor intestinorum duplex: vel crassorum, et dicitur colicus, vel tenuium, et dicitur Iliacus. Oritur autem dolor ex solutione continui, ut ab humore purgante

Dolor Colicus.

raro ferante: Inveniuntur tamen
in intestinis calculi, frequenter
a re rodente ut uermibus, pituita
nitrea, acris et bilioso humore; fre-
quentissimi a re diuallente, quæ
hæret uel in cavitatē uel intra
tunicas. Si intra tunicas
est uel tumor uel erymosis. Tu-
mor est uel phlegmone, ~~aut~~ uel
eryspelas, rarissimi scirrhos. Ery-
mosis est materia biliosa.

In cavitatē sunt flatus uel fec-
es descendentes. Hæ causæ sunt
generales; accedamus ad particula-
res. primo Calculorum materia
est mucus intestinorum nimis
salsus qui a calore exiccatus
in Lapideam crinitumq. refert.

proterea

præterea etiam mucus facile in pituitam vitream mutatur. Obseruatum cum non solum in pituitam vitream sed in ipsum vitrum commutatum.

Generantur autem flatus a materia præcipue pituitosa a calore rarefacta. Faeces distendunt quando non excernuntur: non excernuntur vel propter coalescentiam, vel frequentissime ob constrictionem; quando ab una parte faeces ab alia flatus distendunt: Deinde non exiunt ob tumorem, vel quia si intro intrant, postremo commotione.

Causa porcanis si a calculo non facile cognoscatur.

Quando a rosione aut vermibus

Colicus dolor.

eorum signa sunt.

Si a pituita nitrea sentiunt frigus,
prostratus eorum appetitus, vires
defectae; nulla excretio sine febre
parum aut nihil exit, huic initio
maxime obnoxii sunt qui crapula
dediti sunt. Nichil habet peculi-
are sed semper in eodem statu
permanet. Si a bile aut humore
acri adest simul diarrhoea et hic
facillimus est dolor colicus. Quā-
do a phlegmone, Erysipellate,
ecchymosi, dolor semper eodem est
loco. Primum a solet hic fieri ri-
gor modo febricula.

Si a foetibus descenditibus, ma-
gnam percipiunt gravitatem quae
sensum maior fit. Si a flatu; agri
solent in initio emittere ructus

raro crepitus. quod tamen melius
 postea dolor uagus fit; qui si ue-
 hementis sit, etiam rigores oriuntur,
 frequensq; ructus. Si uero dolor sit
 circa umbilicum in intestinis tenui-
 bus malum haret, si uero circa
 renes et pubem magnus ibi est dolor,
 quod coloy eo loci intorquatur.
 Euentus affectus non ita adeo pen-
 culosus, nisi sit ab obstructione intes-
 tinorum aut humor quæ lethalia
 sunt. Inter bona pituita uirtura
 pessima est.

Cura. si ab inflammatione, erysipelate,
 aut erysime uenam foramus, datus re-
 frigerantia & si a materia pungente,
 descendente, nativè purgandum, ut diagra-
 tis, diaphenico, Jalappa. Si a corpus sit
 debile purgamus manna. Si materia sit
 præparanda sit refrigerantibus et excrementibus
 ut spodio, pulvere Coralli cum, margaritis.

De Alui profluvio.

Excretio nimia est uel humoris
utilis uel inutilis. Utilis, chyli et
sanguinis. chyli dicitur colica affe-
ctio et Lienteria; sanguinis dysente-
ria, inutilis diarrhoea dicitur.

Exit chylus quia uenas lacteas obstru-
ctae sunt et haec sola causa est
colicae affectionis; sequentes uero
lienteria; ut quando chylus est
nimis crassus, ita ut uenas lac-
teas transire nequeat, quod con-
tingit quando pylorus est nimis
laxus.

Comminutio nimis confestim fit
idque ob nimiam ueridmem hu-

humoris acidi. 2. quando chylus
 nimis acris expulsionem stimulat
 Aeris autem est uel ibi generatus
 uel ob affluxum acrum humorum;
 unde cholera. 3. quando uitium est
 in intestinis quod duplex est, uel
 quando nimis sunt sensibilia, unde
 statim transmittunt quod contingit
 aliquando post diarrhoeam ob ab-
 rasione[m] mucosae, uel quando non
 contrahuntur intestina. Colica
 affectio ualde rara, Lienteria
 frequentius contingit.

Motus. primo agri solutionem
 habuit leuem et bis die excrementa
 postea ter aut quater: ad summum
 sexies. Interea bene comedunt et
 dormiunt; et quemadmodum incipit
 ita

Diarrhœa

ita definit. Tempus durationis definitum facile non potest quia varium.

Prognosis. morbus magnus curatu difficilis præsertim in debilibus: periculum etiam adfert hydropis.

Cura. Scintilla vulgaris si levis sit est confusa rosarum cum croco martis. Sed potius dandum est opium in tanta quantitate ut non diu dormiant; idq. per mensem faciendum.

Caput. 55.

De diarrhœa.

Diarrhœa est excretio humoris excrementitii, non sanguinis. quod autem aliquando sanguinea faeces videantur, est quod agri hæ-

morphoidea

hæmorrhoidibus simul Laborent, et
 sic sanguis in recto intestino pri-
 us fecibus aggradiatur. Quod uero
 sanguis ueniat ex hæmorrhoidibus,
 hinc animaduertitur quod sanguis
 etiam ante excretionem exeat, et
 quia sanguis fecibus non permisce-
 tur. Vel humores illi excremen-
 titi sunt omnis generis uel serum
 sanguineum et tunc dicitur hepato-
 tica Diarrhœa: uel feces tantum
 et tunc fecalis dicitur. Exeruntur
 etiam pituita, bilis, melancholia.
 Humores illi uel in uentreulo
 uel in intestinis generantur, uel
 aliunde eo ueniunt. Illic generantur
 et ualde prauam coctionem, uel
 quando uermes sunt in intestinis:

alibi

Diarrhœa.

alibi generantur et aliunde veniunt
propterea ex genere venosorum: nec
crediderim ex cerebro tantum mate-
riam profluere ut inde Diarrhœa
possit sequi.

Motus. primo die aliquoties exer-
ciunt, postea frequentius, imo vicies
uno die, quo exercitio exacerbatur
vel quando se movent vel quando
Insculum sumunt; aut carnem recep-
turi: tandem desunt in Tensum. qua-
lis sit humor videtur ex exerciti-
o.

Prognosis. Diarrhœa non ita adeo
periculosa est, nisi desinat in dysen-
teriam.

Cura. purgandum rhabarbaro ad
ʒij. vel ʒiij. tum si humores fer-
veant uena secat. tum refriger-

andum

refrigerandum. tum iterum purgan-
dum non acerbis medicamentis. Tum
adstringendum croco ♂, spodio,
decocto foliorum quercus.

Dysenteria

Caput 54

De dysenteria

Dysenteria est excretio alui cum
febris, torminibus, et sanguine.

Causa. Sanguis exeritur quia va-
sis alicujus apertio facta est ex
ulcere; unde et tormina, et febris
oritur. Ulcus hoc fit vel initio hu-
moris, vel initio partis. Vitis humo-
ris quando nimis est acris. 2. quando
nimis est lentus, si interpretatur pli-
cis intestinorum. In parte est vi-
tium, quia abrasa nimium intestina
et debilia

Dysenteria

(224)

debilia, ita ut facile Lendantur. 2. propter vermes, aut calculos qui ibi discissionem faciunt 3. ob inflammationem aut intestinorum Erysipelas, quibus disruptis Dysenteria oritur: quae quoque causa frequentissima.

Motus. 1. incipit febris cum dolore intestinorum et rigore indig. hae aggravantur praesertim a nocte ita ut quatuor excrementa.

Excrementa hoc ordine excremuntur: 1. mucus intestinorum abrasus: abraditur a. ab humore acris, vel quia quasi fermentatur, et concrevit chylus, et sanguis quo talem materiam praebentis et hic est primus gradus. 2. cum excrementa intestinorum excremuntur. 3. cum caruncula.

Prognosis. magnum malum est et difficile.

difficile curatur. quando uero malignitas abest durat 24 septimanas, nisi a febre alijsq; curetur eger.

Si dysenteria est in crassioribus intestinis curatur clystere et lacte amygdalarum dulcium.

Primo purgandum rhubarbo postea statim astringendum conserva rosarū, croco martis. opio etc. Si tormina superveniant, umbilico om̃i imponendū.

Tarda alui defectio est qua faeces et cibi reliqua, raro uix pro assumptorum ratione descendunt. Causa est vel defectus bilis vel exiccatio faecum a calore, vel obstructio intesti-
norum quod frequentissimū.

Tenesmus est uisumens et manus egerendi cupiditas.

Causa est pungens acerrg; humor, qui
non recto

Lumbrici.

qui non recta sed per anfractus,
in intestina in quadam delatus
et infixus ea exulcerat et acrimo-
nia rodit. Is autem est vel bilis
flava vel atra vel pituita salsa.
hæret a hæc materia ad intestinum
rectum, idemq; exulcerat.

Cura. Lauamus lacte et postea in:
pomum unguentum populeum. Argentu-
nam dicunt in cystis: vel iunio sunt
phlegma hunc affectum sanare.

Caput 35

de lumbricis.

Vermes generantur in omnibus corpo-
ris nostri partibus tam internis quam
externis, præcipue tamen in internis.
Eorum genera varia sunt tam in figu-
ra quam colore. Considerantur ta-
men apud Medicos fere hæc tria. Lum:

Lumbrici, vermes lati, et ascarides.

Lumbrici

Lumbrici sunt vermes rotundi et magni:

lati sunt duorum generum; vel lati
equaliter instar fasciæ, vel per varias
partes inter se commixti ut semina cu-
cubita; qui tamen singuli sunt vermes
sibi mutuo adherentes, atque hi pri-
oribus sunt frequentiores. ascarides
sunt parvi, rotundi; quales in casto
generantur.

verminum una

Horum materia est humor ali-
mentarius vel excrementitius. ali-

chylus

mentarius ut chylus. si paulo sit
imptior, unde et in ipso ventriculo

sanguis

generantur; vel sanguis ut in tumoribus
phlegmonosis videre est. Exce-

mentitius et quidem lentior ut
pituita quæ quidem causa est fre-

feces alime

quentissima. 2. alii feces ut in

bilis

fecibus bubulis observare licet. 3.
biliosa materia sed rarius. obser-

Observamus tamen in canibus ur-
 nes undique bile circumdatos.
 Quomodo autem ex humoribus
 urines generentur dictu satis
 difficile est. Inter varias opinio-
 nes probabilior videtur hęc: quod
 in ipsa materia seminum aliquid
 urinum latrat, quod a calore
 in actum deductum urines pro-
 ducat. præter has causas addi-
 quod urinis urinem generet ut
 Observat Hortulanus.

Notus. In initio parva adest fi-
 bricula, priusquam nares: Et infan-
 tes qui his maxime corripuntur,
 vel nates sunt gulosi vel prostra-
 to appetitu et insomnis infestantur:
 postea de dolore urantis ac-
 rosione incipiunt conqueri, quod de
 Lumbricis

Lumbricis maxime intelligendum;

Lumbrici

deinde durior fit ventris, postea
ad ventriculum repunt, redunt,
et appetitum magnum excitant.
Quando materia sursum urget, exi-
tatur tussicula, et dolor aliquando
ut pleuriticorum, ab acri materia
partes thoracis pungente. ad na-
res si deferatur ea prurunt, oculi
si scintillant, facies aliquando
ruber, aliquando pallor. Insomnia
turbulenta et motus convulsivi præ-
sertim in febre. Hac symptomata
si perseverent, febrem quasi pesti-
lentam produciunt. Desinit excre-
tio. Facies corpus languidum
et famelicum reddunt et alius
plurimq. adstrictior est. In asca:
ridibus pruritus adest in ano. a

Sofius

Lumbrici

a fasciis difficillimus morbus cura-
tur.

Cura Longorum. I. purgandum
deinde danda quæ utrimus emittant ut
pulveres scabonici, hydromel, uinum
hispanicum, mercurius dulcis. Ne-
cunt expurgantq; simul alios et
colocynthidis. et alii expurgantur spi-
cibus diacarthami, et diaturbith
si singulis septimanis bis ipsi purga-
mus. Uscarides curantur si spongia
lacte imbuta uel molle (quod mo-
lius) supponatur intestino recto si-
ano: uel si fiat suppositorium ex
cassia; nam ei adherent, et sic ex-
purgantur.

Caput 36.

De hæmorrhoidibus.

Hæmorrhoides nihil aliud sunt quam

varices venarum aut: Varix autem
est vena aperta seu potius immo:
dicta dilatata. Dilatatur autem
vena vel quia sanguis præter modum
crassus est, vel ob vim illatam ve-
ni, quæ fit ex suppositoriis et chysteri-
bus frequenter adhibitis.

A sanguine crasso contingit varix
in ano, quia sanguis ibi dispersus
non bene circulari potest unde a
veno affluente sanguine propellitur
et sic venam dilatat. Quod autem
hoc in aliis partibus ita frequenter
non contingat, causa est quia ve-
næ hæmorrhoidales omnium vena-
rum paucissimas habent anastomosis.
unde longo ductu usque debet ante-
quam possit circulari.

At in illatâ, ut a sphincteris ani
 ellicato fit, unde humores illi
 quasi trahuntur.

Nota Similiter aperuntur uena
 hemorrhoidales ut per eas melancholia
 evacuetur, quia per eas melan-
 cholici humor non exierunt. nã
 quando primò melancholicas aliquis
 exit tamen statim bonus artiosus
 tantum sequitur: at postmodò mel
 magis proficit ac si alia uena se-
 cetur. adde quod uena hæc aperta
 diffinitè claudantur.

Hamorrhoidales sunt vel internæ
 vel externæ: Internæ sunt in ani
 capacitatis; ubi cum ab humore
 affluente inflammatio atq; ita
 ulcus fit, fistula eritur.

Motus. 1. in ano, pruritus, tum
 dolor et inflammatio fit. Si uena
 magna

magna dilatatur, oritur ficus.
et mariscæ.

Euentus. Periculum non habet
nisi quando nimium aperiuntur
et sic plus effluit; unde aliquò
hydrops superuenit.

Minus parum fluxus hemorrhoi-
des non possunt.

Cura: repellere oportet, refri-
gerantibus et astringentibus ut
unguento populeo cum alumino
mixto.

Si sanguis abundat in corpore,
venæsectio imperanda. Si ab hu-
more melancholico, purgatio p-
conferet. Non autem sunt haec ve-
na aperienda.

Caput 57 de Nephritide.

Calculi in omnibus corporis nostri
partibus

partibus generari possunt; præci-
pue tamen in renibus et vesica.
Quæ autem autem vel
nitio materia vel effluvia
materia disposita dicitur visgo
crassa et lenta quod verum
si modo sano sensu accipiat
se. si per materiam lentam
et crassam intelligatur mate-
ria salsa quæ aliquid terrenum
admixtum habet: Lentor e-
st sine Sale non est; sal enim
compingit. Materia talis vel
generatur in corpore vel ex-
tra corpori offunditur. Extra
offunditur ut in asteris et mi-
tulis: Frequentissime autem
generatur ex cibo qui in cor-
pori

Corpore ita dispositus est. Gene-
 ratur ex cibo quando minimum
 funditur et deluitur, sal ita
 ut per uenas lacteas transibat,
 alias per alium exermitur. Dis-
 soluitur ita sal ^{ob} calore
 et humiditatem uentriculi. 2.
 quando materia salsa aquae et
 terra permixta nimis exicca-
 tur a calidore cordis, rene, he-
 patis. Materia autem haec in
 calculum excrefcit non exic-
 catione sola. Sed in salis quae
 in se continet uim condensan-
 di et conglutinandi: ut uidere
 est in ostreorum testis et calce
 quae ex testis paratur. Causa
 adiuuans est calor et angustia
 renum et ureterum; quia sal
 et aqua

et aqua continuo debent trans-
colari.

Simili ratione calculus in ur-
tica generatur qui vel primo post
emissionem generari incipit; cum
sero expulso aliquid in urtica
retinetur quod paulatim congerit
ut; vel secundario quando Lapi-
lus ex renibus in urticam descen-
dit, et postea affluxu materiae
accrescit.

Motus. 1. in calculo renum,
aliquem dolorem sentiunt in
latere et difficultatem in mi-
ctione: postea haec sequuntur
symptomata: dolor fixus, uo-
mitus qui ex commotione men-
brae renum nempe peritonaei
cum ventriculo fit; assumpto
tamen cibo cessat; deinde tensio
in membro

membro virili, stupor in crure, et
dolor intolerabilis, praesertim
quando calculus ad perineum
venit, et ubi ureter intrat
vesicam, cum pedes fugerent, haec
symptomata facile oriuntur in
calculosis.

Symptomata autem prius sunt
graviora, postea mitiora, quia
partes sensim dilatantur, adeo ut
calculi pisi magnitudine possint
excerui sine magno dolore.

In calculo vesicae i. quasi strā:
guriam sentiunt, postea dolor
exacutur, qui post mictionem
est maximus; ratio huius est,
quia in excretionis vesica con:
structa illidit ad calculi partes.
In urinis ramenta conspiciuntur

tur et lentor

et lentor adest, adeo ut humor
ad tres cubitos sese extendens
coherere possit. Calculi in fun-
do matulae aliquando inveniuntur
qui tamen ex corpore excreti non
sunt, sed ibi generati. Et au-
tem scias an ex corpore necne
euniant per interum inveniendū.
Symptomata in calculo vesicae
aliquando cessant, cum calculus
vesicae membrana accrescit.

Eventus. Qui Nephritide labo-
rant, dolore extinguuntur: qui
vesicae calculo vel dolore vel con-
vulsivo motu.

Cura Nephritidis. semel et
iterum in mense purgandum; pos-
tea danda sunt quae dissolunt, ut
butyrum cum saccharo et succo
citri

citi: tum postea danda sunt di-
uretica, sed non nimis saepe, ut
sunt oculi cancri, semen nym-
phae, sal fabarum, saxifra-
gia, terebinthinae 3ß vel ʒi.

In paroxysmo purgandus est al-
vus: si hoc non succedant, uiae
sunt ampliandae ut petroselinum,
cher. folio, apio, Emplastrum
cucurbitinum cum uitre appo-
nendum est parti pudendae. Si le-
uendum sit fiat oleo amyg-
dalino dulci cum Impero qui
destrahunt.

+ magisterio tert.
Vesiculae. oculi.
Canceri Lap. Jud.
Frontis Crustall.
Lap. nephritico
aq. Vita Juniperi
etc.

+ Immittitur autem calculus, spi-
ritu salis, nitri, semine dauci:
cortices sambuci applicandi sunt
pubi.

lenimus symptomata oleo amygdalarum dulcium, mercurio: vel gramen aeneum intro per penem mittitur. Decoctum malua interius exhibitum. Si illa non funant, scissione extrahitur, quod bene Lithotomi faciunt. Sed unum est monendum quod lapidem non fortiter premant ad anteriora, quia ex illa pressura ut plurimum insequitur inflammatio. Vbi extractus est calculus, fluxus est sistendus decoctione seminum quatuor frigidorum maturum.

Diuretica non sunt danda, quia nimis effluxus faciet ut ita petra facile curari non possit.

I. autem

Si autem post curam maneat
 stillatio, mercurius præcipitatus
 imponitur, quo iterum aperitur,
 et caro mollior redditur, et tum
 iterum unitur, et sic curatur.

Caput 3°. de gonorrhœa.

Gonorrhœa est involuntarium
 seminis effluuium tam in viris
 quam in mulieribus. sæpius ta-
 men in mulieribus.

Semen effluit vel vitio . . .
 vel vitio partis. Vitio seminis,
 quando minus est copiosum. Vi-
 tis copiosum fit ex actu deli-
 cato, aut quando non excernitur,
 quam in ipsa ætate copiose
 generatur.

2. quando nimis est acies, qua
 acrimonia vel est, in excessu
 qualitatum, vel in virulentia.
 Quando est ab excessu quali-
 tatum, vel calidius, vel acius,
 vel salsius existit; cum oritur
 ex nimio piporis, salis, Sinapi,
 nimio vino, incubatione in arfo
 et putatione. 3. Quando semen
 nimis est aquosum, quod oritur
 ob debilitates partes generatrices.
 Debilitantur autem a frigore,
 nimia uenere, præsertim quando
 quis est ebrius. Virulentum se-
 men est ex luce uenerica, et
 tum notatur gonorrhœa virulenta.
 Vitio partium, quando nimis sunt
 aperta. nimis aperta sunt quod
 notatur

in urethram nimis sunt aperti, pa-
luli vel exulcerati, magis patul-
a copia seminis partes distenden-
tis. 2. a gonorrhoea urulenta
a qua quoque fit exulceratio in
illis partibus. Has omnes causas
promouet Libido, somnium aut ima-
ginatio uenerica.

An semen sit urulentum uide-
cognoscitur quod induratum afficiatur
vel uiridi vel flauo colore, et
maior etiam adest ardor. Quidam
non addunt turgentem, quae quidem
est sed non tanta. An sit ex
copia an ex ardore cognoscimus
ex ardore lumborum et partium
genitalium. An ex meatuum
apertione, an aquositate, ex pro-
gressu licet iudicare.

Gonorrhœa.

247

post primam septimanam solet
stillare, si sit a gonorrhœa viri:
lento, ac facili exulcerat meatum
urinarium. Sua sponte aliquando
desinit, sed minima occasione redit,
ut quando bibunt vinum. In ar-
dore, aut copia seminis tertio
primum oritur, et hoc utinum
longo tempore saepe durat, ut ad
duodecim vel viginti annos saepe
durat. Et in hoc malo præsertim,
ab imaginatione effluit semen;
quandæ a partium debilitate prope-
tus stillat, et hoc difficilius cura-
tur. E ventris. Malum est pe-
riculosum præsertim si oriatur a
debilitate: Mulieris quæ laborant
hoc malo, primò sunt melancholice,
licet, et magno capitis dolori sunt
obnoxie. Viri primo emaciantur
tum mal.

tum melancholicum, postea hydropi-
ci sunt.

Cura. In gonorrhœa virulenta
nihil est commodius cassia et
terebinthina, vel cassia sola cu-
jus seminibus. Si ob feminis
copiam, diæta et uenisectione. et
procurandum. Potus vorum sit
serum Lactis, quod valde confor-
dum. Si propter lumborum ca-
lorem, inunctionibus frigidis est
utendum, aut plumbi lamina alli-
ganda. Si a decubitu supino,
in Lateri dormiendum. Ut autem
cubitione in Lateri assuescant,
pila dorso amectatur. vel etiam
decumbant in corio quod refrige-
rat Lumbos.

Caput 39

De Ischuria.

Ischuria.

Ictericus est excretio urinae abolita. Contingit hoc vel quia urina ad vesicam non venit, vel quia ubi venit, non exeritur. Non venit quia exeritur alio, ut saepe in hydrope contingit. 2. Quia Renes sunt a calculo obstructi, vel a putida, sanguine, pura, et sordibus. Dico sordibus; quia haec causa rari sola obstruunt, sed aliquid quasi Lutum illis permiscetur. Obstructio autem illa frequentior est in uretero. Vbi urina uenit ad vesicam, non exeritur, si per umbilicum exeratur. 2. quando ipsa vesica est debilis; est autem talis, quando in ipsam non influunt spiritus ita ut quasi vesica paralytica eratur. 3. Quod habet Galenus quando

infusa

quando vesica est stupida et non sentit. 4. Si convulsionem laboret cervix vesicae, aut obstruatur a calculo, puro, pituita. 5. quando in ipsa crura caruncula succrescit, aut in meatu urinario, ut contingit in virulenta gonorrhoea. Haec causae si sunt minores, immixtam urinae excretionem producant.

Motus. Si ex Hydrope, praedictum urinae excretio immixta: aliquando tamen et multum excreant, quando crassior fit, nec si cum transfundi potest in habitum corporis. Vel quando partes molestiam a se sentientes urinae materiam in vasa Libera propellunt, ex quibus ad renes pollitur. et
sordibus

a sordibus aut paralyfi subito fit,
a caruncula, &. infim.

In mulieribus contingit aliquando
urethram compressam esse ab uni-
verso utero: utrum si dorso in cum-
bant, statim urina magna copia
profluit.

Eventus Ischuriae: et quaecunque
causa, graue malum est, non
quod ad nouem dies extenditur.
Quando per triiduum durauit, non
narat periculo. facile enim in
febrim incidunt ob sal dissolutum
a copia humoris proli, unde fieri
moriuntur. Si in uesica fit, ea
ualde extenditur: adeo, ut quando
contingit, uesica se contrahere non
possit ob nimiam fibrarum disten-
sionem, et tunc moriuntur. Iunius
nata excretio tantum periculi
non habet.

Cura.

Cath. Si a calculo ~~vesicae~~^{uretrae} renium, diuretica praestant. Si a calculo vesicae, retundimus ipsum calamo aconitico quod molle est et tamen resistit, vel immittitur catheter, sed graevum praestat. Catheter autem summa cum circumspectione adhiberi debet, nam cum ad vesicae musculum venit, ulterius non procedit, quare digito in anum immisso debet attolli (manifeste enim sentitur) et ulterius in vesicam intrudi. Quando vel pus, vel sanguis, vel pituita vesicae cervicem obstruit, possumus eandem materiam detradere graevum vel cathetere, sed ulterius in vesicam immittendus, quia humor perennis alias foramine apertus obstruit: si autem hoc facere volumus, materiam

fundimus foliis sambuci aliquot:
quando propter coarctulam in
vethra, credimus Agypharo
cum certa candela.

Caput 40.

De dysuria &
stranguria.

Dysuria est excretio urinae de-
pravata: hoc est cum vel
aut urina parva vel
exeratur, Stranguria est.

Horum affeclum sunt saepe in-
ter se causa mixta.

Exeritur autem urina, vel quia
est acris, vel quia parva nimis
est sensilis. acris est, cum sali-
for est. talis autem est ex potu
multiplici unde de olutu huius
modi.

Dysuria et
Stranguria.

melius sal. que etiam in cerevis.
 suo recenti contingit, quia sal non
 tam bene permixtum est quam
 in veteri: uel acrior fit quando
 multa bilis ei permixta. 3. a
 cantharidibus. 4. Si illi permisce-
 antur calculi et arenulae. Pars
 minor est sensibile quando est exco-
 nata ab acrimonia, gonorrhoea
 uel calculo.

Signa sunt manifesta. Si a sale
 maior est ardor: Si a calculis
 et arenulis, id in cathetera uidetur
 est. Dysuria magnum malum
 est nisi ratione causa.

Urina a acriori urina pro-
 pinetur decoctum maluae. Si a
 urina acriori aut cerevisia recenti,

menstruor. sup:
parchio

uncois m[?] t[?] aut Lac. unig:
dularum prastat. Si ab excori-
atione leui, oleosa iniicienda
in vret[?] ut oleum oluar-
um. Si, e gonorrhoea aut
alia excoriatione, cremor Lactis
in vret[?] Inj[?] t[?] funatq;
st[?] ad hoc p[?] respectio.

Caput 4°.

De vteri affectibus et 1.
de sanguine mensium.

mensium. Sapp[?] estis ~~mensium~~ est quae
monstrata non fluunt ex qua re
egre p[?] se habent. Non flu-
unt autem dupliciter uel propter
uel sic uel naturam. Secun-
dum naturam non fluunt, q[?] o-
tante

Menses obstruuntur

2° uind.

tanta copia non generantur. ^{menstruor.}
 Praeter naturam autem fit, vel ^{suppressio}
 initio mensurorum vel initio par- ^{vel ab inopia}
 tis, vel initio viarum. I. Vitis ^{vel vitio sanguinis}
 menstruorum fit ratione quan- ^{partis vel viarum}
 titatis quando sanguis est nimis
 paucus, quod faciunt omnia ea
 quae sanguinem minuant, ut
 nimia purgatio, necessitas nimia
 haemorrhagia vel exsiccatio corpo-
 ris. Vitis menstruorum ratio-
 ne qualitate, quando sanguis est
 nimis crassus, ut in cruditate
 et initio leucophlogmatica. 2.
 Vitis partis fit quando cor
 non potest potentius, quo fit quod
 debilius est. 3. Vitis viarum
 quando vis angustatur quo fit
 accipit.

Menstruor.
Suppressio.

(254)

178

recipit' ob fagus externum, ex
melancholic. et tristitia, ab ob-
structione, constructione, compres-
sione a umore, etiam aliquando
ob coarctatione.

Motus. primo parvus ueniunt
postea tardius, postea ualde paruum
aut non omnino. prosterintu
appetitus, dolent Lumbi, multo mcho:
lica fiunt, doloribus uentris corri-
piuntur, tum febricula, domum
ca. hox. Si tendat ad mortem
hydropo hoc fit aut tabe: ad sa-
lutem uel euomit ex os, uel
ad uentis immittit donec flac.
et incipiant: metus subitaneus et
sape, sed proripit intus.
Cura Si deficiant quantitate, tum
nihil est faciendum si sana sunt.
Si qualitate

si qualitate possent damus attenu-
antia et incidentia, ut sunt arte-
misia, rubia tinctorum et salvia.

Si contingat utro moventis, ea
damus ut cordi dant pulsum, sicut
fil. circa aptum tempus, theuraca
vel vino cum croco. Si utrum
ut utris, damus operentia ut sunt
oleum vitrioli, sulphuris, artemisia
et haemamelum, sabina rubiam tin-
torum. Exterius applicantur qua
fusionem humoris adjuvant, ut apium
parietaria, salvia, abrotanum quae
adjuvant fusionem. Si unguis est
fusus ex mastiche vel pissina.

Caput 42.

De nimio menstruorum

Fluxu

Causa

aliqui possum parum extillare;
quod quando vas parum est ap-
tum ut aliqd habitus est efflux-
us et inhiemans, quod fit qd vas
inhomenter et multum apertum est,
qui fluxus tamor dicitur qd videtur
in Lepothymia, quia cor non po-
test amplius pollore; si tunc
reficiat, iterum fiet fluxus.

Motus. Si ad salutem; extinguat
non subito. Ad mortem subito
fuit et se extinguuntur. Ego
Observavi puellam ex nimio fluxu
duodecim horis mortuam. Quando
stillat, parum est periculi: qd ne
homenter fluit, multum subest pe-
riculi.

Cura. Si a copia sanguinis, ut
hic est faciendum. Si ex tenuitate
mocrassandus est sanguis cum spombis

ex fom

ex seminibus & frigidis maioribus
 corallis, balo armena, terra lū-
 mia. Quando a nimio cordis pulsi,
 nihil quo m. facit. Si à dila-
 tatione uicium, consternendus est
 sanguis opio integro ad. Grauum
 unum, duo uel tria. deinde suffumi-
 gum per uterum immittitur per
 fundibulum ex gallis, uicibus
 cupressi. Balnea hic ter arum
 prout, non ex nimio uteri exi-
 catione incidunt in. Lymphynum.

aput 45.

De Fluor alba.

Fluor albus est quando humo-
 candidus, flavus uel uiridis con-
 tinuo aut per interualla fluit
 non tempore menstruum.

Carfa

Causa est vel cachexia vel semen
quod nihil est aliud quam gonorrhoea.
Discernitur semen a cachexia,
quia crassius ut plurimum est.

Ex semine fit quando percat vel
quantitate vel qualitate. Quantitate
percat quando est nimia copia
collecta, quare vasa dilatantur, ut
contingit in ijs quae struuntur.
Qualitate percat quando est nimis
terreus et vasa sunt aperta, quod
itaque fit obstructum semen.

Carcer hyminia veniunt vel ex utero, vel
ex toto corpore. Ex utero veniunt
ob feigus uteri contractum internis
vel externis vel ex laesione. Vel
veniunt ex toto corpore, et tunc habent
omnes hydropis causas.

Motus.

Motus. 1. parum madoris sentiunt,
postea aliquid est motus, tum magis
fluit. tum conqueruntur de dolore
in Lumborum et capitis. (Si ille
dolor non oritur ex nephritide, quod
ex urina facile constare potest.)
Certum huius fluxus signum est.
post fit humor fit flavus, tum vi-
cidus et lentus instar Lactis con-
creti. Ad salutem tendit aetate?
ad mortem, tumore ventris; nec ex
nimio fluxu debilitantur. Tardè in-
cipit et desinit. Malum est frequens.
Cura est difficillima. Si ex semi-
ni, quia dilatata sunt nix diffusi-
lino curatur. Si ex catarrhica,
providendum est toti corpori, ut in
cachexia et hydropi. Si ex utero
suffragiis ex Theriac et mastiche.

Cap. 44 de abortu.

abortus

Abortus est exclusio foetus ante co-
gitum tempus.

Abortus
~

Exoritur autem vel initio cernicis
uteri, vel initio foetus, vel uteri, vel
a nimio motu humoris, aut parti-
um corporis feminae.

Vitio cernicis fit quando nimis laxa
est et mollis, ut in ijs quae laborant
fluxu muliebri, vel quae sepe natant,
vel quae improbare aerem admittunt.

Vitio foetus, quando uterus parvus
et foetus magnus est. quando foetus
aegrotat, tum enim ponderosus est utero,
vel quia laborat magna copia san-
guinis, tum enim foetus obruitur, vel
quia deficit sanguis, tum non nutritur.

2. Quando foetus nimis se movet, quod
fit, quando dolet et aegrotat, vel
quando nimis est fluxus humorum
ex corpore in uterum, quod fit ex

animi affectibus, ut ex ira, terrore.

In altero vitium est, quando laxus est, vel nimis est sensibilis ut quando laborant utero matricis. 2. Quando vasa umbilicalia non bene adherent cotyledonibus, vel etiam propter paritatem vasorum umbilicalium, vel laxitatem cotyledonum.

In mouente vitium est, Quod mulier scilicet nimis mouet, quod fit vel calcitrando, ab iritu vel rasi quae cū oritur aut maiorem corporis motum.

Motus. 1. habent dolorem, et laborant stranguria. Discriminatur autem hic dolor a dolore nephritico, quia partes magis tumunt. postea concedit mammilla, tum dolores sunt maiores in postero parte et ^{et} os sacrum et coxendices: tandem aqua quoddam

quodam excurrit: quæ symptomate
omnia semel, bis, tertio desinunt
ac redeunt, postea iterum oritur
dolor et sic fetus excluditur.

Mola
~~~~~

Abortus periculosior est quam partus.
ad mortem defuit nimio fluxu, ad
salutem, prædestinatus.

Cura seu præcautio abortus conser-
tit in sublatione causa. Quando abor-
tus instat, mater et fetus roborandi
ut aqua Cinamomi et Saccharo per-
sorum. Dolor Lumborum lenitur
cum Emplastro ex Meliloto Valde
funat ad fetus productionem Em-
plastrum ex Thoriace ʒ iiii. quod
ventri superimponitur.

Caput 45

De Mola.

Conformatio vel aboletur et de-

citur

dicitur Sterilitas, vel imminuitur,
et dicitur abortus, vel depravatus
et vocatur mola.

Mola est moles carnosae pro fœtu
in utero copiam venarum perfusa.

Dico pro fœtu quia habet secundinas
et vasa umbilicalia.

Causa proxima mola est inordinata
vascularum constitutio, propter quam
cuius que exterius generari debet,
interius generatur, et membranae
quae debebant interius generari, ge-
nerantur exterius.

Contingit Hoc vel seminis vitio,
vel sanguinis monstri.

Vitio seminis si nimis sit debile, unde
fundamental ex semine facile corripitur
mola, quia seminis fibrae
coalescunt.

Vitio sanguinis monstri quando
nimis copioso aut confectum affluit,

affluit.

Affluunt vel ob copiam, vel ob ani-
mi affectus.

Signa eadem ac veri conceptus: in
initio nisi quod reptio vermis instar,
mensis tertio aut hebdomade septi-
ma, ut in foetu non ammadueritur.

postea, gravior moles ad anteriora
procurrit, quod et in foetu qui-
dem accidit, sed tunc motus foetus
sentitur, deinde dolores maiores in
utero et lumbis percipiuntur. Haec
signa fallere possunt, sed certius
est si mensis proprio non exornatur.

N.B. mirum est quod in mulieribus
hydropicis sentitur aliquid extrin-
sum abdomini corpus brachij instar
quod fit ex opinione nostra, a
membrana indurata et exsiccata
a sale, vel aqua omentum disten-
dent.

Euentus

Eventus. periculosum est malum
et mulieres magis in mola quam
in fetu periclitantur

Cura præservatoria. Si aliquoties
mulier laboraverit mola; uxor et
maritus uti debent sumen argenti-
bus, et femina sibi ab animi affli-
ctibus caveat quæ potissima est
causa

Cura nulla adhibenda nisi partus
tempus transierit: quia aliquando
signa mola adfuerunt, cum tamen
est fetus. Quare duodecimo mense
curatio primo instituenda est ipsæ
quæ partum promonent, et molis
vehementior, decoctum sabinae,
borax, succinum, crocus. Si
hæc non juvant, manu obstetricis
per partes abstrahenda.

Caput 46.

De Sterilitate

Sterilitas est concipiendi im-
potentia fit autem. fit autem
vel semini vel sanguini in utero
vel per vitio.

Vitio seminis fit, quando vel im-
pletum vel nullum est, vel non
venit ad uterum. Semen desit qd
non generatur, quod fit vel materia
vel efficientis vitio. Semen ineptu
est si sit nimis crassum, vel aquo-
sum vel impurum. Quod vero
semen desit, vel ineptum sit, ab
ipsa causa oritur sed magis
et minus differentibus. Atque
hoc fit, vel vitio materia vel
efficientis. Vitio materia, si vel
desit

deest, ut post evacuationem
rana est. Vitium in effluvio
est, si testes non bene elaborant,
vel partes concoctrices non
bene preparant, ut ventriculus,
hepar, cor, vel ob frigoris vel
caloris; quod admodum tamen
rarum est: paucis male per-
habentibus partibus, in uterum
semen ineptum sit, vel deficiat:
Lenos tamen semine abundant,
quod mirum.

Testes etiam male elaborant
ob earum contusionem, et malā
conformationem.

Sterilitas etiam oritur do-
semen est improporcionatum;
hoc est cum semina non con-
veniant in qualitatibus, vel
do

quando mas et femina non si-
mul eodem tempore ex eunt,
que frequenter est causa.
Non venit semen ad uterum,
quando est paralyse membri
uirilis, uel semen v. prauati-
exeritur, uel ipso utero non
bene recipit, ut quando aliqua
est angustia in orificio uteri.
In sanguine monstruo utrum
est, uel quando non est ob suppo-
sitionem, uel ipso minus est agi-
tes; ut contingit in fluxu me-
lubri, uel unius confertum ad
uterum ut:

In utero utrum est quando mi-
nus est frigidus, raro minus ca-
lidus aut heus. Oculis uide-

interioris orificii fit ab excreti-
one mensuram, unde in vertitur.
Signa rissa a mercurio, quando
est infuso, videtur hic quando
est purior. Si a feligre
sentitur / hoc indicio
est. Et quia sunt
etiam in mercurio praesertim constat
et omnino redantur spiritus
et purioribus, ut delicato, ut sunt
pistatos, ut in galli, quo
redantur suppedant. Ad stimulatio-
nem manifestatur grano B. Carthami
dum populeis, et sic. Si in utero
sunt, utiq; balnea et suffraganea
conferunt.

Cap. 47.

De difficili partu.

Partu

Partus difficultas est molesta
et tarda factus ab utero exclusio.

Contingit hoc vel ratione mo-
bilis, moventis, vel uiarum.

Ratione mobilis fit quando factus
habet amplos et extensos humeros,
quod ex patre ita constituto ut
plurimum contingere solet, vel qđo
factus grandior est, vel malè con-
formatus, vel mordermatè, ut primò
cum pedibus, aut duplicatus, aut
alio modo prater naturam prędit,
aut cum factus imberillus aut
mortuus est, vel quando plures
factus simul exierunt, tandem cum
uasa arctè ad uterum hærent, quod
accidit cum grandæ ualde solidan-
tibus usæ sunt ut olio - - -

Ratione uiarum, cum orificia

uteri

partus
difficultas

utrum angustiora sunt, quod fit
a tumore, aut schirro, a calculo
in vesica, a Duro Stercore in re-
cto intestino, vel cum secundinae
sunt nimis crassae, ut fetus eas
percurrere non possit.

Eventus malum magnum est, et
matres facili moriuntur etiam
post partum, quia cum nimis debi-
les factae sunt, fluxum Lochiorum
non ~~ferunt~~ ferunt, et sic moriun-
tur, cum omnia se se bene habe-
re videntur.

Cura si ab angustia uarum,
aperientibus utendum, quod optime
in hoc casu praestat fomentum
ex apio, Chirefolio, meliloto. Fre-
ces ex ano educendae aut obste-
triciis titillatione manu facta, aut

leo puer
cui foli:
11571m
promouetur
partus

long

leni supposito. Urina etiam ex-
crnatur. Tbi hoc factum; si ma-
ter debilis sit, corroboranda uino
hispánico, maluatico, aut aqua
cinamomi. Deinde ad excretionem
danda borax, crocus, folia Lauri
aut cornuta aut umbilico appli-
cata. Si uero his remediis factus
non prodit, obstetrix experta
manum utero immittere debet, et
factum, quantum potest, cum mi-
nimo dolore extrahere.

Contingit etiam saepe accesse fe-
briculam, quae suis contrariis cu-
randa, nisi ingens adsit periculum
a debilitate; idcirco corroboranti-
bus ex uino, Infusculo aromatico
etc. primo utendum etiamsi calida sint.

*Arthritis*Caput 4°

De arthritide.

Arthritis Arthritis est dolor articulorū
qui per intervalla recurrit aptus
natus est. ~~et per~~

articulorum
dolor
mollitudo

Subiectum doloris quod afficitur
in articulo, est tendo, non lega-
mentum, sed membrana et præci-
pue periosteum.

Dolor afficit has partes, quia
humor acris certi generis est scilicet
salsum et quod maximum acidum.
Humor hic ad partes venit non
a capite, ut putat Fernolius,
quia Catarrhus e capite descen-
dens non potest in partibus interi-
oribus. Hunc affectum facit quia
præsequitur

accidit

priusquam eo uenit, ad partes alias
allidit unde dicitur, ac prouidet
que uis perit: sed uenit hic humor
ex uasis quam maximis uenarum
et precipue arteriis: ex his hu-
mor exidit qui e cordis pellitur.
Hic humor in uasis est prater na-
turalis qui ibi generatur, uel ma-
teria uel efficientis uitio.

Vitio materiae si quis admittat in
se tale serum salum et acidum,
ut et alimenta talia, ut sunt ce-
reuisia acida, uinum Rhenanum,
quod inde apparuit quia incipientibus
arthritides laborare, post uinum rho-
nani haustum uinum, dolor suboritur.

Vitio Efficientis, quando sal et aci-
ditas maxime dissoluitur in sanguine

ut nemo

Vitio materiae
salis uel acidi

Vitio efficientis
salis et acidi
sanguinis dissolu-
tionis

Arthritis.

ut nimio usu ueneris, uini, aromatum,
nimio studio et exercitio; quod
apparet in pectoribus et rusticis,
qui cum in Iuuenili aetate uigor
mente laborant, et postea ditiores
facti, quieti se dant, hoc malo
corripuntur, quia excrementa
qua transpirare debebant, retinen-
tur.

ob ebullitionem
sanguinis

Excrementa illa generantur plura
quam debebant ob ebullitionem
sanguinis. Vitium est in uis, si
sunt apertiores, quod contingit
cum aliq. viciis aperta fuerit.

ob partium
affortam debili-
tatem.

Vitium est in partibus, cum sunt
debiles, quod fit ob ueneris et cas-
siae usum nimium, item si pedes ni-
mium refrigerentur.

principio in articulis

Quod autem circa articulos hic dolor
maximus

maxime haurat, causa est, et
propter partium sensibilitatem, et
quia vasa ibi sunt maiora, magisq;
conspirantur, et dinaricantur, ac
proinde sanguis ibi magis sistitur.
Intervalli ratio videtur eadem qua
menstruorum.

Dixi serum cum aciditate et
salsedine causam continentem esse;
quia magnus dolor adesse non po-
test nisi salsedo aut præterquam aci-
ditas adsit; nec materia illa acida
et salsa ad articulos pervenire po-
test nisi a sero dissoluta; sed quod
id esse indicant topi. Si sit Isth-
as 1. solus dolor oris circa os sa-
cum, aut spumæcoxendicis aut
trochanterum interiorum exteriorum
cunq. Dolor hic aliquando abit
aliquando redit

Arthritis

aliquando redit Verno aut aut.
animali tempore, solent maxime
moueri ut et omnis arthritis, pos-
tea accipiunt dolores intensissimos
et durant 3 4 menses ubi se-
mel, iterum, tertio hoc rediit
durat per totam vitam, quod exi-
um non possit ob partis densitatem
et profunditatem.

In podagra regri primo impedi-
mentum sentiunt in incessu, hoc
transit, post 3. 4. aut 5 menses
rediit, et tunc forte dolor in hallu-
ce habent, sequente autem au-
tumno dolor reuertitur et in
cadere tunc nequeunt: cum hoc
aliquoties habuerint, nato tunc
corripuntur, et in mense 5 septimanae
durat: si

Amicus quidam meus podag-
rā sapientule affectus
Sanguisugam unam uel alte-
ram parti dolenti protenus
applicat magna nunquam non
cum sola ine

---

si vero malum sit plenum, sex aut
septem. Vidi Egomot qui in initio
in articulis topbos habuerint sine
dolore qui tamen postea ob ma-
iori acidi resolutionem, maximo
dolore corripiebantur.

In morbo ipsius paroxysmi primo ni-
hil in parte affecta videtur, postea
rubedo oritur, tum serpens tumor,
ubi tumor is factus est, incipit
dolor et aliqds febricula
superuenit, paroxysmus finitur,
ultimo pedes intumescunt hydro-
picerum more; iterum hoc sponte
denovo desinit.

Euerthys. Arthritis est malum
curatu difficile: non tamen solt
morare ante senectutem, nisi

asthma.

asthma superveniat.

Ischias et clivisagra sunt intensissima mala inter arthritides, ita ut dolor exsuperet omnes dolores excepto calculi dolore.

Cura consistit in praecautioe et morbi in paroxysmo revocatione. In paroxysmo si nihil adhibeamus, agri postea melius medentur, si aliquid applicas, postea melius se habent. Si enim extrahant, humorem eum defluunt, si repellunt, constingunt partes, unde humor duntius retinetur, si tamen dolor minor est, debet sedari, quod fit vel venae sectione vel potu frigido; qui sanguinis ebullitionem prohibent; vel sudore qui materia discutitur. purgationes vero

paroxysmos:

Lues vener.

Paraxysmum augent. Externis
optimum est calfacere vel ad
foveam vel aqua calida in la-
gena parti applicatur. Optimum
est radix consolida applicata
aut forma Cataplasmatidis aut un-
guenti, quod primo extrahit, ul-
time repellit. ad dolorem intensissi-
mum applicamus Cataplasma ex
malua, allio et hyoscyamo.
Si dolor Ischiadicus his non cedat
vesicatorium imponendum tumbus
quod dolorem sedat.

Caput 49

De Lue Venerea.

93

*L*ues venerea est morbus venerea.

148

venenatus, contagiosus sui generis,
 qui se prodit gonorrhoea, vel
 maculis vel pustulis, vel dolore
 capitis, ex impuro contractus con-
 gressu. Dico morbus venenatus, quia
 solum alexipharmacis ut Theriaca
 curatur. pars affecta hic est vel
 totum corpus, vel aliqua pars.
 Afficitur autem totum corpus vel
 aliqua pars ab humoribus non a
 spiritibus. Humores hi generan-
 tur in nostro corpore propter
 contagium, vel ex impuro congres-
 su vel ex saliva, vel sudore,
 (quod tamen rarium) contractum.
 Primo hoc malum contagioso or-
 tum est ex Ambrosia, qui morbus
 ille est Eudermus et vitio aeris et
 aquae

aque gratatur, necum illis Loci non
adeo sana est.

Molus primo solum fontem argimonia
in exornenda vena, postea Labo-
rant gonorrhœa, aliquando tamen non,
sed hoc videri rarum est, postquam
ea aliquandiu laboraverunt, (quia
multos saepe nec admittunt)
propter fluxum album, quo saepe
corripuntur, malum ingravescent,
et tunc primo pustula præsertim
circa partes genitales oriuntur, deinde
tubercula sine nodi hinc crassa,
qua in medio obscuri albicant, in
marginibus vero rubent, quibus apertis
molus se se habent. Cum dolor Ca-
pitis noscere exacerbat et dolo-
res extrinsecum brachiorum oriuntur,
postea bubones etiam ad omni magni-
tudinem

2
magnitudinem, tandem lophi ad mag-
nitudinem articuli pullius; ut
mo exulcerantur nares, et quod
possimum. Difficillimum curatu est.

Lues Vener.

Fauces exulcerantur

Euentus. In emaciatis et debilibus
malum est difficile curatu. Sape
longo tempore durat: saepe non ut
in robustis, si ultra sex aut septem
menses extendatur cura bona non est.

Cura. ^{Quidam} Purgantia et purgant ad-
dunt mercurialia. Quidam sudores pro-
mouent, ut Theriac, guaiaco, sassaparilla.
Verum hi omnes cura aliquando fu-
unt, sed certae non sunt. Melior
quidem sed non fida cura est, quia
facile recidit, sudores in lecto pro-
ficere est inhihi. Optima cura
fit per mercurium, non per unguen-
ta aut emplastra adhibitum, aut

inhihi

at
aut intus datum ad gr. 4 aut 5.
quod optimum facit Mercurius præci-
pitatus. Turbith mineral.
Ulcera et Dolores desinunt curato
morbo, si vero crustæ adsunt, mel
vel oleum vituli applicatur:
si nodi nolunt discedere, Emplas-
trum de canis cum Mercurio duplici
applicandum.

Caput 50

De Scorbuto s. sce- letyrbe.

S. corbutum

Scorbutum videtur esse morbus
qui describitur ab Hippocrate, Col-
so Aegineta sub, magnis Lienibus.
Ulcera scorbuticorum etsi non nisi pro-
priis remediis curantur, non tamen
sunt maligna; quæ ut Ulcera hy-
dropicorum

Scorbutum

hydropicorum proprio remedio cui-
plasto scilicet de minio, cucumtur.
Scorbuti subiectum est omnis cor-
poris nostri pars. Afficitur hic
humor existeris in vasis maioribus, omnes corporis
in ~~hunc~~ visceribus us adherentibus
ut in Luo. Venerea. Vitium humo-
ris in vasis maioribus est non con-
moda permixtio seu fermentatio
humorum; unde contingit ut par-
tes tenuiores et crasse seorsim ma-
neant. hoc contingit vel abun-
dantia humoris salis et ferof cras-
si, vel defectu humoris attenuan-
tis. Abundat autem crassus et
salsus, cum utimur victu salso,
crasso, et torrefacti et Coromifia
crassa salitis caribus aut fune
curatis, acro tali aut aqua vel
forunds qd adusto quardam in
partibus

Subiectum
habet

omnes corporis
partes

afficitur a vitioso
humore in maiorib.
vasis existente
et virina viscora
afficiente

Vitium est crassit-
tis simul et
salsitas humorum

Vitium Crasso salso

Scorbutum.

not
defectu humoris
acidi fermentantis

ob Lienem obstru-
ctum.

partibus fit, qui oritur ex leni fe-
bricula vel macula. Humor alte-
nuans qui deficit, est humor acidus,
non vero serum, quia tunc bona fer-
mentatio non contingit, quod appa-
ret melle, quia succo citricuratur.
ob Lienem obstru-ctum humor acidus deficit ob Lienem ob-
structum præcipue; utinamque partes
unde apparet vitium maxime hærent
in ventriculo et Lienem. In ventri-
culo quia fermentatio ibi bona con-
tingit, unde et (utro) appetitu ca-
rent: in initio tamen famosiunt, sed
falsa famæ, propter sal acie, postea
appetitum perdunt.

In initio presens
Languidus qui
sensim Languidior
evadit.

Sapor salis in ore
Lassitudo in singulis
artibus.
alberunt tumet et
rubescunt gingivæ

Motus. In initio presens Languidus et
molles qui sensim Languidior et mollior
fit. primo inveniunt viri conquæ-
re Lassitudine et salis saporis in
ore habent: quare ibi quoque copia
sali est; siccant et exsiccant. pos-
tea

postea gingivae solent albirare; urinae sunt turbidae, rubrae quae tarde deponunt sedimentum in fundo; imo per 3 aliquos dies: Ratio est quia quod tenue tantum est soro permisce. hic unde non facile sedet. Quare etiam si urina etiam citius sedimentum deponunt, melioris coctionis est indicium. Ex his incipiunt apparere maculae laevae, quandoque rubrae in facie, pedibus et alia corporis parte. Tum perdunt vires, stupent, torpent, tumidant, accipiunt faciem et pedes, tandem caro fredo ex gingivis succrescit. Vltimus dolor inguit circa umbilicum, et maior fons quam solent se a restructo pontonari ob vim doloris. Eventus. Morbus est pertinax, et si sit in primo vel secundo gradu, ad 30 annos saepe aegri laborant.

In altiore

postea maculae
laevae apparent

tumidant faciem
et
pedes.

malum est
pertinax

ad salutem, dicitur
ad mortem carbo-
is aut hydropis
terminatur.

In ultimo gradu quando dolor in-
gens et excrecentia carnis magna
facta est, forte moriuntur 6 aut 7
septimanis. Si ad salutem, terminatur
lypsi aut per urinas aut per alui
excretionem, vel hemorrhogiam, si ad
mortem, cachectici aut hydropici fiunt.

Curatur bene
dieta
Cauendo item a
salsis et aquosis
cibus item a alijs
dysproptis.

Cura praeparata consistit in dicta
et cauant sibi a tali cibo et
praesertim sasso, non tamen nimium in-
stantur oleosis et aquisitatem, ex-
cepto petrosolino, nasturtio, radicebus
ciceronij. Vinum etiam sit ualde bo-
num et motus parvus, impigrum esse
ad labores, utantur ceruicia clara
uel natura uel arte quod sit si co-
ctis humarisi ei infundantur per
uocem quibus facies disponuntur. In
ipsa cura instituenda. Lous uerose-
ctio ad 3 P uel 10. msi uxor sit
debilis postea praeparandum est

Transfusione item
praeparantibus et

corpus

Corpus pro constitutione aegri. Si enim calidior, refrigerandum pilulis et apozomatibus, in quibus indur-
tur ^{antiscorbuticis} antiscorbutica, ut cochlearia, bitabunga, trifolium aquaticum, arctosella minima. Quorum duo posteriora sunt optima, quia non calofaciunt, et tamen eorum effectus bonus est ut et cochlearia.

Bitabunga corrumpit ventriculum.

Tempore hyemali, uti haec desunt usurgantur baccae Juniperi. Misceramenta haec danda ~~ut~~ in succo qui est nigricans, vel in decocto seu lactis seu cerevisiae, ut decoctum Juniperi etiam bonum est. Si malum sit ualde pertuax, ad trifolium aquaticum deuincendum, interea utendum succo cytri uero qui in

pharmaco-polys

Scorbutum.

Item purgantibus
P^o Limonibus

pharmacopolijs uix inueniuntur, sed illo
ex pomis Adami exprimendus. Quand:
corpus ita præparatum est, purgari⁺
deberimus Diacarthamo⁺ et parum adda-
tur confectionis hamoch uel absynthi-
um etiam propinetur.
+ pilules
stomaci
vires dures
tang
ne

Sanguinis fluxus
ex ore curatur
exoratis rochle-
aria folijs

Symptomata quæ scorbutum comitantur,
curanda sunt; ac primum quidem san-
guinis affluxus ex ore, si gingivæ
attingantur, quod optime exsecatis roch-
learia folijs puluerizatis paucis salis
et aluminis curatur aut etiam gin-
givæ abstergantur uino rubro; si
gingivæ sunt peiores, nitrum in suf-
ficienti aqua soluitur, et ea aqua
gingivæ lauantur, si caro incipit
exorscere, mel uel album vituli
optime conducit, quæ caro conficien-
da. ad dolores p^osum uel conuul-
siones

Item uino aqua
folijs

Exorscentia uero
oleo vituli

convulsiones flatulentas decoctum
 Camamel. in ciceris, aerum quia
 hoc ingratus, partes solent siccare
 putu vini, et sic macula evanes-
 cunt.

hædum tumor
 idemto chamo-
 meli vel spiritu
 vini.

Caput 51.

De Polypo

Polypus est fungosa excrescen-
 tia in naribus a Læsione membrana
 orta. Membrana Læditur a catu-
 re æri influenti.

Motus, et gravis, et loquela diffi-
 cilior redditur, postea emunctio san-
 guinis et mox excrescentia ^{quædam} ~~fungosus~~
 supervenit. Si summa pars membranae
 sit affecta, retrahitur dum caput
 ad posteros

polypus
 incipit

gravidum
 et
 sanguinis
 emunctione

polypus.

294

Initio
facilis extrahi
in progressu
non item.

1°.

purgandum

2°.

pulvis ros. rubr.
cum thea est
assperendus.

item

albo utriusq;
illinendo

Radix desicpatur
cantonio actuali.

ac posteriora flectitur, si media,
non item, si infima, oculis uideri
potest.

Prognosticon. Initio facile ex-
ratur cum autem incrementum sumit,
periculosior est, et in cancerum facile
abit. omnium primo purgatur cor-
pus Stupa canabina Theri et pul-
vis rosarum rubrarum mixtura et
singulis diebus applicata utilis. Olen.
uituoli aut arsenici per deliquium
factum mane et usque adhibetur
in crustas deducit polypum. maxima
difficultas est in radice tollenda,
qua primo Euche comediis tentanda,
si uero his non cedat, excutatur
cantonio actuali non ex ferro aut
argento sed ex ferri tritica stannus
obducta Belgis Black.

Capitulum 32.

Cancer.

De Cancro.

CANCER est tumor durus instar
 cartilaginiis pectoris, incrementum
 quotidie capiens; quauquam et con-
 tingat aliquando incrementum non
 capere et tunc est scirrhus; durities
 et incremento a scirrho differt. Tu-
 mor hic candescit, et aliquando
 graui, aliquando cui est magni-
 tudo.

Causa proxima est sal et terra
 concreta a quibus formi est syro-
 gatum: illa materia uertitur in
 talium constitutionem, quando ipsa
 pars uel materia est canerosa. Pars
 canerosa est ex constitutione que
 postea exrescit et contrarium facit.

affinitur ex salis
 et terra.

materia

Cancer.

Materia Canceri est sal et terra
 in nostro corpore abundans ex mela-
 crasso, falso, Moroso &c. & Viciis
 Materia hac facit coherere cu-
 quidam particule conglutinant, reli-
 quum in vicinia manet forsum,
 et ideo circa Cancerum sunt forores,
 et cum illic cancer ita increvit
 ut circulationem impediat, inflam-
 mationem et eryspelat facit, qua
 que medicus non debet vereri apri-
 re: sed tamen in fororibus vicinis apri-
 tio facienda, ^{Et si} postea inflamma-
 tio hac in abscessum aut ulcus
 desinat, Ulcus cancerosum dicitur.
 Si durities hac circa venas majoris
 sita est, istus instar pedum Canceri
 descendit ob circulationem impedi-
 taur, et hinc nomen canceri obtinet.

J. anton

Si autem prope membranam ^{paucat} exstat,
summos dolores.

Molus. Cancer semper in petus
abit, et cum ad mortem tendit,
hemorrhagiam exstat cum:
pendo uenas maiores, uel ma-
ci, aut doloribus eruat.

Cura. Initio secetur uena
et detur preparans et purgans
melancholiam. Alius semper
sit aperta. Cum tumor
non crescit, quod raro praes-
tat abstinere, et cauere
ne dolores exstentur. Si cres-
cat, addendum tolli, ne possit
an non. Si immobiles sit, et
partibus carnosus circa uasa.

Cancer.

~

(- 9°

minima hœreat, tollendus est. Tis-
simum autem omnium tollitur is
qui a contusione ortus sit, qui
non habet causam intus fontem.
si tollere non possimus, placamus do-
lores emplastro de Ranis cum mer-
curio et aliis lenioribus discutienti-
bus, si exulceratus tam est, non me-
tallicis sed fulgure fabrorum aut plumbi
bo uto. contra dolores opiata opti-
ma sunt.

Te hœuæ Zebaoth
Individuæ et sacro-sanctæ
Trinitati

Decus in æternum.

Amen.

Johannes Colheun.

octavo Eid.

decembreis

Anno 1652.

Gaspari exordium Campanae

S. 1.

Quercus cui insidet Rubicula: a Latere ^{Campana} ~~Salmo~~
ad Radium Salmo oro exiens annulum
aurum

Salmo Maris, terraeq; arbor, Adis aëris Vrbis
Promittunt, quicquid tria elementa ferunt.
Et Campana frequens celebrat quos nimiris aras
Vrbis) superasse polo non peritura exel.
Nobis quis inuolitet sociari aeterna Caueis
Annulus in pignus conjugale notat.

Raplin. ff. 10. R. Magnus M.D.

quos per
... paulatim
... in ... novem
... nullat, nam unitas ter sumpta
... ternarius in se ductus nonena
... denarius a. nomos sumptus consistit.
unum est c. loquela, qui est numerus et unum
... Hunc ... in humilis ...
... fundat ... a ...
... quod raro ... aut fortunam
... transmitti. Hoc ...
... Diogenes Cynicus, Dionysius
... Heraclitus, ...
... obierunt: alii annum etatis sexagesimum
... impendit periculosum ...
constat ex octies tribus ter multiplicatis, quod
etiam climactera vocantur. Vnde Augustinus
Canon ... latum natalem ...
... jubet quod annus ...
... Invenit etiam quod
annum unguagesimum maxime formam ...
... partem

21/42/49/.65/Sr, S4

~~Polypodium~~ ~~resina~~ a. $\frac{3}{4}$ ~~resina~~ ~~pinis~~ ~~guaiac~~
~~colophonia~~ ~~resina~~ ~~illa~~ ~~polypodii~~ ~~pinis~~ a. $\frac{3}{4}$
~~Indigo~~ ~~resina~~ ~~illa~~ a. $\frac{3}{4}$ ~~resina~~ ~~guaiac~~ a. $\frac{3}{4}$
 croci $\frac{3}{4}$ f. Empl. S. A.

